

PRŮHLEDY

OBČASNÍK OBCE SPISOVATELŮ, STŘEDISKO OSTRAVA

2014

ÚVODEM

PROČ PRÁVĚ TAKOVÉ, A NE JINÉ PRŮHLEDY

Proto.

Protože procházíme právě časem všech možných prý o naší spisovatelské Obci, takových prý, že se k nim nedá mlčet; že na ně nelze neodpovědět.

Prý se Obec co nevidět položí.

To už se tvrdí pár let. Ne že by to snad nebylo (ne)zbožné přání ledakoho. Ne že by nebyl zájem dovynutelovat Obec (ještě zbývá její sídlo v centru Prahy)... Ne že by leckdo nevydával své přání za skutečnost. Na pražském spisovatelském festivalu začátkem října prohlašoval prohnáný dobrák před marockými spisovateli, hosty letošního ročníku festivalu, že u nás neexistuje spisovatelská organizace, která by jim mohla být partnerem. Jako by nebylo českého pravicově vyhraněného PEN klubu. Jako by nebylo levicově vyhraněné Unie českých spisovatelů. A hlavně jako by nebylo Obce spisovatelů, která je otevřena všem literárním směrům a tvůrcům bez rozdílu vyznání, občanské orientace, věku a místa, která pořádá množství setkání autorů se čtenáři i nakladateli ve všech krajích, podílí se na pořádání literárních soutěží, stále přijímá nové členy na základě slibné úrovně jejich vydaných knih, vydává informativní bulletin o své činnosti Dokořán, ale ani v krajích edičně nezaahálí, jak dokládají i tyto Průhledy, které přinášejí ukázky z nové tvorby členů moravskoslezského střediska Obce. Kdo toto vše nevidí, nechce vidět.

Prý Obec není atraktivní pro mladší a mladé autory.

Z dvaceti, přijatých od roku 2012 do července 2013, dvanácti nebylo ještě padesát, z toho pěti ještě ne třicet. A nemalé množství mladých autorů usiluje o členství.

Prý v ní není autorů skutečně významných.

Není to nejapná urážka Ludvíka Vaculíka, Evy Kantůrkové, Ivana Klímy, Oldřicha Šuleře, Miroslava Stoniše, Marcelly Marboe, Jana Cimického a mnoha dalších?

Prý je v Obci příliš autorů jen průměrných, regionálních a dokonce lokálních.

Což tomu bylo v literatuře stejně jako ve sportu i ve vědě jinak? Vrcholné výkony jsou vždy podminěny co nejširší základnou, celonárodní vysoké literární kultury nelze dosáhnout granty a cenami, které si uděluje pár sezónních celebrit mezi sebou, ale jen a jen tvrdou každodenní a většinou – tak jako za národního obrození – téměř nehonorovanou prací poctivců i skromnějšího nadání, užšího výrazového rejstříku...

Prý jakých spisovatelů Obec, když si zvolila za předsedu filmaře?

Tomáš Magnusek, který není jen režisér a herec, ale také scenárista (a neuznávat scénář za literární práci by znamenalo, že spisovatelem není vlastně ani autor divadelních her, básníkem autor písňových textů), ujal se nevděčné práce předsedy Obce v době, kdy internetová Československá filmová databáze jím povýšeně pohrdala (a dodnes proti němu bublá), a ono se ukázalo, že i tak významní herci jako Abrahám, Šafránková, Tríska, Javorský přijímají práci v jeho filmech, a jak v říjnu 2014 konstatoval Týden 42/2014 v rubrice Fenomén, herci s ním „spolupracují rádi, dokonce i ti, kteří si dávají od aktivní tvůrčí kariéry spíše pohov“. Není pro literaturu, pro niž film a televize nemají často pochopení, vlastně velká výhra a šance, že si postavila do čela úspěšného filmaře, který zosobňuje jednotu filmové, televizní a spisovatelské práce, a se spisovateli se radí a může jim být nápomocen vytáhnout literaturu z kouta, do něhož je zaháněna a zatlačována? Nemá literatura v symbióze s filmem a televizí, kterou sledují statisíce, větší naději na přežití než ve splendidní izolaci a publikování v pár stovkách výtisků?

A prý kdo by četl, co sesmolí pár grafomanů někde na venku?

Toto číslo Průhledů nechává na čtenářích, aby posoudili, není-li práce členů ostravského střediska Obce nudná, zbytečná, marná.

HOLD BOHUMILU HRABALOVÍ

Pod názvem *Hommage à Bohumil Hrabal*, podvečer pábení, se v Knihovně města Ostravy vyznali 24. dubna 2014 básníci a spisovatelé severomoravského střediska Obce spisovatelů ze svého obdivu a úcty k velkému tvůrci české literatury druhé poloviny dvacátého století, od jehož narození letos uplynulo sto let.

Vystoupilo devět autorů. V krátkém úvodu se literární kritik a editor **Milan Blahynka** pokusil naznačit, v čem je osobitost Hrabalova vkladu do české slovesnosti, jak je Hrabalovo dílo blízké právě Ostravsku, a ve svém celoživotním okouzlení Milanem Kunderou neopomněl poukázat na to, jak Hrabalův odkaz nečekaně souzní s nejnovějším Kunderovým románem. Nakolik má pravdu nebo se mýlí, nechť posoudí čtenáři Průhledů, které přinášejí z dalších autorských vyznání báseň-pásmo **Lydie Romanské** Hlavní okno Evropy (k Hrabalovu výročí vyšlo už v Literárních novinách). O svém vztahu k velkému guru českého pábitelství formou poetické procházky k jeho rodnému domu v Brně vyprávěla **Sylva Stankušová**, Hrabalův aktuální Vzkaz kolegům spisovatelům přetlumočila ze Spiritualistické seance s ním **Jana Hochmannová**, zatímco **Božena Klímová** vypověděla svou povídkou, jak se jí Bohumil Hrabal stále připomíná, ať už kráčí Prahou od Herberthy Masarykové, ať vzpomíná na své přátelství se slavným Alanem Maršallem nebo s novinářem a spisovatelem Vladimírem Sainerem. Z obdivu k Hrabalovi se vyznala básnířka **Soňa Záchová**, verši inspirovanými hraba-

lovskými postavičkami **Břetislav Uhlář** a nepřímo **Miroslav Sehnal** úryvkem ze svého nového románového díla, **František Všetíčka** kapitolou ze svého rozepsaného románu a zejména **Miroslav Stoniš**, který četl (jakoby v předpremiéře květnového křtu knihy) ze svého Rotschildova šampaňského, z knihy dnešního skvostného pábení.

Jak živý je odkaz Hrabalův, to dokládají Průhledy i ukázkami z nové tvorby autorů ostravského střediska spisovatelské Obce, které na pábitelském podvečeru nezazněly.
red.

Milan Blahynka

Lydie Romanská

František Všetíčka

Miroslav Stoniš

Miroslav Sehnal

Břetislav Uhlář

Jana Hochmannová

Soňa Záchová

OBJEVY OBYČEJNOSTI ANEB HRABAL 2014

MILAN BLAHYNKA

Když mi Lydie Romanská navrhla a nakonec vlastně přikázala, abych pár slovy uvedl podvečer ostravského střediska Obce spisovatelů ke stému výročí narození Bohumila Hrabala, propadl jsem hned trojímu zoufalství. Po čem z víc než metru autorových knih sáhnout jako po klíči k celému jeho fascinujícímu odkazu a významu? Co si pro tu jistě slavnostní příležitost vzít na sebe? A třetí důvod k zoufalství: po tolika knihách, článcích, vzpomínkách o něm dokážu neopakovat postřehy a výsledky hlubších sond?

O téměř každém díle skutečného Mistra platí, že v zárodku nebo ve zkratce je v něm autor celý. Spolehl jsem na svou osvědčenou kamarádku náhodu, hrábl do půldruhé police Hrabalových knih vlastně poslepu a měl v ruce *Život bez smokingu*. Nic lepšího jsem si nemohl snad ani ve snu přát: na samém začátku je tam „vlastně i ten strýc Pepin“ a pak nespočet dalších pábitelů; je tam vzpomínání na to, jak budoucí mistr české slovesnosti *propadal* z češtiny, až posléze *propadl* literatuře; je tam jeho téměř rodný pivovar, jeho Libeň, jeho hospody včetně Zlatého tygra, Kersko, žena Pipsi, jeho kočky, je tam podrobný výklad o tom, proč a jak píše, a je tam i jeho laskavý humor, jeho nehraná a nepředstíratelná skromnost a nenafilmovatelné vědění. Místo abych si vypisoval, co všechno tam je – a nebylo by z toho jen pár slov na úvod, ale hned monografie – začatl jsem se. V čase oslabené chuti a vůle číst právě tato kniha může způsobit, že sami i se svými dětmi zapomenem brouzdat po Internetu nebo zírat na bednu a dáme se navnadit, přímo svést k četbě. Nakonec nejen Hrabala, ale i Novalise, Nietzsche, Flauberta nebo třeba i Ladislava Klímy a dalších, o nichž Hrabal právě ve svém *Životě bez smokingu* píše nebo se zmiňuje.

Zoufalství nad spíše ženskou otázkou, co na sebe (oblek do divadla? šaty nedělní? obyčejné? či dokonce džíny a svetr?), bylo díky Hrabalovu *Životu bez smokingu* rázem to tam. Sebeslavnostnější oděv na počest autora Slavností sněžek? Jako by to byla nejapnost.

Zůstalo něco zoufalého poznání, že sotva lze najít, o čem se z Hrabala a o jeho místě v naší literatuře dosud nepsalo. Ale před pár dny ve francouzském originále vydaná Milana Kundera Oslava bezvýznamnosti (na podzim 2013 už vyšla v italštině) paradoxně prohlubuje pohled na Hrabala, který bývá chápán jako Kunderův antipod. Na pozadí jejich až extrémně odlišného způsobu vyprávění doslova bije do očí překvapivá shoda v hierarchii životních hodnot.

U obou je vyzdvížena radost z obyčejnosti, které Milan Kundera říká bezvýznamnost. Hrabal se ve svém *Životě bez smokingu* představuje jako „dopisující člen Akademie pábení, posluchač katedry euforie“, jemuž „církevním otcem je ironický Sokrates, který trpělivě se dává do rozhovoru s každým, aby jej jazykem a za jazyk přivedl na samý práh nevědění...“ Nuže, zase shoda s Kunderou: ten také oslavil nevědění svým třetím francouzským románem přímo tak nadepsaným.

V objevování zázraků a pokladů v obyčejnosti oba, Hrabal i Kundera, připomínají, rozvíjejí, obohacují a dosud dovršují jednu z velkolepých tradic české literatury, v níž si byli blízcí Vančura Hrdelní pře i Josefiny a jeho antipod Čapek Obyčejného života, autor *Večerů na slavníku* i tvůrce dobrého vojáka Švejka, Nezval rozpínající *Křídla* nad všední den i „černý vzadu“ Vilém Závada se svým „chodívám v obyčejných šatech / jak obyčejní lidé žiju.“

A to jsme v Ostravě hrabalovského „života bez smokingu“.

HLAVNÍ OKNO EVROPY

LYDIE ROMANSKÁ

„Až bude noc černá jako slunce a den, bílý jako měsíční svit. Bez prstů a bez úst zařukám na obřadní síň. A bez hlasu pozdravím hlasitě ‚Dobrý den‘ a ‚Dobré poledne‘. A ‚dobrý večer‘. Avšak oni mi studenou jehlicí vypíchnou oči. A strašným políčkem protrhnou bubínky. Abych již své křest-

ní jméno neviděl a neslyšel ve hlase tvém. Pak již nebude ani Bohumil, ani Hrabal. Ani Nymburk, ani Čechy, ani Evropa, ani svět. Snad jakýsi sen, který jsem zapomněl. Snad vůně polibku přes moře. Pokud živa budete, nezapomeňte, Studánko. Jak krásný je život!“
(Bohumil Hrabal)

Sen, na nějž jsem zapomněl, i vy, Studánko,
nemyslíte na anděla, vzlétl z Hlavního okna Evropy,
občas se škvírkou otevírá, zívne, shledává důvody,
Jan Masaryk, Konstantin Biebl a teď...,
dodnes to cítí v bolavých křížích, ano, Evropa,
ve svých zdech popsaných germánsky,
azbukou a nato řečí Albionu;
ten anděl vzlétl k hvězdě, jež bude objevena;
má v torně semeno kerských borovic
a na podolku kolomaz Kostomlatských maznic,
diadém z Poldiny hutě;
ó Poldinka, krásná dívčí hlava, medailón z profilu
s kadeří škvařenou žářem lásky,
a vlaky, zběsilci na hvízd prstů řítí se k Stratovu,
tam defekuje ostře sledovaná smrt, ještě ne, Studánko,
až se otevře Hlavní okno Evropy;
nárazy křídel vysklí Hradlo, anděli,
vrať se k Poldince na pár krátkých let,
v oběť dám ruku,
v pravé pozvednu mocnou moč pivovarů,
přivinu přisleplou kočku, to smrt,
holubi v děsu vzlétnou, anděl z hlaváku;
vytratil pírko v Konicích, nalehl v opačné proudění,
vrátil se, zrak se mu otevřel;
z bludného žebra té země vstal Bohumil,
bohu mile, bohu žel; není, neboť zapomněl,
fagule líných pohřbů ne, a hřbitov, místo krásy,
místo světla a smaragdových očí židenických koček
klouček Kilianů zapomenout nemůže,
Studánko, on už není, zašly i ženy v stříbrných šátcích,
knížtičky modliteb, pivoňky pro Boží tělo,
Den Páně v Balbínce, Den Páně vinohradu,
rozvěsit havraní sukně, ke vchodu halenky,
pancíře pod bradou upnuté drží stráž,
jak nemyslet, Studánko, anděli nad Polnou,

v jáсотu cherubů plazí se svatební průvod,
Pipsi,
pohlazen, učesán, dojetím zrudl mi nos,
zbloudilé žebro pod košílkou žije
a rudé srdce Mariino osázené pomněnkami,
až v Nymburce jsem zapomněl, šupem pod jeho křídla,
Francin tam krotí divokou vydřičku Maryšky, huláká Pepin,
holubi ztrácejí směr při troubách jeho Jericha,
šťastná to doba, a pryč,
andělům plesniví křídla, bůh je ztrestá, zavře čistírny oděvů,
pryč, ach, Libni, na slovo v ohanbí líbám tě tisíckrát,
strhne se vítr, zavrže peří, holubí chmýrka, letky andělů,
vločky víří, papír v metelici, světlice, kulisy,
Automat Svět a Sorbonna, fakulty štamgastů,
predátor dvojího práva kecá v hospodách,
drobátko vožralej a trošku nastydlý, kapánek smrdí močůvkou,
kaje se a nebaví ho žít, Studánko, tak těžký hřích,
anděl se zpovídal, v pokání vysílá holuba,
je to pokušitel,
těch několik jitřních minut křičí ptáci hrůzou ze světa, napsal,
přicmrndne ďábel, slibuje, zalidnils svět,
mutanti tvých příběhů tě podrží, stvořiteli, skoč,
dílo už hnízdí, vyklíčil odpolední klid, skončeno,
za branou o berlích vlečou se tramvaje,
tlumok a puška, malé dělo, tak těžce k pumpě, vojsko?
tak pomalu, tak daleko k oknu, brzdy na prstech piští,
z okna přes moře za vůní polibku? Studánko...
láva Labe za hájem v Kersku od krajů tuhne, otevř a leť,
adagio lamentoso,
zmatené labutě na lodních můstcích vln,
Zlatistý tygr odpeří jednu po druhé, vybíháš hned a v negližé,
čtenář ti naplácá držku, tak si to žádáš a desku,
pamětní desku ve výšce chcáčů psů, budeš ji mít,
jsem holub pokušitel, leť,
věrný třesnutým krásám za cenu vlastního života... Bogane.

Báseň vyšla v Literárních novinách č. 4 (10. dubna 2014)

ŠIROKÉ NEBE NAD BRNEM

SYLVA STANKUŠOVÁ

Vzpomínka na 100 let od narození Bohumila Hrabala

Brno je mé rodné město a bývám tam občas na návštěvě u dětí a mám tam i dávného přítele z mládí, který bydlí v Židenicích. Nedávno jsem ho navštívila a on mi slíbil, že mě zavede k rodnému domku spisovatele Bohumila Hrabala, jehož knihy má moc rád, tak jako já. Zajeli jsme na konečnou stanici tramvaje číslo tři na Starou Osadu, kde pulzuje rušné město. To jsme ale měli opustit. Přešli jsme frekventovanou silnici a dali se vzhůru po ulici Bohumila Hrabala. Je strmá a střídají se na ní malé domečky i větší domky, ale žádné paneláky a moderní výstavba. Také aut tam jezdí málo a je to typická brněnská periferie. A pojednou jsme tam stáli, téměř na horním konci té příkré uličky vedoucí k hájkům a vinohradům, ale také k židenickému hřbitůvku stulenému do stromoví a akátového listoví. Zírali jsme na malý čistý domeček a četli si pamětní desku a naše vzpomínky a fantazie začala pracovat. Ta malá bílá okénka, to něžné krajkové záclonky a za nimi to tajemno, ve kterém pod nízkými stropy před 100 lety porodila Maryška své první nemanželské dítě. Tajemné prostory, ve kterých se odehrál osud. Drželi jsme v ruce kytičku sněženek, mlčeli jsme, ale v duchu jsme se snažili něco říci, něco sdělit, něco krásného, co ani nelze říci slovy, ale co se snoubí s naší láskou ke spisovateli i k tomuto jeho rodnému městu.

„Chtěla bych Vám říci, pane Hrabale, že se tu asi nic nezměnilo, je tu klid a mír, zvuky města zůstaly kdesi dole pod námi. Žádná nová výstavba, nic se nezměnilo, i když nevím, jak to tu vypadalo za doby Vašich prvních dnů. Je k polední a teplé ticho leží na všem. Díváme se na okna, na dveře, kterými Vás vodila za ruku maminka a potom babička, se kterou jste chodíval nahoru do vinohradu. Pokládala Vás tam do trávy na sluníčku a Vy jste se díval, jak pracovala. A byl jste šťastný, když svítilo slunce a také když nesvítilo, protože jste tam byl s babičkou, kterou jste měl moc rád.

A ona Vás hlídala a každou chvíli přenášela na jiné místo trávy a právě tam, kde svítilo v té chvíli slunce, a bylo to tady, kde jste se naučil to slunce milovat. To prudké slunce zůstalo už navždy ve Vaší paměti a ve Vaší duši. Na slunce jste si vynášel po letech svůj psací stroj v Libni, protože se Vám tam lépe psalo. To zdejší slunce zažehlo ve Vás plamen, který pak žhnul a svítil na nejrůznějších místech ne jenom naší země. Nejprve jako mladý a potom jako mládím těhotný stárnoucí pán jste vycházel ze stínu svého obydlí a samoty po smrti své milované Pipsi a hledal všude své slunce. V zahradních hospůdkách u sklenice studeného ležáku a s rukou na přátelském rameni. Dával jste se do řeči s každým člověkem, naslouchal a prožíval s lidmi jejich obyčejné osudy, které jste uměl geniálně vyprávět, a neskutečné se stávalo skutkem.“

Stojíme tady u Vašeho prahu němí a myslíme na to slunce a já Vám rozumím, protože jsem se také narodila v tomto prozářeném městě, ze kterého jsem ale později odešla za svým manželem na sever do černé Ostravy dolů a hutí, ale to zdejší krásné slunce jsem si po celý život nesla s sebou tak jako Vy a mám je dodnes v duši.

Stojíme tady a mlčíme a pojednou slyšíme příběhy ve vzduchu, polední sluneční paprsek se něžně obrací k našim smyslům a představám a my vnímáme, jak k nám promlouvá genius loci. Ten, za kterým jsme přišli, za živou vodou Vašich slov. V této době je ulice tichá, lidé asi sedí u svých obědů a to velké ticho leží na všem – ta příliš hluchá samota. A my, naplnění pietou, nemáme sílu to ticho zaplašit. Stojíme tady uhranutí představami, že právě tady v tomto nízkém stavení spatřil světlo světa ten báječný ctitel slunce a hospodských rozhovorů, ten kouzelník všednosti, kterému ale vylétali zpod klobouku holoubci snů, aby se rozletěly do celého světa objevovat tam narafičené krásy života.

„Tady jste prožíval své první vjemy a zážitky a psychologové říkají, že právě ty jsou pro každého člověka rozhodující. Tady Vás ozářily první paprsky slunce a lásky, abyste je pak hledal všude po celý život. Při nich jste ožíval v Kersku, kdykoli se vyjasnilo a slunce ozářilo cestičku k Vaší chatě, na které se vyhřívaly Vaše milované kočky. Hned se Vám rojily inspirace, za teplých letních dní jste prožíval euforii, to své zmrtvýchvstání po řadě podmračených dní, ze kterých jste býval wetterkrank. Vracela se Vám veselost a v opojení jste se stával geniálním vynálezcem „člověčiny“, kterou jste nalézal v obyčejných věcech a obyčejných lidech, kterou jste ale uměl popsat tak neobyčejným způsobem.“

Ne, nechťelo se nám odejít. Chtělo se nám ještě něco říci, něco důležitého dodat, nebo podat ruku, ale není komu. Pokládáme kytičku sněženek na okenní parapet, a... tak tedy loučení. Musíme jít dál, vždycky se jde dál, pořád se něco opouští a pořád jsme něčím opouštěni. Tak ještě jednou objímáme krásnou vzpomínkou napojený nízký domeček, protože vzpomínky mají sílu vyhmatat minulost tak jako zkušená ruka tepnu pod kůží, tepnu, ve které proudí život /Hrabal/. Stojíme tam a hladíme očima celou tu uličku a její stavení, každíčký oprýskaný okenní rám a výplň dveří, které už nevedou k básníkovi a spisovateli. Pomalu se loučíme s tou ulicí a jejími obyvateli a vidíme to. Přicházejí sem děti, přicházejí sem vášniví mladí lidé a krásní milenci současnosti, kteří denně vstávají z postelí lásky, aby zaplavovali svět štěstím tak jako Vaše krásná plechová Poldinka.

A jak jsme stoupali vzhůru k vinohradům, všímali jsme si, že mezi dlažebními kostkami a v rozpukaném zdivu oplocenek se zachycují semínka trav a plevelů, která vášnivě bují navzdory nemilosrdně plynoucímu času. A čím více jsme stoupali, viděli jsme, jak mezi kameny hrboaté dlažby chodníků vyrážejí nejrůznější travinky a pестrobarevná polní kvítka. Každá rozsedlinka se zelenala a každá štěrbinka žila tu hladově a roztouženě jakoby tisíci silami přitahována k životu.

A tu jsme pochopili, že smrt neznamená konec, protože život je silnější a vždycky si najde nějakou skulinku, ve které se usadí a uhnízdí a ve které se bude neustále obnovovat. Pomalu jsme vyšli až na samý vrcholek vinohradů a otevřela se pod námi nádherná vyhlídka nejen na Židenice, ale na celou krásnou metropoli jižní Moravy s jejími siluetami Špilberku a Petrova a dále pak na Hády, Klajdovku a Babí lom, na město vinohradů obklopené lesy a utopené v akátovém mámení, na město, které žije světlem a je nezapomenutelné pro každého, kdo se tady narodil. A proto se sem rád vracel i velký dospělý spisovatel, aby je pohladil a políbil.

„Pane vrchní, nebylo by tam ještě jedno dobře vychlazené? A přineste mi je prosím sem ven do slunce,“ zaslechli jsme hlas a hned na to šustot v akátových křovinách, jako by někdo neznámý odcházel širokým a prosluněným nebem nad Brnem.

Sylva Stankušová

SPIRITISTICKÁ SEANCE S BOHUMILEM HRABALEM

JANA HOCHMANNOVÁ

28. března letošního roku jsme si připomněli sté výročí narození českého spisovatele Bohumila Hrabala. Na autorovu počest se pořádají koncerty, besedy, konference, výstavy, pochody, happeningy, mnoho divadelních představení, literární čtení, nebo dokonce vypouštění holubů. Na Hrabala vzpomíná rodné Brno, pražská Libeň, Nymburk i Kersko, ale i řada dalších měst.

Podařilo se mi přímo v den stého výročí autorova narození v noci při plamenu svíčky napojit se na mistra spisovatele spolu s několika přáteli a tady je výsledek, který mi nadiktoval do pera:

VZKAZ KOLEGŮM SPISOVATELŮM

Kašlu vám na tyhle oslavy. Alkoholika jste ze mne udělali a člověka, co je nerudný, každého seřve a chlastá pivo. Za živa jste mě měli velebit, a ne až po smrti. Když je spisovatel nebo malíř naživu, jeho díla pro nikoho nemají velkou cenu a nekupují se, ale až ten člověk umře, je po nich velká shánka.

Snobi jste obyčejnší, když někdo seshora nařídí, že se bude oslavovat jakýkoliv výročí, tak se to každému hodí do krámu a nejde mu ani tak o mne nebo o moje knihy, ale o reklamu. Reklamu si chce každý udělat – tu na pivo, tu na nějakou svoji akcičku. Když mi bylo mizerně, do nemocnice za mnou přišlo jenom pár blízkých. Všichni se na mě vykašlali, jenom nějaký reportér se tu a tam zastavil a zeptal se mě, jak se mi daří, a v duchu se těšil, až zaklepu bačkorama, aby měl nějakou tutovou zprávu do Televizních novin.

V práci jsem vždycky dřel a nikdo mě nechtěl kolikrát zaměstnat, protože jsem psal vždycky pravdu. A každý šéf se bál, abych náhodou nenapsal něco taky o něm. To byste se divili, když člověk říká pravdu, tak to některý lidi fakt hodně bolí. Ale pište ji, pište, kolegové, já už to mám za sebou a letěl jsem jako anděl, to vám teda povím. Roztáhl jsem křídla a věděl jsem, že si mě pánbůh stáhne hnedle do nebe.

Dejte si pivo na mou počest a vzpomínejte na mne v dobrém, víte, když jsem pracoval tenkrát ve

Sběrnejch surovinách, četl jsem hlavně metafyziku a z těch krásnejch knížek jsem už tenkrát vyčet, že peníze nemaj žádnou cenu a do nebe půjdete každé s prázdnějma rukama. To jediný, co má v lidským životě cenu, je láska. Člověka k člověku, k přírodě, ke knihám. Láska je Bůh a já v něj celej život věřil a nikdy mě nenechal ve štychu, jenom mě zkoušel jako žáka v poslední lavici. A čím víc mě zkoušel, tím víc jsem cítil, že mu chci dokázat, jak jsem dobřej. A tak každá moje knížka byla pokus zalíbit se Bohu, ne člověku, páč člověk tyhle moje knížky nikdy nedocení. Jsou to jenom moje vlastní zkušenosti ze života a z práce, z mnoha prací, který jsem musel vykonávat, abych se uživil.

Ale řeknu vám, že není žádná práce lepší než ta druhá. Každou práci můžete dělat dobře, když ji budete dělat s láskou. A některý studovaný lidi akorát naserete, že ji děláte líp než oni, protože do toho dáváte srdce. Setkal jsem se s hodně mizerama, ale potkal jsem i dobrý lidi a krásný holky. Ale na každým jsem oceňoval hlavně to, co má uvnitř, víte, neohromilo mě nikdy žádný fajnový oblečení, plná šrajtofle, zlatý hodinky nebo jejich vysoká funkce, ale zlatý srdce. Každou práci, kterou jsem dělal, jsem měl rád, jenom jediný mi nedělalo dobře, dávat do sběru ty krásný historický knihy a reprodukce od Rubense a taky ty nádherný slunečnice od van Gogha, který jsem musel balit do balíků a potom je zničit a slisovat.

Jednou takhle život slisuje i vás. Bez rozdílů. Čeká to ty chudý, ale i bohatý. Slisují vás do malého balíku, do urny, ve který zbude jenom hrstka popela. Ale nemyslete si, že tím to končí. Kdepak. Kaput je akorát vaše tělo. Je to jako když had svlíkne svoji kůži, ale pak žije dál. A já žiju dál, protože jsem vždycky věděl, že kromě těla mám taky duši.

A moje duše žije. Tak mějte se dobře, kolegové, a dejte si pivo, ale dobrý, od čepu, a ne ledajaký sešvindlovaný japonskejma kvasinkama, ale pravý český od Plzně. A nepijte moc, to vám povídám, aby potom o vás nějaký pisálek od novin nena-psal, že jste byli alkoholicí.

Váš Bohumil Hrabal

MÉ PRAŽSKÉ TOULKY

BOŽENA KLÍMOVÁ

(Vladimíru Sainerovi, který posedává v hospůdce U Andělů a vychutnává si společnost pana Bohumila Hrabala. Škoda jen, že z Nebe nechodí pošta....)

Vycházím z domu na Maltézském náměstíčku, kde po léta bydlela vnučka prvního československého prezidenta Tomáše G. Masaryka. Na cestu mi dala, ta ryzí osobnost, několik krásných vět. Nejméně za

jednu z nich by každý psavec rád zaplatil pomyslné jmění, či by dárci při stisku a třesu utrhli v děkovacím nadšení pravou ruku! Nejvíce ze všeho mi však utkví v hlavě, že paní Herberta měla onu neděli na sobě modrou halenku s jakýmsi vzorem. Snad kyticíkově decentním. Před mým příchodem sledovala televizní cestopis. Proč si ale pamatuji tak důkladně zrovinka tohle, sama nevím...

S nečekaně hřejivým slovním dárkem od H. M. a rozsvícena jím jako lampión – mířím ke Karlovu mostu. Kdybych sem nezavítala a nepodívala se na hravou Vltavu, asi bych měla pocit, že jsem v Praze tentokrát vůbec nebyla. Sleduji to člověčí hemžení a vychutnávám jazykovou směs. Do zad se mi vpalují oči vyvýšeného Hradu. Umělci se svými výtvary tu působí jako divoké víno, pnoucí se po úpatí skulptur. Cítím se jaksi svátečně a nevadí mi ani, že když se „držím“ francouzských holí, zajisté mé fyzické není tak

vyjasněné, jak to hlásá můj rozradostněný obličej. Ráno sněžilo a pršelo a dul vítr-vichérek, je totiž duben. Teď vykouklo slunce a zchrpověla obloha.

Pan spisovatel Hrabal nazval kdysi jednu Američanku Dubenkou. Přebásl její jméno. Z konkrétní April udělal jiskrný úder do bubnu, neuchopitelnou éterickou vibraci, vonící čerstvým dřevem. Povýšil ho. Kolik psavců, malířů a hudebníků už povýšilo nějak podobně naše hlavní město.

Také literární velikán Alan Marshall Prahu krásně pojmenoval: *Historie v kameni*. Před dávným časem přiletěl přes půl světa, aby se mnou vyjel na Staroměstské radnici výtahem do patra a tam, za ticha, se na mne zahleděl beze slov. Nebylo jich třeba... Ještě doma, v australském Elthamu (co dostal jméno po jednom z anglických královských sídel), odstranil holicím strojkem krouživými pohyby pěstěný knírek zpod výrazného nosu... Doceňuji tuto jeho oběť ve prospěch domnělého omlazení až desítky let po našem památném setkání. Asi to bude mým věkem. V tamten okamžik mi spíše připadlo, že prostor mezi jeho horním rtem a nosními dírkami vypadá jaksi beznadějně, jako příliš dlouhá pauza v jinak dokonale hudební skladbě.

Všechno je zakleto do zdejší atmosféry, i Australanův výkřik v salónu hotelu Jalta: I love you,

Božééééna... Stačí naslouchat, dívat se. Po Vltavě právě pluje výletní loďka. Podobá se parníku. A její paluba září naleštěným dřevem. U stolečku sedí muž ve sportovním oblečení a upíjí z šálku zlatavý čaj... Zavoněl až ke mně. Pubertální jedinec by navzdory nostalgii z mostu pánovi poslal vydatný plivanec. Mne to ani nenapadlo... asi proto, že by mi z nosu sklouzly těžké brýle s příliš drahými broušenými skly a odpluly by neznámo kam...

Léčba šokem zabrala, vracím se do přítomna, do dubnového popoledne, kdy jsem mířila do ulice Francouzské, nebo Pařížské...? Pořád si to pletu. Před Klubem novinářů v té pravé čekal Vladimír Sainer. Ten mne kdysi na úvod svého svěrázného listu oslovil takto:

Koukejte, děvenko Boženko, / já Vám tak, pokud Vám to nevadí, mohu říkat, protože jste jen o rok mladší než můj syn / Vy jste svým posledním dopisem a jeho přílohami potěšila mé srdce.... (atd.)

Ano, čekal. Pán s baretem na hlavě a za skly brýlí se čokoládověly jeho přívětivé oči. Spisovatel, nakladatel (kdysi i básník, svým způsobem i výtvarník, redaktor atd.) měl na sobě jistě i košili, svetr, kalhoty, bundu, ale copak je to důležité? Podstatou je, že mne vzal na oběd, abych prý se nevracela domů na sever Moravy hladová. Jako bych při své těžkotonážní váze opravdu nesměla zhubnout ani deko. Snad si mí přátelé myslí, že bych hubnutím ztratila humor! Jíme, ani už nevím co, jakési nudličky se zeleninou.

Požádám kolegu – Vladimíre, hlídejte hodiny... Prosba je prozaická.. Mohl by mi ujet vlak, kdybychom my dva tu povídkou siestu protáhli. *Hlídám, hlídám, nic se nebojte...* ujišťuje mne spolutolovník, který mi do dopisů vkládá neuvěřitelnosti typu:

9. 3. Dnes má svátek má maminka. Taky mne navštívil knihmajstr Ebr. Přinesl mi svou a Brůnovu knihu „ČAS ANI PRD NEZASTAVÍŠ“. Čtu a dozvídám se, že se Ebr narodil v koncentráku,

kde mu dva dny před porodem zastřelili otce a po 2 měsících popravili maminku. Když si jej (Vráťu) v pěti letech osvojili manželé E., neuměl ještě mluvit... To je román jako hrom. – S tím, že čas nezastavíš, s Ebrem souhlasím, ale prd, který mně tak vyvolává špatná chemie, ten přece zastaví ta zubatá...

13. 3. Navzdory svým předsevzetím jsem líný, nepouštím ani chlup, nic nedělám, dívám se do blba a pospávám. Jaro je tady, ale slunce je schované, všechno – nejen nohy – mně kulhá... Jsem už moc starej pes...

(vybráno z tzv. TELEGRAMKŮ)

Pan Sainer mi při odpolední kávě slovně ještě vymaloval pár živelně barvitých příhod, i těch domácích, potom mi vyzradil, že prodal jednu z olejomalb jistého akademika, aby mohl v tomto roce vydat kamarádovi knížku... Zanařikal, že by potřeboval, aby se nafoukl jeho byt, jelikož materiálů je stále více, a zajásal nad tím, jak má tolik uznalou ženu. Ta nereptá, nehořekuje, že utrácí majetek za údajné zbytečnosti.

To jenom on mi mohl jeden z osobních dopisů nadepsat žertovným:

Milá Boženko, má lásko, můj cukrkandle, stokrát děkuji za oba dopisy, které mi sem došly v pořádku. Já tu tentokrát makám sám a honím kostru, až se mi kouří od zadku, a večer, lépe o půlnoci sebou švihnu do postele a za chvíli chrním jako rochně...

(atd. – citace)

Ačkoliv datum prozrazuje, že od vzniku listu uběhlo X let, při opakovaném přečtení prvních řádek mřu pokaždé smíchy, až se natřásám a nadnáším. Nejradši bych válela radostí kotouly... když jsem byla malá a kotoul se povedl, vykřikla jsem prý – udělala jsem koprduc! Škoda, že jsem tuhle průpovědku Sainýrkovi, (jak ho nazývala Ljuba Hermanová), nevyzradila. Zato on mi klidně do opatrování svěřil i to, že jel z Hředlí (nebo z Hředel, co já vím...) na Žatecku, kde míval cha-

lupu, do blízkého městečka. Vypověděla mu službu stará sekačka na travu. Koupil novou, zapojí vše, jak má být, a zase neseká. Vezme obě sekačky, jede znovu do města, a co byste řekli? Ona to byla přírodní šňůra, potvora!!!

No, a ten vlak mi ujel! Vladimír totiž, při spěšném (a bezpochyby už pozdním) přesunu metrem, vystoupil s mou taškou na dlouhém uchu přehozenou přes vlastní pravé rameno v úplně jiné stanici a já jela (správně) dál!!! Pan Sainer vysílal za vozem zděšené pohledy. Když dorazil další soupravou, uběhlo nejméně několik minut. Potom si kupoval nekonečně dlouho vstupenku na perón. Ne, ona mu byla nekonečně dlouho prodávána! A když jsme našli ty správné koleje, byly prázdné. Horizont se modral nekonečně.

Z toho maceškového konce světa, kdesi daleko předaleko, trčel tmavomodrý vykřičník. To jako můj muž, kterému říkáme se synem – hodný cholerik, a já už namouduši slyšela jeho ohlušující: *Jak se teď dostaneš domů, no? Já toho Sainera asi zabiju...* Vladimír Sainer vyděšeně zíral, jako by slyšel mou hrůzostrašnou myšlenku... Šeptal – *kde ten vlak je, kde je ten vlak?* Chtělo se mi vykřiknout cosi šťavnatého. Avšak k věku kamaráda a z úcty k němu jsem *jadrnost polkla*. Bylo přesně sedm minut po odjezdu spoje Praha-Ostrava.

Vydali jsme se na Florenc. Najít autobus. Jel za hodinu. A jenom do Brna. V té hodině-čeka telce mi kolega nakoupil něco k snědku (banány, čokoládu a pitíčko), abych nezhubla z toho stresu. Pořád mu to bylo málo, že nehlídal čas, když říkal, že ano. *Víte co, Boženko – vy jste napsala básničku pro pana Hrabala, až příště přijedete do Prahy, já vás za ním vezmu k Tygrovi.*

Tak jsme si plácli. Těšila jsem se dopředu, protože to by mohla být pěkná motanice. Třeba nás pan Hrabal oba pošle do tramtárie. On by ovšem bez servítků řekl – „do prdele”. Nebyli bychom jediní, že? Proč však myslet na nejhorší před tím, než to přijde?

Klidně si představím, co bych asi Bohumilu Hrabalovi řekla a jak by se na nás podíval tím zkoumavým pohledem, který zdánlivě neříká nic. Na špičce hlavy by mu seděla pivní pěna... Vyhlí-

žel by nedostupně. Údělem některých osobností je vnitřní i vnější samota.

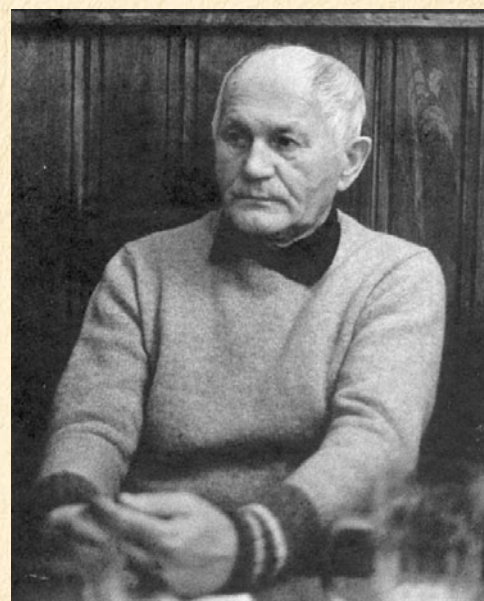
Pověděla bych mu o naší svérázné rodině a jak můj dědeček Antonín, tuze pohledný a tuze vznětlivý, házel v rozčilení po dětech sekeru (aniž by se kdykoliv byl trefil...). Přece by nezabil milované pokračovatele tak starobylého rodu, který spojoval z dávnověku Skotsko, Anglii, Francii a Zemi koruny české... I tak jeho činy podurdily ještě před sametovou revolucí jednoho nechápavého činitele, až odmítal dovolit odvysílat po vlnách rozhlasu mou povídku. Prý proto, že je pro socialistického posluchače špatným příkladem rodinných vztahů...

Potom by mi jistě pan Bohumil H. podepsal radostně některé své knihy a nemusela bych běhat daleko pro pivo, jenom k pípě..., ať mu u krasopisání nevyschne v hrdle. Vladimír S., když trávil u něj v pražském bytě pozdní odpoledne a čerstvý večer, tak ten musel běhat se džbánem kamsi za roh činžáku, možná za dva rohy. A byl na to vše náležitě hrdý. Také já budu. Vidím to docela živě. Na mnou šikovně podstrčenou kartičku zvěčnění snad velkopsavec B. H. totéž, co Vláda Sainer v jednom z listů:

Tak koukejte, Boženko, napište mi ještě nějakou tu koninu. Budu se těšit.

Nebo: ...*aby Vám pero pěkně drásalo duši i papír...* jak to Hrabal kdysi v dedikaci napsal jemu.

(Krácená verze původní stejnojmenné povídky.)

Bohumil Hrabal

ZPRÁVY / GLOSY / ÚVAHY VZPOMÍNKY / RECENZE

BLAHOPŘEJEME!

SPISOVATEL OLDŘICH ŠULEŘ, ČESTNÝ OBČAN OSTRAVY,
OSLAVIL 1. ČERVNA 2014 SVÉ DEVADESÁTINY

Za Obec spisovatelů ČR jsem mu byla popřát v doprovodu Miroslava Stoniše. Mistra jsme zastihli ve výtečné formě a v perfektně fungující domácnosti, kde vládne spisovatelova manželka, paní Libuše. K pikantní okolnosti patří, že jsem na schodišti k jejich bytu upadla (nevím, co měl v té chvíli na

starosti pan Stoniš), rozbila vzácné víno a později rozbitou láhev proti vůli manželů Šuleřových nahradila.

Na snímku JUDr. Oldřich Šuleř během návštěvy telefonicky vyřizuje televizní natáčení, které se uskutečnilo následujícího dne.

Text a foto Lydie Romanská

BŘETISLAV UHLÁŘ (nar. 10. 7. 1954) OSLAVIL LETOS VE ZDRAVÍ A POHODĚ SVÉ KULATÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM

Studoval PedF v Ostravě a postgraduální studium umělecké kritiky na DAMU v Praze. Je novinářem ostravských periodik, spolupracuje s televizí, rozhlasem a časopisy. Vydal několik sbírek veršů. V široce rozvětvené publicistické tvorbě věnoval pozornost význačným osobnostem našeho regionu.

Získal cenu v novinářské soutěži Crystal. Výrazně spolupracuje se spisovatelem Miroslavem Sehnalem; svými verši se podílel na sedmidílné „hodinové“ sáze. Tyto knihy vyšly mj. v Polsku a Egyptě.

red.

*Lydie Romanská blahopřeje
Břetislavu Uhlářovi k narozeninám. Foto Jan Trtílek*

GRATULATIO ET LAUDATIO

PhDr. MIROSLAV KOVÁŘÍK, především vnímavý znalec poezie, citlivý interpret, kamarád na cestě nejednoho současného veršotepce. Formálně vzato, jmenujme umělecké oblasti jeho působení: tento divadelník, publicista, redaktor, recitátor, herec, moderátor a vysokoškolský pedagog sčítá toto léto letokruhy svého košatého stromu.

Jistě, namítli byste, že věk není žádná zásluha, ale dar. K tomuto daru ale musíme přičíst také dobré hospodaření s tím, co bylo Mirku Kováříkovi naděleno – zaprvé pilnost a zadruhé odvaha se o tento dar řeči dělit! Obé je po zásluze těž odměněno – M. Kovářík oslovuje nejednu generaci, zvláště cenný je fakt, že je přijímán mladými autorkami a autory, tedy logicky generací nejkritičtější, a vyprovází je do světa poezie s nemenším nadšením, jako tomu bylo kdysi. Můžeme říci, že doslova otcovsky drží za ruku své děti, které objevil, povzbudil, představil třeba ve svém legendárním rozhlasovém pořadu Zelené peří... Dnes můžeme Mirka Kováříka pravidelně vidět a slyšet ve známé pražské Malostranské besedě a v podniku Rybanaruby v Praze 2.

Mirek Kovářík se narodil 15. srpna 1934 v Praze, z té „nikdy vlastně neodešel“, jak se vyznává, ale hojně působil například v severních Čechách (Litvínov, Most, Ústí nad Labem). Je trvale výraznou postavou české kultury, od které již nelze jeho charakteristické recitace „ve stavu zrodu“ oddělit. Přilnul k americkému hnutí beatníků, nadto se osobně s básníky A. Ginsbergem a L. Ferlinghettim setkal.

Mám osobní důvod k poděkování za setkání s Mirkem Kováříkem. Poprvé to bylo v roce 1997, ještě na gymnáziu, a od té doby jsem na osobitého recitátora nezapomněla. Čím vším pan Kovářík ve skutečnosti je, to jsem zjistila až poté, co jsem přišla do Prahy, a tak se za strohé „recitátorství“ musím omluvit.

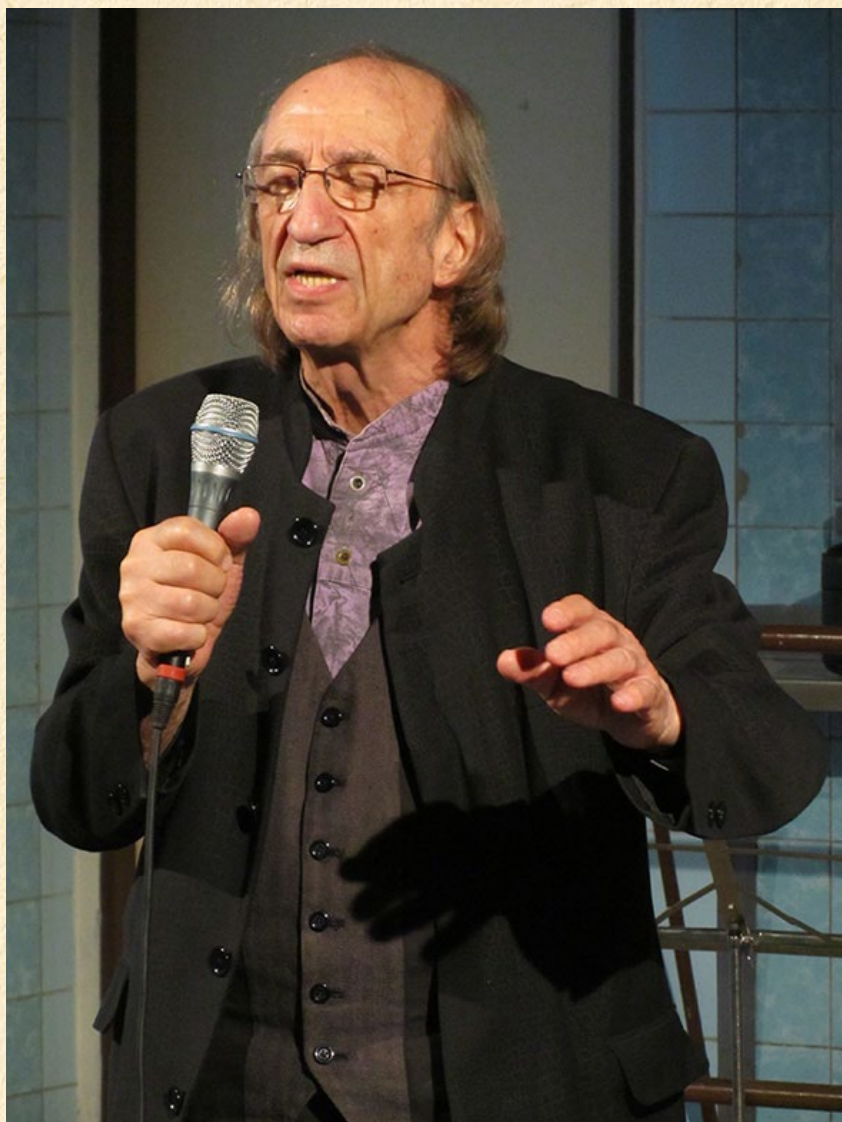
Kovářík výrazně ovlivnil literární prostředí v naší zemi, též podpořil

mnoho autorů Ostravska a okolí. Po kapsách a hlavě v hlavě se záviděníhodnou pamětí nosí Václava Hraběte, Josefa Kainara, Jiřího Ortena, Jana Zahradníčka a připomíná je důstojně a pravdivě jako velikány české poezie.

Vážený a milý Mirku Kováříku, děkuji vám za to, že jste, přeji vám mnoho zdraví, štěstí, tvůrčí invence a elánu pokračovat dál!

Radana Šatánková

V Praze dne 26. srpna 2014

Mirek Kovářík, <http://mirek-kovarik.kama.cz/>

Foto: autorka

PODESÁTÉ V LETOHRADĚ

Letošní XXIII. ročník mezinárodních cen Egona Ervina Kische, cen Petra Jilemnického, regionálních cen EEK a cen ČSBS proběhl již podesáté 24. září 2014 v hotelu Tvrz Orlice v Letohradě.

Mezi oceněnými autory literatury faktu jsou i spisovatelé **IRENA KOPECKÁ** a **RICHARD SOBOTKA**, členové Obce spisovatelů, kteří převzali ceny Petra Jilemnického.

Irena Kopecká obdržela cenu za knihu *František Juraň, Oživil kámen, kovu dal řeč* o vynikajícím a zapomínaném rodáku sochaři Františku Juraňovi. Fotografická dokumentace je dílem příborského fotografa Rudolfa Jarnota. Za laskavého přispění sponzorů knihu vytiskla Tiskárna Kleinwächter ve Frýdku-Místku.

Richard Sobotka převzal Mimořádnou cenu za knihu *Bufajky*, která mapuje osudy tří generací rodiny Venigerů – volyňských Čechů –, a to od konce 19. století do dnešní doby, a zobrazuje nejen tvrdý život na Ukrajině, ale také válečné útrapy v této oblasti a pak těžkosti při návratu do vlasti. Knihu zpracoval a v elektronické verzi vydal Dušan Žárský – ŽÁR, a jak bylo zdůrazněno, stala se první oceněnou knihou Klubu autorů literatury faktu, která nevyšla tiskem, ale pouze v této podobě.

Foto: Ludmila Hanáková

POEZIE NA COLOURS OF OSTRAVA

Dnes už multižánrový festival Colours of Ostrava přijal do svého letošního programu také poezii. Dramaturgii a koncepci celého bloku vytvořila Blanka Fišerová, která je v Ostravě známá svými hudebně-poetickými projekty nazvanými Poezie v barvách. Na podobě Poetické scény se podílel básník Petr Hruška.

Poetická scéna měla program rozložen do tří dnů, pátku, soboty a neděle 18., 19. a 20. července. Všechny programy se uskutečnily v nové budově výstavního areálu Dolní Vítkovice. Na slavnostním zahájení, které uváděl Petr Hruška, vystoupili kromě něho Jakub Chrobák, Ivan Motýl a začínající Jan Nemček.

Programy šly ve vlnách, např. Vlna hudebně-poetická, Ženská vlna, Vlna solitérní, Slam-

-vlna, Vlna improvizace. Zajímavým nápadem byla tzv. Mobilní knihovnička, kde mohli básníci z řad návštěvníků číst ze svých prací, psát a prezentovat okamžité literární artefakty, vyměňovat knihy apod. Vysokou úroveň mělo např. vystoupení Jiřího Měsíce (Vlna improvizace), z velké části zásluhou pohotovostně fundované hudební skupiny (Marek Zeman, Tomáš Rossi, Terezie Kovalová, František Kuča), která tvořila na místě hodnotný doprovod k akci básníka. Neděle patřila hlavně Hamletovi v režii Jany Janěkové, hudebně-vokálně-dramaticko-poetické verzi slavné tragédie.

Z členů Obce spisovatelů ČR dostala příležitost uvést svou novou tvorbu Lydie Romanská (Ženská vlna).

red.

Pohled do interiéru Poetické scény

Foto: Lydie Romanská

Budova v areálu Dolních Vítkovic, v níž byla umístěna

Poetická scéna. Foto: Lydie Romanská

Z USNESENÍ RADY OBCE SPISOVATELŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Rada Obce spisovatelů České republiky se sídlem v Praze se kromě jiného na svém zasedání 15. září 2014 usnesla připomenout 25. výročí vzniku Obce spisovatelů vzpomínkovou publikací, která vyjde v lednu 2015. Bližší informace jsou dostupné na webových stránkách Obce spisovatelů ČR.

Novinkou v činnosti Obce bude slavnostní přijetí nových členů 8. prosince letošního roku na půdě Senátu Parlamentu České republiky pod záštitou jeho místopředsedy Zdeňka Škromacha.

KE KONCI PRÁZDNIN

Členové literárního klubu Petra Bezruče ve Frýdlantě n. O. se obvykle o prázdninách scházeli, ale letošní červenec byl výjimkou – prázdniny byly. Blížil se ovšem podzim, s ním spousta akcí, proto se literáti sešli 15. srpna v restauraci Park, aby si řekli, co je čeká. Byli překvapení, když se dozvěděli, že schůzce budou přítomni Zdeňka Tomášková a Jan Slavotínek, který má referovat o svém „souboji“ s Jaromírem Nohavicou ve sporu o Bezručovy *Slezské písně*.

Na schůzce přivítala předsedkyně klubu kromě jedenácti členů i Viléma Vlka (dlouholetého předsedu občanského sdružení Bezručův kraj) a manžele Pffefrovy, kulturní osobnosti z Opavy. Nejdříve řešila interní záležitosti klubu – příspěvky do klubového časopisu *Zrcadlení*, básně pro almanach ke Dni poezie a přípravu almanachu pro rok 2014.

Po tomto úvodním připomenutí členům klubu přišel na řadu další program, v němž měl hlavní slovo Jan Slavotínek z olomoucké univerzity. Ten se zúčastnil přednášky Jaromíra Nohavici, který olomouckým studentům prezentoval své názory na vznik Bezručových *Slezských písní*... Jan Slavotínek se mu je pokusil vyvrátit. Zdůraznil, v jakém prostředí Vladimír Vašek vyrůstal, jak silně byl ovlivněn otcem, známým vlastencem, jaké měl sociální citění. Snad nejlépe je to vidět na příběhu Maryčky Magdonové. Vypráví se, že Bezruč se velmi divil, když jacísi literární vědci (asi v r. 1952) šli hledat místo, kde Maryčka skočila do Ostravice. Můžeme dále pátrat, kdo byl Kantor Halfar, kdo Papírový Mojšl atd. Soudíme dílo, ne jednotlivosti. Dílo žije svým vlastním životem. Kdyby jej nenapsal Bezruč, a Nohavica si myslí, že autorem je Boleslav Petr, tak je to třeba nějak dokázat.

„Nelze se spokojit, že to někdo tak cítí, myslí si to,

že měl k tomu předpoklady. Třebaže měl, ale důkazy tu žádné nejsou. Mnozí se domnívají, že vydáním *Slezských písní*, přijímáním různých darů se Bezruč obohatil, ale málokdo ví, že peníze vždy rozdal a pomohl i lidem souzeným v padesátých letech,“ podotkl Slavotínek.

Tok přednášky přerušila někdejší Bezručova „sekretárka“ Zdenka Tomášková; zmínila se o tom, že chtěla na pomlouvače Bezruče podat oznámení. Ale to nebylo přijato, protože takový krok může prý učinit jen osoba v příbuzenském stavu.

Nohavica mluvil v Olomouci na fóru studentů přesvědčivě a mnohé z nich jistě zaujal. Přinejmenším přemýšleli o jeho slovech nebo se nechali zvíkat. Nohavicu ale Slavotínek nepřesvědčil. Ten trvá na svém, že *Slezské písně* napsal Boleslav Petr, cítí to tak. Důkazy? Nejsou a je to!

Petr Bezruč chtěl být jen neznámým bardem, který bojuje za správnou věc a nejde mu o slávu. Skončí už konečně tyto spory nebo se povedou dál? Nevíme. Dílo tu je a existuje. Můžeme je číst dál, jak si to Bezruč přál.

Bylo správné, že konec literární schůzky patřil Zdence Tomáškové a přípitku předsedkyně literátů Dajany Zápalkové, který pronesla k jejím blížícím se kulatinám.

„Přejeme hlavně zdraví, dobrou mysl bez zbytečných svárů, krásné dny na Javořince i v Kostelci na Hané. Věříme, že se nejpozději za rok zase setkáme,“ řekla Zápalková a manželé Pffefrovi i Vilém Vlka se ke gratulaci přidali. *Miloslav Oliva*

Literáti na srpnové schůzce v restauraci Park ve Frýdlantě n. O.

VÁŽENÉ DÁMY, VÁŽENÍ PÁNOVÉ!

Připadla mi milá povinnost uvést několik vzpomínkových slov u hrobu velkého básníka, člověka, kterého si nesmírně vážím, stejně jako jeho poezie i jako člověka vlastence. Chtěl bych se v tomto krátkém projevu zaměřit na některá fakta, která se dotýkají lidí, kterým není lhostejný osud Petra Bezruče. Těžko bych se dopočítal autorů, kteří o něm psali a stále píší. Svědčí to o tom, že stále pro milovníky jeho poezie žije a je uznáván.

Bezručova Opava se během několika let stala pojmem pro široký okruh společnosti a je dobře, že tomu tak je v době, kdy mnoho vynikajících spisovatelů upadá svým odchodem z tohoto světa do zapomnění. Rodné město Petra Bezruče obdivuji nejen pro jeho architektonickou krásu, ale především kulturní zázemí, které zde nachází aktivní tvůrčí podněbí mnoha uměleckých žánrů.

Vracím se však k básnickově životu. Široká veřejnost ho oslovovala Mistře. Ti, kteří ho znali blíže, se bavili s důvěrností o staříčkovi. Blízké jeho srdci bylo oslovení Starý ještěr. Ve všech těchto případech v tom byl projev ryzí vážnosti k básnickově osobnosti. Jak známo, úcta z jeho strany patřila těžce pracujícím a strádajícím lidem na Ostravsku, Pobeskydí a Opavsku, což tvrdě proniká i jeho tvorbou. Pro ty, kteří se měli možnost s ním setkat osobně, to byl nezapomenutelný zážitek. Starý ještěr byl svým způsobem bouřlivák, ale s citem pro lidi ponižované, zotročované a sociálně slabé, těm se nevyhýbal. Naopak, některým lidem – odborníkům na literaturu v uvozovkách –, těm se vyhýbal. V těchto zhrzených hlavách se potom rodila jako odvěta různá, lidově řečeno škodolibá kalkulace. Je známo, že mezi spisovateli a básníky měl mnoho příznivců, mezi ně patřil například i Karel Čapek, jehož gesto směrem k Literárnímu odboru při IV. třídě České akademie věd a umění bylo velmi výmluvné, když poděkoval a odmítl dopisem členství ve zmíněné instituci. Poznamenal, že podle jeho soudu náleží přednostně mezi členy krom jiných i básník Petr Bezruč.

Hlavním záměrem nás všech, kteří se zde nacházíme, stejně tak mnoha spolků, jako například frýdeckomísteckých aktivit známých pod názvy Kulturního sdružení Bezručova kraje, či Literár-

ního klubu Petra Bezruče, ale i mnoha jedinců, je chránit Mistrovo dílo, zvláště když on už není mezi námi a nemůže se bránit. Navíc odcházejí pozvolna i ti, kteří ho znali, zabývali se jeho tvorbou dopodrobna a dokázali stavět hráz pochybnostem a lžím, když se stal tento problém přitažlivým pro některá média. Těmito spornými otázkami hýbou už několik let tradiční setkání ve Srubu Petra Bezruče na Ostravici. Před několika dny se setkali členové pořádajících spolků Literárního klubu Petra Bezruče, Kulturního sdružení Petra Bezruče, zástupci ostravského střediska Obce spisovatelů a literární vědátory. Vystoupila Zdenka Tomášková, která přítomné seznámila s faktem, že pracuje na další knize, kde hlavním záměrem bude zbavit Bezručovou osobnost z nánosu mediálního bahna a lží. Jan Slavotínek poukázal na důvod nesnadného výkladu Slezských písní směrem k dnešní mladé generaci, která nemá možnost zažít a pochopit v plné šíři atmosféru doby, kdy básně vznikaly. Paní Pffefferová z Opavy, upřesňovala některé údaje. Oficiální besedu ukončil literární vědec Libor Knězek.

Závěrem, mým přáním bylo připomenout, že Petr Bezruč ve své poezii stále žije, stejně tak Slezské písně, a to je potěšitelné i přesto, že se nedá očekávat, že se jeho tvorba bude opět vydávat ve velkých nákladech. Potěšitelné je, že stále obohacuje lidské duše, které ho pro sebe objevily, příjemně rozechvívá nitra těch, ve kterých žije. Srub Starého ještěra na Ostravici dokazuje, že je jich stále opravdu dost.

Za Obec spisovatelů Jan Kukuczka

(Projev u hrobu Petra Bezruče v rámci Bezručovy Opavy dne 15. 8. 2009)

L. Knězek (zleva) a J. Kukuczka

OSTRAVSKÝ KNIŽNÍ VELETRH

Na čtvrtý Ostravský knižní veletrh (7.–9. března 2014) přivezlo knihy 50 vystavovatelů a navštívilo ho více než 10 000 návštěvníků. Lidé se zajímali jak o knihy, tak o doprovodný program, oceňovali, že knižní veletrh v Ostravě překonal počáteční problémy a rozběhl se naplno. Obec spisovatelů ČR, středisko Ostrava, připravilo pro doprovodný program čtení svých autorů. Proběhlo před zainteresovaným početným publikem.

Pátý Ostravský knižní veletrh se bude na výsta-

višti Černá louka konat od 6. do 8. března 2015 a jeho mottem budou Cesty knih. Stejně jako letos budou na doprovodných programech participovat významní partneři – Česká televize Ostrava, Knihovna města Ostravy, nově se přidají firmy Pemic, Knihcentrum a Český rozhlas Ostrava. Svou účast jsme na výborovém setkání projednali, o místo v doprovodném programu se budeme opět ucházet.

red.

Lydie Romanská zahajuje čtení na knižním veletrhu v březnu 2014.

Zleva: J. M. Skalná (vzadu za ní skrytá Soňa Záchová), Břetislav Uhlář, Aleš Dostál, Jana Hochmannová, Radana Šatánková, Miroslav Stoniš, Miroslav Sehnal

M. Stoniš čte na knižním veletrhu v Ostravě ze své rukopisné knihy Rothschildovo šampaňské

KNIHA JE KAMARÁD

Kniha je kamarád

Obec spisovatelů ČR převzala záštitu nad celostátní soutěžní akcí Kniha je kamarád 2014, kterou co dva roky vyhlašuje Základní škola Vsetín-Sychrov 97, spisovatelka Šárka Junková (členka Obce spisovatelů ČR) a Muzeum regionu Valašsko. Tento pátý ročník byl vyhlášen v říjnu 2013, příjem prací ukončen 15. ledna 2014. Do soutěže bylo zasláno 712 příspěvků z 56 škol z celé republiky, několik příspěvků přišlo z osobních adres autorů. Většina příspěvků byla individuálních, další hromadné – od více čtenářů. Celkem se zapojilo přes tisíc soutěžících, kteří si vzájemně doporučovali knihy ilustrací, textem nebo kombinací obou.

Vyhodnocení probíhalo ve vsetínském zámku za přítomnosti vyhlašovatelů, místního zastupitelstva a místopředsedkyně Obce spisovatelů ČR PhDr. Lydie Romanské, která zastupovala náhle zaneprázdněného předsedu Obce Bc. Tomáše Magnuska.

Kniha je kamarád se stále víc stává přehlídkou než soutěží. Dobrý duch celé akce PhDr. Jaroslava Ševčíková (občanské jméno spisovatelky Šárky Junkové) a její spolupracovníci rozhodli proto ocenit vybrané práce bez ohledu na pořadí. Porota se řídila hlavním kritériem, kterým bylo vzbuzení chutě knihu si přečíst a také umět tuto chuť předat druhým.

Kdo knihu doporučoval, zvolil si způsob, který považoval za nejúčinnější. Děti většinou doporučovaly tak skvěle, že knihy četli nejen jejich kamarádi, ale také porotci. Zvýšit zájem o čtení

bylo cílem této akce! To se beze zbytku podařilo.

Společenský sál zámku byl zaplněn do posledního místa jak v devět hodin, kdy přišly děti z mateřských škol, tak v deset dopoledne, kdy byli účastni žáci prvního a druhého stupně základních škol, i odpoledne v šestnáct hodin; to se setkali čtenáři středních škol a učilišť.

Ceny předávala zástupkyně Obce spisovatelů a člen zastupitelstva Vsetína. Byly to většinou knihy, které darovala oslovená nakladatelství, např. Fragment s.r.o., Aventinum s.r.o., Akcent, a také jednotliví autoři. Pořad moderovala a většinu starostí o průběh vyhodnocení nesla Jaroslava Ševčíková. Především její zásluhou je, že se soutěž dostala do škol celé republiky, o čemž svědčí příspěvky z mnoha míst Čech i Moravy, např. ze Staré Boleslavi, Chropyně, Uherského Brodu, Pohořelic, Prahy, Luhačovic, Děčína, Kyjova, Písku, Hulína, Pardubic, Valašského Meziříčí, Rokytнице, Brna atd.

Všem oceněným ze srdce blahopřejeme. Vyhlašovatelům patří vděk spisovatelů za úsilí o rozšíření mladé čtenářské obce, která je jednou ze záruk příští kulturní vyspělosti Čechů.

ŠR

LIBOSAD CHVĚJIVÉHO ZTIŠENÍ

LYDIE ROMANSKÁ, POSTEL V ROHU ZAHRADY

(vydalo nakladatelství Sursum, Tišnov 2013)

Obecně se soudí, že česká lyrika má trvalý příklon k epizaci, ale poslední sbírka Lydie Romanské, autorky třinácti knížek veršů a několika próz, tomu nenavědčuje. Aniž uniká ze soudobého světa a vůbec se neobrací k roman-

tizované krajině barokní éry, je přece až skácelovsky jiná, v jejích slovech tušíme především vnímání ticha a chvění právě mizející chvíle.

I délka jednotlivých básní je nevelká, jsou to jemně a zároveň pregnantně stylizované glosy, ucelená dílka a obrazy jen o několika verších, sdělení obsažná a jistá. Zahradou zde není míněn sad nebo zastřižený parčík, ale je to spíše metaforický rámec pro epizodu svítání, zatmění, předěl času, kdy skončil déšť, nebo nastal úplňk: *hlídá mé okno, šmíruje, / neoblékám se, je se mnou hudba; v té chvíli čeká, nahý čas verše kdyby přišel...* V básni Zahrada je to skutečně symbolizovaný prostor našeho bytí, kde *já jsem potkala sebe. / / Zítra mne najdeš, důležitý v mé zahradě, / bílý mezi mými vránami.*

V základech této sbírky jsou dvě životní jistoty, slovo a hudba. Autorka skutečně vychází ze svého působení v hudebním světě, i její životní druh, s nímž lze spojit vyznění mnoha veršů, byl hudební skladatel. Jako kdybychom slyšeli krátké koncertní číslo, tak působí jednotlivé básně, s jasným nasazením prvního tónu a zřetelným koncem, jenž poté doznívá. Ale nebouří tu forte, natož fortissimo, její verše jsou hudba nevtíravá, která vypráví a doprovází. Romanská se vyznává: *Zní hudba vylomená z něčího myokardu, / přilehnout k ní,*

je bezedná / a nemizí, bije-li půlnoc. A prohlašuje: Na dně každého slova, kterým chci mlčet, / je ona (báseň Hudba).

V pomyslné „zahradě“ Lydie Romanské jsou ovšem i jiné věci, které pro nevnímavého člověka jsou banalitou, ne tak pro ni. V pěti verších básně Oranžový hrnek je schopna vyjádřit spojitost božského tvoření i samotného tvaru, s údivem nad bohatostí a nerozluštělností tohoto světa a tohoto života: *hrnek sycený meduňkovým thé / .../ spojený s prvotním třeskem je zázračně pevný. / Pochopit neumím, vysvětlit nelze.*

Ačkoliv Romanská mistrně zachycuje chvíle, neztrácí ze zřetele ani samotný čas, nezadržitelné plynutí jako proud života. Nezoufá nad ubývajícím dny, je blízká charakteristice Josefa Hory, je muž byl „čas bratr mého srdce“. Uvědomuje si, že čas nejen nelze zastavit, ale také zachytit slovem, protože běh života a světa nelze také nikdy pochopit. Vlastně ani časové předěly nejsou žádnou jistotou, je to fikce, která neexistuje: *co bylo, najdu v hodině, / kdy se mění zimní čas v léto. / V hodině, která není (báseň V hodině, která není).*

A v tom všem je i křesťanská pokora, nedeklarovaná hřímavými slovy. Tak čteme v básni Pieta: *K Bohu a slovu jdeme naposled, / až nezbyvá dne.* Básnický hlas Lydie Romanské je skutečně žensky ojedinělý, v jemnosti vyjadřování ale rozhodný. Svěbytné vidění bez nostalgie a falše, úsporná slova a příjemná melodie krátkých vět. Svě místo v současné české poezii už si zasloužila.

Jiří Urbanec

Recenze byla uveřejněna na webu www.literarky.cz, v Moravskoslezském deníku dne 28. 11. 2013 pod názvem Ty básně budou krátké od Země k Venuši, kterou napsal Lukáš Průša, a v Literárních novinách 10/2014 pod titulem Bere to lepší od Milana Blahynky.

CHLUMECKÁ LITERÁRNÍ CENA JAROSLAVA GOLLA

Město Chlumeck nad Cidlinou chce vyjádřit svůj pozitivní vztah k aktivitám v oblasti knižní kultury východočeských měst. Proto bylo navrženo a dne 23. června 2014 Radou města Chlumeck nad Cidlinou schváleno **zřízení Chlumecké literární ceny Jaroslava Golla**. Kromě podněcování literární tvorby, vydávání i četby knih s tematikou odpovídající zájmům rozvoje města i kraje a rozšiřování historických znalostí uvedený návrh rovněž sleduje udržování obecného povědomí o významu díla dnes poněkud zapomínaného chlumeckého rodáka, považovaného za jednoho z největších českých historiků, kterého F. M. Bartoš, čelný představitel historické vědy, v životopisné charakteristice nazývá „velkým mistrem“ dějepisného i dějezpytckého umění, ale i „jedinečným učitelem mnoha pokolení vědeckých a učitelských, která dochoval našim univerzitám i středním školám“. K jeho zásluhám rovněž patří, že byl také „statečným bojovníkem za světovou úroveň naší historické vědy“, že odmítal falešné vlastenectví i nebezpečné zápecnictví a že se zasazoval o práva národa a Karlovy univerzity.

Vyhlašovatelé soutěže jsou přesvědčeni, že **zřízení Chlumecké literární ceny Jaroslava Golla** prospěje nejenom obecnému kulturně podpůrnému úsilí, ale že se zároveň touto pravidelnou vzpomínkovou akcí, při jejím působivém mediálním zviditelnění, široká veřejnost doví o Gollově

chlumeckém rodáctví, o významu jeho života a díla tak, aby se jedno ani druhé nevytrácelo z paměti chlumeckých generací a aby se o tom vědělo i za hranicemi našeho města a regionu.

Status Chlumecké literární ceny Jaroslava Golla

1. Uděluje se:

- hlavní cena
- dvě ceny druhého pořadí
- tři čestná uznání za časopiseckou tvorbu s historickou tematikou
- tři čestná uznání za časopiseckou tvorbu v běžném ročníku Chlumeckých listů
- jedno čestné uznání pro nakladatele

2. Oceňují se:

- originální autorská díla v žánru literatury faktu s uměleckými výrazovými ambicemi, splňující obsahová i formální (výrazová) kritéria v tématickém okruhu regionálních nebo českých dějin
- knihy, které byly vydány nejpozději před dvěma lety a nebyly ještě nikde oceněny

3. Díla přihlášená do soutěže hodnotí a k ocenění navrhuje porota jmenovaná organizační komisí.

4. Laureáti budou představeni veřejnosti na slavnostním shromáždění v Klicperově domě, obdrží diplom a finanční odměnu stanovenou organizační komisí se zřetelem k výši dotace.

Město Chlumeck nad Cidlinou

vyhlašuje

CHLUMECKOU LITERÁRNÍ CENU JAROSLAVA GOLLA pro rok 2015

Termín vyhlášení soutěže:

1. listopadu 2014

Termín pro přihlášení do soutěže a odevzdání díla:

28. února 2015

Termín vyhlášení výsledků Chlumecké literární ceny Jaroslava Golla:

10. června 2015

Přihlášky, informace:

www.chlumeccnc.cz

Marcela Přerovská, tajemnice organizačního výboru

ŘEZANÁ POEZIE

Loni, měsíc po uzávěrce Průhledů, jsme absolvovali ke Dni poezie pěkné listopadové čtení v klubu Atlantik v centru Ostravy, byli jsme v dobré sestavě, po dlouhé době dovolil zdravotní stav přijít i Boženě Klímové, byly s námi mladé autorky z projektu Pošli to dál, jejichž guru byli Soňa Záchová, Břetislav Uhlář, Miroslav Sehnal, Miroslav Stoniš a Lydie Romanská. Zahrál osvědčený Šimon Greško a bluegrassová skupina WIND. Celonárodní téma Vášeň a popel jsme

plně respektovali. Letos je tématem připomínka Bohumila Hrabala: Řezaná poezie. Pořad se uskuteční v hudebním studiu Knihovny města Ostravy v pátek 21. listopadu 2014. Je nás dost, číst máme co. A víme, že tam nezůstaneme sami. Během let jsme si vybudovali početný kádr svého publika. Hrát bude tentokrát ostravský No-Jo Bend. Čtením v knihovně zakončíme Hrabalův rok. Tímto děkujeme paní ředitelce Mirce Sabelové za přívětivý azyl v knihovně. *red.*

Pohled do klubu Atlantik při čtení M. A. Šajnohové

Skupina WIND

DOMOVNÍ SCHŮZE RADANY ŠATÁNKOVÉ

Ve středu 9. dubna 2014 se v modrém salonku Místecké knihy uskutečnilo autorské čtení z nové básnické sbírky frýdecké rodačky Radany Šatánkové. Rádi citujeme dva názory na tuto knihu.

PhDr. Mirek Kovářik (úryvek z doslovu)

Dost na to, abychom v prchavé smrti nárazů civilizačních explozí, jímž jsme dennodenně vystaveni, objevili tento kout lyrického usebrání. Nabízí osvěžení člověčinou, k níž je možno se přitulit nebo jen přisednout a nechat se nést vlnami slov.

A dojem výsledný? Potěcha...!

MgA. Jarmila Hannah Čermáková

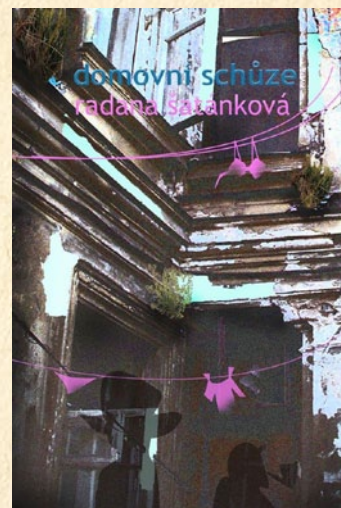
Novinářka a básnířka

Radana Šatánková patří již řadu let k mladé generaci současných básníků, kteří se sdružují kolem žižkovských literárních lokalit, na periferiích Prahy i v jejím centru tak často, že už vytvořili skupinu (zatím) bez názvu.

Básnířka však rodem patří do Slezského pomezí, což se příznivě odráží i v jejích ostravských inspiracích, v černobílé grafice veršů...

Po sbírce s titulem *Medúza* přichází básnířka se střízlivým titulem *Domovní schůze*. Nicméně obsah sbírky je prosluněný dojmy z letních cest, jakož i všedním putováním mezi současníky. Jazyk sbírky hledá novotvary, jak z okouzlení přírodou, tak inspirované občas plytkou a bezduchou současností.

Věk básnířce umožňuje ještě zabalancovat na ostré hraně mezi nevinností dětství a zklamáním z dospělosti. Současná básnická generace si nad devalvací lásky nebere servítky a marně hledá lék proti sexismu a nudě...

NAČ JEŠTĚ PÍSNĚ ZPÍVAT

Letos jedenaosmdesátiletý básník **BOHUSLAV KOBLIHA** z malebného, dnes již samostatně neexistujícího městyse Hrušova u Ostravy ve své osmé sbírce veršů, nazvané příznačně *Nač ještě písně zpívat*, naslouchá a kriticky se vyjadřuje k současné době, jakoby vytržené z kloubů, k lidem známým i odešlým, ale také k víře a svému křesťanskému postoji. S úctou vzpomíná na zemřelé, kteří mu prosekávali cestu v bludišti slezské literatury. Verše ve sbírce doplňují tři miniaturní příběhy postav z Hrušova, které se zapsaly do autorovy paměti.

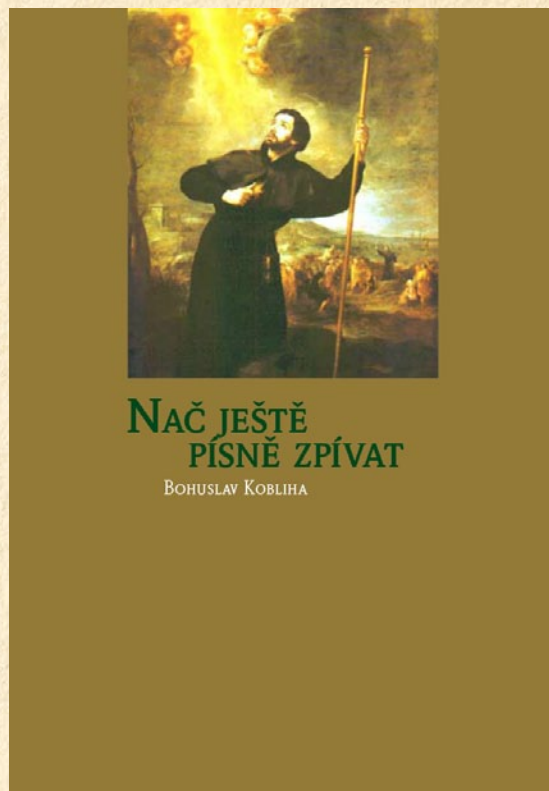
ČERNÁ LABUŤ

*Nádherný pták jenž nelétá
jen po vodě se lehce šine
vzácný jak růže staletá
černá peří hrdě k sobě vine*

*Sága jež o ní vypráví
je plná překvapivých jevů
o životě jenž krvaví
a přece neztrácí svou něhu*

*K hladině vodní připoutaná
jezerní královna
třesk černých křídel zní jak hrana*

*snad jako gesta varovná
nezbývá než jim uvěřiti
a naslouchat co duše cítí*

PAN ŘEDITEL LUMÍR PRASEK

Postarší muž střední postavy a sněhobílých vlasů, to byl náš pan ředitel měšťanské školy v Hrušově Lumír Prasek. Syn opavského buditele Vincence Praska. Byl to milý a vzdělaný, neobyčejný člověk, jehož jsem si velice vážil a oblíbil. Zejména pro jeho povahu, s níž se pojilo vlastenectví a zdatnost sokolská. Jako mladý poručík rakouské armády se účastnil během 1. světové války bojů s italskou armádou na piavské frontě. Při jednom protiútoky Italů byl se svým kolegou, rakouským poručíkem Dollfussem, po výbuchu dělostřeleckého granátu zaživa pohřben v zákopu, a mohlo se stát, že životy obou jsou sečteny. Nakonec však došlo k jejich vyproštění. Nicméně odnesl si trvalou památku. Během závalu mu totálně zbělely vlasy. Sněhobílé vlasy měl až do konce života. Jeho stejně postižený kolega se krátce ve třicátých letech 20. století stal rakouským kancléřem. Byla to pro tuto zemi velmi problematická doba. V rušných dnech roku 1934 byl ve vídeňském kancléřství, ve své pracovně, zastřelen rakouským nacistou Planettou. Lumír Prasek měl větší štěstí. Spokojeně řediteloval během první republiky i přes zkázyplný Protektorát, dožil se roku 1945, skládaje menší hudební skladbičky, a v roce 1948 odešel do řádné penze. Když jsem byl v šedesátých letech minulého století ve Vídni, podařilo se mi navštívit mimo jiné spolkové kancléřství s pracovnou, kde byl zastřelen kancléř Dollfuss. Malá červená skvrna na zdi u okna to povrzovala. Jak podivně si osud zahrál s oběma kdysi tak blízkými spolubojovníky.

ETNOLOGICKÁ SONDA OBYVATEL TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA

Publikaci O Goralech, Valaších, Laších a Jaccích na Těšínském Slezsku z pera etnologa Mariana Dembinioka vydalo v česko-polské mutaci Muzeum Śląska Cieszyńskiego v Cieszynie ve spolupráci s Vydavatelstvím Regio v roce 2010. Překladačem polského textu do češtiny je Wiesława Branna.

Ve vstupní premise autor konstatuje, že ve 2. polovině 19. století došlo k největšímu rozkvětu lidové kultury, jenž souvisel se zrušením nevolnictví. Cílem práce je seznámit čtenáře s jednotlivými etnickými skupinami Těšínského Slezska – se slezskými Goraly, těšínskými Valachy, slezskými Lachy a Jacky z Jablunkova. „V popisu jednotlivých skupin věnujeme pozornost těm prvkům, které odlišují a reprezentují bohatství lidové kultury. Pokud jde o hmotnou kulturu, budou se rozdíly týkat stavitelství a vybavení obydlí v horských oblastech obývaných Goraly a v podhorských a nížinných oblastech obydlených Valachy a Lachy. Zvláštním rozlišujícím znakem jsou velmi charakteristické kroje a oděvy,“ píše Dembiniok. V závěru své práce se etnolog zabývá těšínským zlatnictvím, jež našlo uplatnění u všech etnických skupin.

Slezští Gorale se dle autora živili zemědělstvím a pastevectvím, na salaši pásli ovce a stavěli koliby a košory. Uvnitř koliby nad otevřeným ohništěm, vatrou, visel kotel na vaření ovčího mléka. Pastýři používali vlastnoručně vyrobené dřevěné nádoby, zejména různé druhy mosorů a rovněž nádoby vyrobené z dužin. Domy lešských Goralů se stavěly srubové, z dřevěných trámů a se sedlovou střechou krytou šindelem. Nejdůležitější částí jizby byla nolepa – místo pro vaření na otevřeném ohni. V jizbě se také soustředil veškerý život rodiny. K osvětlení se na základě autorova konstatování používaly čipy (louče), jež se štípaly z bukového dřeva. Oděvy a kroj slezských Goralů má mnohé archaické prvky. Mužský kroj se skládal z volné plátěné košile, červené nebo černé vesty a úzkých kalhot z bílého sukna. Na nohou muži nosili soukenné nebo pletené ponožky (kopyta) a kožené krpce. Ženy si oblékaly dlouhou plátěnou košili bez rukávů (ciasnoch) a na ni krátkou bílou košili (kabotek). Spodní část oděvu

byla tvořena dvěma zástěrami. Kroj byl doplněn dlouhými pletenými punčochami z červené vlny a coby obuv sloužily kožené krpce. Vdané ženy nosily bílý čepec. Svrchním oděvem žen byla loktuša, velká plachta. Goralskou kulturu také tvoří hudební nástroje (tromby, rohy, gajdy, fujarky) a výroba krajek.

Těšíňští Valaši se podle Mariana Dembinioka živili zemědělstvím a chovem dobytka a pěstovali všechny druhy obilovin, brambory, len i konopí. Živili se také tkalcovstvím, výrobou plátna a soukenictvím. Valašské chalupy a chalupy bohatých siedloků se vybavením radikálně lišily od velmi skromných goralských jizeb. V mnoha byl zaveden komínový systém v pecích. Klíčovým mobiliářem obydlí byly malované truhly, tzv. tróvly, které byly důležitou součástí věna nevěsty. Skříně (olmaryje) se rozšířily ve 2. polovině 19. století. Valašský (těšínský) kroj má charakteristické rysy městského oděvu, mužský kroj se přestal nosit na konci 19. století. Kalhoty (galaty) byly přiléhavé, vyrobené z modrého sukna a vložené do vysokých kožených bot (poloků). Na bílou košili s úzkým límečkem (obujek) se oblékal bruclek (vesta z tmavého sukna). Jedinou ozdobou těšínské dívky byl cop s barevnou stuhou (bandlou). Vdané ženy měly vlasy sčesané do uzlu a přikryty bílým čepcem. Nosily bílé zdobené halenky (kabotki). Na kabotek a na spodnici oblékaly Těšíňanky sukni. Horní část sukne tvořil korzet, tzv. životek. Přední část sukne zdobila zástěra. V zimním období přehazovaly ženy přes záda velký vlněný šátek (hacku) nebo si oblékaly krátký vatovaný kabátek (špencer).

Slezští Laši žili podle autorova tvrzení v nížinných oblastech Těšínska. Živili se zemědělstvím, pěstováním lnu, chovem ovcí i tkalcovstvím. Kro-

je slezských Lachů mají mnoho společného s krojem těšínských Valachů. Muži nosili bílé košile šité z jednoho kusu látky. Kalhoty byly dlouhé a zúžené, s bočním rozparkem a kapsou na druhé straně. Ke kroji patřila vesta (brucek) a pro chladné dny špencer. Vdané slezské Lašky nosily na hlavě čepce sepnuté vysoko nad čelem, jež je odlišovaly od Valašek. Na čepci nosily šátek (šatku). Ženy si oblékaly dvě košile – spodní, dlouhou po kolena, a svrchní, tzv. kabotek. Šaty tvořila široká sukně a živůtek (lajbik). Na šaty se uvazovala zástěra (fěrtuch). Charakteristickou částí ženského lašského kroje byl vlněný šátek zkřížený na prsou.

V Jablunkově žili tzv. Jackové. Díky typické městské kultuře se zde vyvinul specifický kroj, jenž byl již na konci 19. století nošen jen při zvláštních příležitostech. Mužský kroj byl podobný husarské uniformě, tvořila ho bílá košile se širokými rukávy, soukenné kalhoty (nohavice), vesta (brucek) s přeloženým límcem a dvěma řadami stříbrných knoflíků, mentyčka nebo kabat, kožešinová čepice s klapkami na uši (žarna) a hůlka se stříbrnou koulí. Ženský kroj se skládal z kabotku s krátkými rukávy a s předním rozparkem, z korzetu (bruceku), sukně, zástěry a čepce z paličkované nebo háčkované krajky. Přes čepce si ženy dávaly tzv.

drak – bílou čtvercovou plenu lemovanou jemnou krajkou a zdobenou výšivkou.

Těšíňští zlatníci používali dle M. Dembinio-ka několik technik, zejména lisování, odlévání, filigrán, rytí, ažurování, vybijení a granulování. K oblíbeným ozdobám žen patřily spinki, které nosily Valašky, Lašky i Goralky, dále orpant nošený na hrudi (skládal se ze dvou až deseti řetízků upevněných na dvou sponách). Valašské ženy měly v oblibě náhrdelník laňcušek, skládající se ze čtyř řetízků zavěšených jako girlandy, do kterých byly připevněny filigránové ozdoby. K ozdobám nošeným na prsou patřily stříbrné sponky, tzv. hočki.

Publikace Mariana Dembinio-ka je doplněna bohatým dokumentárním fotografickým materiálem, který názorně a přehledně doplňuje autorův odborný text (snímky obydlí, náradí, zařízení chalup, snímky jednotlivých částí ženského a mužského oděvu a kroje, dámských ozdob aj.). Knihu lze doporučit nejen odborníkům – etnografům, národopiscům a folkloristům, ale také všem čtenářům, zájemcům o způsob života Gorálů, Valachů, Lachů a Jacků na Těšínském Slezsku.

Lukáš Průša

OSTRAVA MILANA PITLACHA

Publikaci Milana Pitlacha Sůl země, Fotografie Ostravy, vydalo ostravské nakladatelství MONTANEX ve spolupráci s tiskárnou Printo v roce 2011. Kniha vyšla v česko-anglické mutaci, překladatelem českého textu do angličtiny je Mark Landry.

Milan Pitlach (*1943) je světově uznávaný český architekt a fotograf žijící v Německu. Po ukončení opavského gymnázia vystudoval Fakultu architektury ČVUT v Praze (1966). V období let 1966–1969 pracoval ve Sdružení projektových ateliérů v Praze, v letech 1971–1980 působil v Projektovém ústavu výstavby hlavního města Prahy. V roce 1981 emigroval do Spolkové republiky Německo. V letech 2003–2009 byl zaměstnán v Šanghaji jako hlavní architekt společnosti Archlong Group Co. Během londýnské stáže (1969–1970) začal fotografovat. První výstavu svých fotografií otevřel v roce 1972 v pražské Redutě. Od tohoto roku realizoval více než čtyřicet autorských výstav a svou fotografickou tvorbu publikoval v mnoha knihách a výtvarných katalozích.

Kniha Sůl země, Fotografie Ostravy, obsahuje Pitlachovy umělecké fotografie Ostravy a Ostravska posledních padesáti let. První vznikla v roce 1964, poslední na počátku 21. století. Tvůrce na svých uměleckých artefaktech zobrazuje nejen centrum Ostravy, ale také jednotlivé části tohoto severomoravského velkoměsta – Mariánské Hory, Hrušov, Vítkovice, Novou Ves, Přívoz, Slezskou Ostravu, Michálkovice, Třebovice, Svinov, Hošťálkovice, Heřmanice a Kunčice. Milan Pitlach, rodák z Kroměříže, v Ostravě nikdy nežil, z Ostravy pochází umělcova matka, jeho otec navštěvoval ostravskou konzervatoř a dobře se znal s Vojtěchem Martínkem, Pitlachova sestřenice byla sólistkou ostravské opery. Můžeme tedy konstatovat, že láska a niterný vztah k Ostravě byly fotografovi dány do vínku geneticky, jako návraty do kraje dětství a mládí členů jeho rodiny. Milan Pitlach na svých uměleckých fotografiích vydává svědectví o době, ve které žil a žije. Práce jsou realistické, pravdivé, autor zachovává jak subjektivní, tak objektivní přístup k umělecké tvorbě. Mistrně zachytil genius loci Ostravska od 60. let 20. století

do své současnosti (život v komunistické totalitě, každodenní život městského člověka i člověka žijícího na periférii). „Málokde převažuje vnímání architekta, většinou se nám nabízí zjištěné vnímání, účast, nebo naopak distance od zobrazeného dění, o němž však bylo nutno podat svědectví,“ napsal o Pitlachově díle Antonín Dufek. Důležitou roli v autorově fotografické tvorbě mají jeho dětské vzpomínky na návštěvy příbuzných v Ostravě, jež se současně stávají uměleckým, téměř až básnickým vyznáním lásky ke krajině autorovi duchovně blízké. „...Vzpomínky na úzkokolejnou tramvaj spojující Ostravu s Karvinou, na vozíky naložené uhlím, které lanová dráha transportovala nad hlavami pasantů na dnešním Smetanově náměstí, na zápach sirovodíku koksovny Karolíny..., na saze, které mi s naprostou pravidelností uvízly v oku ihned potom, co jsem vystoupil z vlaku..., na těžní věže šachet, na jejichž vrcholu se točila loukoťová kola a nad nimiž večer zářily rudé pěticípé hvězdy, na rozkoše letního koupání v rákosím zarostlých rychvaldských rybnících..., odkud bylo možno z bezprostřední blízkosti pozorovat oheň a dým chrlicí rychlíkové lokomotivy vlaků košicko-bohumínské dráhy. Vzpomínky z doby studií a následujících let. Třeba na vlhký vzduch, který jsem vdechl, když jsem vystoupil z rychlíku na svinovském nádraží, na úžas, který mě neopouštěl při objevování estetiky technických staveb, na nostalgii zapomenutých koutů průmyslové krajiny. Ten kraj mezi Kyjovicemi, Děhylovem, Dubinou, Rychvaldem, který pracovně... nazývám Ostravou, mi nikdy nezevšední.“

Milan Pitlach je fascinován urbanismem Ostravy, zejména Přívozem a prvorepublikovou zástavbou městského centra. Ostravu je pak s to přirovnat k surrealistické koláži. Umělec intenzivně vnímá dynamiku, napětí města, ostravské dělnické kolonie se mu stávají příkladem dokonalého

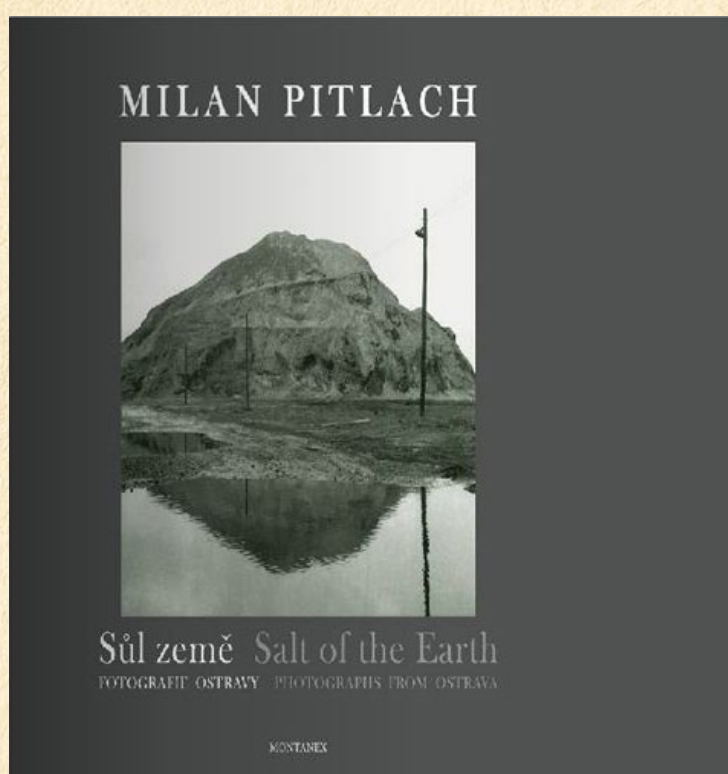
řemesla. Je rovněž uhranut „dramatičností hmotových kompozic“ a „bizarností forem průmyslových objektů“. Ony objekty často nevnímá jako architekturu, ale jako dramatický útvar, dramatickou inscenaci. Vítkovické železářny jsou tvůrcem nazírány jako komplex ocelové katedrály se zašpiněnými skleněnými okny. Pitlachova Ostrava je zobrazena nejen z pohledu prostorů a objektů, ale také z pohledu lidí, kteří v něm žijí. Umělec dobře ví, že dobývání uhlí pod zemí a válcování plechů byly typickými povoláními prvních obyvatel Ostravy. I oněch profesí se umělecky zmocnil. Tyto těžce pracující Pitlach nejen zobrazuje, ale také zahrnuje svými sympatiemi a svou empatií, vždyť „...díky nezdravému pracovnímu prostředí a přehlížení ochranných opatření umírali předčasně v závalech, při výbuších metanu, na silikózu nebo astma“. Jsou označeni „solí země“ a „světlem světa“ s aluzí na Matoušovo evangelium 5, 13-16. Umělce inspiruje zejména pokora horníků, dělníků, jejich každodenní stereotypní, naprosto vyčerpávající práce, která v sobě nese jakési tajemství s prvky rituálu a magie. „A tak byl život těch lidí, té Soli země, jenom mechanickým řazením šichet, následně v hospodě vypitých piv a na dvorku, později na balkóně vykouřených cigaret. A chlapeckých řečí, které našly odraz v anekdotách tohoto kraje. Čas

od času byl tento rytmus přerušen prvomájovými oslavami nebo pohřbem, při obou příležitostech se chlapi oblékli do slavnostních uniforem a poponesli prapor nebo rakev s mrtvým kamarádem za zvuků dechovky, která vždy jímavě a vždy trochu falešně (ať je guláš silný, muzika ať ladí, zpívá Jaromír Nohavica) zahrála několik standardních titulů...“

Jednotlivé fotografie knihy *Sůl země* nejsou seřazeny tematicky, ale na základě subjektivního, citového vnímání umělce, který na každém snímku touží zachytit detail, to jedinečné, specifické, neopakovatelné a současně baladické, tak charakteristické pro tento kraj. Umělecké fotografie Ostravy se současně stávají svědectvím o způsobu vidění Milana Pitlacha.

Vlastnímu vydání knihy *Sůl země*, *Fotografie Ostravy*, předcházela stejnojmenná výstava autorových fotografií v ostravské Galerii Fiducia v roce 2010. Publikace z pera Milana Pitlacha a Antonína Dufky je srovnatelná s tematicky a na vysoké umělecké úrovni připravenými knihami, s *Vítkovicemi* (2008) Jindřicha Štreita, s *Ostravou – Tvář města (mé generace)* (2009) Miloše Polášky, *Ostravou* (2010) Viktora Koláře a *Mizející Ostravou* (2012), *Mizející Ostravou II* (2014) Květoslava Kubaly.

Lukáš Průša

ZA LIDOVÝMI ZVYKY A OBYČEJI TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA

Knihu Lidové zvyky a obyčeje na Těšínském Slezsku napsal etnograf Grzegorz Studnicki a vydala ji společnost Ducatus Teschinensis, o. s., ve spolupráci s Muzeem Śląska Cieszyńskiego v roce 2011. Publikace vyšla v česko-polské mutaci a polský text do češtiny přeložili Wiesława Branna, Stanisława Vašková a Milan Bronclík.

Cílem práce G. Studnického bylo přiblížit recipientům oblast tradičního zvykosloví Těšínského Slezska. V první části knihy věnuje autor pozornost rodinným zvykům, obyčejům a magickým rituálům, sleduje jednotlivé fáze lidského života – období početí a narození, období námluv a manželství a zvyky, jež jsou spojeny s umíráním, smrtí, pohřby a obdobím smutku. V druhé části publikace sleduje výroční obyčeje, zvyky, církevní svátky v rámci liturgického roku. Cenným pramenným zdrojem poznání, z něhož etnolog čerpal, byly záznamy etnografů, folkloristů a národopisců 19. a 20. století. Leitmotivem celé knihy je pak poznatek o vzájemném prostupování posvátného, křesťanského (sacrum) a světského, pohanského (profanum) ve všech oblastech lidského života.

V první části publikace se autor nejdříve zastává u obyčejů spojených s narozením dítěte (těhotenství, narození, křtiny, kojenecké období a první narozeniny). Těhotná žena podle autorova tvrzení patřila do zvláštní sociální skupiny. Musela dodržovat mnoho zákazů a příkazů určených k její ochraně a k ochraně dítěte (1. činnosti, jež mají ovlivnit vzhled dítěte, které se má narodit; 2. zákazy, jež jsou projevem péče o duševní zdraví dítěte a jeho správný duševní vývoj; 3. postupy bránící vývoji špatných charakterových vlastností dítěte v budoucnu; 4. zákazy zabezpečující šťastný porod; 5. zákazy zaměřené na omezení účasti těhotných žen ve společnosti nebo v obyčejových slavnostech). Porod dítěte se konal doma a byla k němu pozvána lidová porodní asistentka (hebama, babica). Vlastní akt porodu byl doprovázen magickými úkony a rituály (rozplétání vlasů, rozepnutí všech knoflíků a uzávěrů). Nemocné dítě bylo křtěno ihned po porodu, zdravé děti do dvou až tří týdnů. Jména dostávaly podle jména světce, na jehož den se podle liturgického kalendáře rodily,

nebo je dostávaly po prarodičích nebo rodičích. Pro oblast Těšínského Slezska byla známá funkce nošačky – ženy, jež nosila dítě ke křtu. Od chvíle narození až do úvodu nesměla šestinedělka opustit domácnost. Úvod se konal šest týdnů po narození dítěte. Matka byla uvedena do chrámu vedlejšími dveřmi, kněz za ni pronesl v sakristii modlitbu. Poté vstoupila do chrámu, obcházel hlavní oltář s rozžatou svíčkou a věnovala dar pro kostel. Autor se dále v souvislosti s narozením a křtem dítěte zmiňuje o různých formách pomoci šestinedělce a její rodině. Velmi důležitou součástí dospívání byly pro katolíky první svaté přijímání a pro evangelíky konfirmace. Klíčovou úlohu v lidském životě jsou zasnuby a svatba. Oba obřady byly spojeny s mnoha obyčejí, založenými na různých magických principech (získání ženy, získání muže). Po zasnubách navštívili snoubenci faráře za účelem vyhlášení ohlášek, kněz je také poté seznámil se zásadami křesťanského způsobu života. Výběr data svatby byl zahalen tajemstvím. Věřilo se, že úplněk zajistí nevěstě krásné a zdravé děti, svůj význam měl také měsíc, ve kterém se měla svatba konat. Se svatbou jsou podle M. Studnického spojeny další zvyky (např. zvaní hostů na svatbu, vyvodziny – obřad konající se před odchodem do kostela, oblékání do svatebních šatů, vykupy za účelem možnosti vstupu ženicha do domu nevěsty, církevní obřad, s nímž byly spojeny některé pověry, magické praktiky a věštění, svatební hostina a veselice, čepení nevěsty, čepiny symbolicky potvrdily zařazení manželky do společnosti vdaných žen.

Sklonek lidského života byl rovněž, nejen v oblasti Těšínského Slezska, spojen s mnohými zvyky a obyčejí. Starý člověk podle Grzegorza Studnického přepsal hospodářství svým dětem výměnou za doživotní poskytování stravy a bydlení. Smrt

byla v minulosti vnímána jako součást „přirozeného a božského uspořádání světa“. K umírajícímu člověku byl přivolán kněz, jenž mu uděloval poslední pomazání, nabízel poslední zpověď, rozhřešení a dával umírajícímu svaté přijímání, vedle postele umírajícího se zapalovala hromniční svíce. Od chvíle smrti až do vynesení mrtvého z domu byla okna zavřená. Obvykle tři dny, kdy byl zesnulý v domě, byly pozastaveny všechny práce. V kostele se za skonavšího odsloužila zádušní mše a jeho tělo bylo „odevzdáno zemi“.

Druhá část práce je otevřena obecnou úvahou o výročních obyčejích a jejich doprovodných zvycích, rituálech, jež souvisely s jednotlivými ročními obdobími a s církevními svátky v průběhu liturgického roku (advent, Vánoce, masopust, doba postní, Velikonoce, letnice a liturgické mezidobí).

Adventem začíná nový církevní rok, od doby papeže Řehoře Velikého zahrnuje čtyři neděle. Toto období je spojeno s množstvím lidových zvyků. G. Studnicki připomíná symbol adventního věnce, svátek svatého Ondřeje, tzv. andřejky, spojené s věštěním budoucnosti, lití roztaveného vosku nebo olova do vody, pouštění dvou jehel nebo myrtových listů po hladině vody v misce, házení střevícem. Dále je vzpomenut svátek sv. Barbory s třešňovou nebo višňovou ratolestí, svátek sv. Mikuláše se skupinou koledníků, svátek sv. Lucie s tradičními pranostikami a zvykem pochůzek Lucek (žen v bílém rouchu v oblasti Těšínského Slezska) a svátek sv. Tomáše. Štědrý den pak byl podle autora práce spojován se začínajícím novým rokem, s držením půstu, se zdobením vánočního stromku a slavnostní večeří s několika chody, dále pak se společnou modlitbou, zpíváním koled, vzájemným obdarováváním, půlnoční mší a mnoha lidovými zvyky pohanského původu – věštba z kouře svíček, čtyři ořechy symbolizující jednotlivá roční období, rozkrajování jablka, věštba týkající se svatby i budoucnosti. Z vánoční doby je připomenut Boží hod vánoční, první vánoční svátek, spojený s modlitbou a společným koledováním, svátek sv. Štěpána, kdy domy navštěvovali mladí chlapci, kteří přinášeli do rodin slovní dary v podobě blahopřání a za to dostávali

koledu. Dnem sv. Jana evangelisty začaly tzv. rozchodné dny, v průběhu nichž se pastýři, čeledíni a služební rozcházeli z hospodářství a směřovali „na dovolenou“. Silvestr býval obyčejným pracovním dnem, tento den se neměla začínat nová práce, protože by se ji nikdy nepodařilo dokončit. Poslední den v roce byl spojen s bohoslužbami a s koledováním. Koledníci a pastuškové v doprovodu tří králů navštěvovali jednotlivá obydlí od sv. Štěpána do Tří králů. Šestého ledna, na den Zjevení Páně, se objevovali tři králové, biblické postavy mudrců, kteří se přišli poklonit narozenému Ježíši.

Mezi svátkem Tří králů a Popeleční středou trval masopust, tzv. karnevalové období. V tomto čase se připomíná svátek Uvedení Páně do chrámu, Hromnice se svěcením velkých svící, tzv. hromniček. Z dalších svátků tohoto liturgického mezidobí Studnicki připomíná svátek sv. Blažeje se svěcením dvou mešních svící a svátek sv. Agáty se svěcením soli, chleba a vody, které dle lidových představ měly chránit dům a jeho obyvatele před požárem, a svátek sv. Doroty s prezentací divadelního představení o mučednické smrti této svěťce.

Postní doba, doba příprav na svátek Zmrtvýchvstání Páně, zahrnuje dobu čtyřiceti dnů. Lidé se měli zříci masitých pokrmů a alkoholických nápojů, v tomto období se nekonalý taneční zábavy a koncerty. Postní doba začíná Popeleční středou, dnem přísného půstu. Ke klíčovým dnům postní doby podle Grzegorze Studnického patří svátek sv. Řehoře se známou pranostikou i s připomenutím skutečnosti, že dříve v tento den chodívali po domech Řehoři, skupinky chlapců s ozdobnými větvíčkami, a za doprovodu zpěvu přáli hospodářům zdárné jaro. Pátá neděle postní je spojena s chozením s Mařanou a s gojikiem (s novým létem). Mařana byla symbolem smrti a odcházející zimy, chodilo se s ní za zpěvu písní od domu k domu a poté byla hozena do vody. Po utopení Mařany se lidé vrátili do vesnice s novým létem, gojičkem, zeleným stromkem ozdobeným papírovými stužkami a vyfouknutými vejci. Nosily ho dívky a pod okny hospodářů zpívaly písně.

Palmové ratolesti, vyrobené z vrbových kočíček, jsou charakteristické pro Květnou neděli, kdy

si křesťané připomínají slavný vjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma. Palmy se podle lidové tradice nesměly vyhodit. Mohly se jen spálit pod křížem před kostelem na Bílou sobotu. Popel z kočiček pak kněží používali na Popeleční středu k posypávání hlav věřících. Ve Svatém (Pašijovém) týdnu se dodržoval půst a lidem bylo doporučeno nevykonávat těžké práce. I toto období bylo spojeno s mnoha lidovými zvyky a obyčejí, jak dokládá autor knihy. V některých obcích Těšínského Slezska bylo zvykem obcházet vesnici se slaměným panákem (Jidášem), který byl po obchůzce shozen ze střechy nebo z věže a poté byl bit a pálen. Na Zelený čtvrtek ztichly varhany a kostelní zvony, rozezněly se znovu na vigilií Bílé soboty. Tento den je připomínkou Kristovy poslední večeře ve večerádle, kde samotný Ježíš Kristus myl nohy svým učedníkům. Na Velký pátek, na den Kristova ukřižování, chodívají dodnes katolíci ke hrobu Páně, jenž bývá umístěn v postranní lodi kostela. S tímto posvátným dnem jsou spojeny mnohé magické praktiky, které měly zajistit zdraví a štěstí. Na Bílou sobotu se připravovaly pokrmy na Boží hod velikonoční (koláče, bábovky, klobása zapečená v kynutém těstě), které se světily. Na Velikonoční neděli se celá rodina zúčastnila slavnostní mše. S tímto dnem jsou také spojeny mnohé pranostiky.

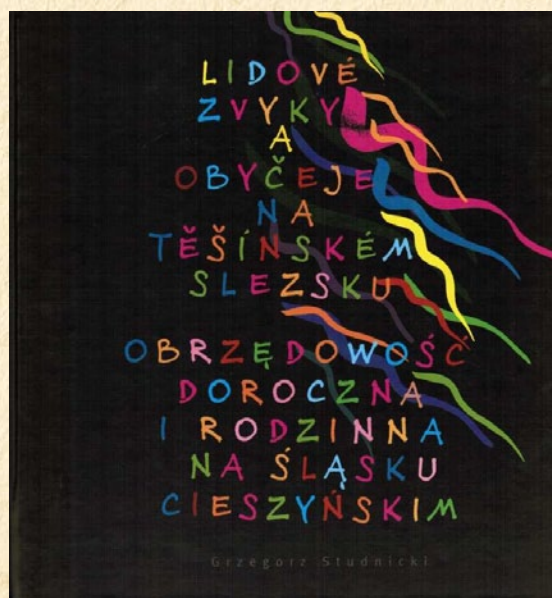
Po Velikonocích bylo zvykem stavět máj, tento zvyk se udržel dodnes. Klíčovým prvkem jarního zvykoslovného cyklu bylo první vyhánění dobytka

na pastvu. Konalo se po svátku sv. Jiří a bylo doprovázeno mnoha magickými praktikami. V květnu se konalo vyhánění ovcí na horské pastviny. Na salaši docházelo k míchání ovcí. Stáda byla kropena svěcenou vodou, okuřována a přitom se odříkávaly příslušné modlitby. Dobytek zůstával na salaši do 29. září, do svátku sv. Michala.

Poslední kapitoly knihy jsou věnovány svátku Letnic a liturgickému mezidobí (závěru církevního roku). Letnice (svatodušní svátky, seslání Ducha svatého) se oslavují kolem neděle připadající na padesátý den po Zmrtvýchvstání Páně a desátý den po Nanebevstoupení Páně. Ve čtvrtek, jedenáctý den po svatodušních svátcích, se slaví Slavnost Těla a Krve Páně (Boží tělo). Z liturgického mezidobí připomíná G. Studnicki následující svátky, slavnosti, zvyky a obyčeje: svátek sv. Jana Křtitele (s vírou v zázračné magické vlastnosti bylin nasbíraných před východem slunce), svátek apoštolů sv. Petra a sv. Pavla, svátek sv. Jakuba, svátek sv. Anny, slavnost Nanebevzetí Panny Marie, dožínky, svátek sv. Michala, svátek Všech svatých, Památka zesnulých (Dušiček) a svátek sv. Martina.

Knihu Grzegorza Soudnického, která je doplněna o autentickou fotodokumentaci a kresby, lze doporučit nejen odborníkům v oboru folkloristiky a národopisu, ale také všem zájemcům o způsob života lidí Těšínského Slezska na přelomu 19. a 20. století, zpestřený o lidové zvyky a obyčeje.

Lukáš Průša

NA OKRAJ KNIHY JANY RICHTEROVÉ ZAHRADA SFÉRA

(vydal Libor Richter – Kruh Heřmanovice 2013, 308 s.)

André Breton: *Všechno nás vede k víře, že existuje určitý bod ducha, kde život a smrt, skutečnost a obrazotvornost, minulost a budoucnost, vše sdělitelné a nesdělitelné, vysoké a nízké přestává být vnímáno v protikladech.*

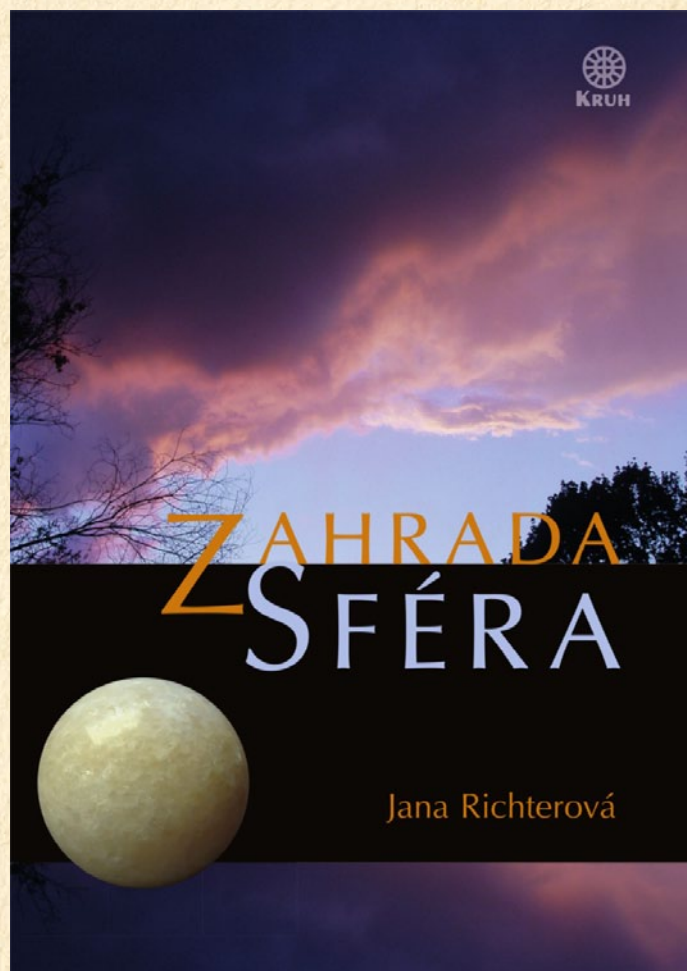
Louis Pauwels: *Posvátné je dobrodružství inteligence na Zemi...*

Před čtením románové prvotiny Jany Richterové (nar. 1967, pův. arteterapeutka, žije a pracuje v Opavě) *Zahrada Sféra* je dobré se naladit na strunu fantastického realismu, jenž má v podtextu naději, že budoucí věda objeví neznámé vztahy mezi skutečnostmi, které se nám nyní jeví jako nesouvislé. V těchto neznámých vztazích už dnes žijí některé postavy *Zahrady Sféry*.

Aby šaman dosáhl extáze a naklonil si božstvo, ke kterému se obrací, musí mít rituální oblečení, malbu na těle a v obličeji, výzdobu hlavy. Hlavní postavy v knize Jany Richterové (bez výjimky) si počinají právě tak. Před akcí (třeba před odjezdem do práce) se vždy krásně ustrojí, vyberou z různých (nepřeberných) možností a kombinací svého oblečení, zvolí některé ze svých (stříbrných) šperků, zajímavě (pokaždé jinak) se nalíčí, upraví vlasy. Ne samoúčelně. Do jisté míry se to týká i mužů. Úprava osob je východiskem k jejich jednání. Z ní čerpají energii k naplňování svých vizí, které jsou ovlivněny mystickými ideami ve smyslu hesla krásou k duchu.

Rozhodující je nejen krása, leč také uvědomění, ponor do pohnutek a zdrojů jednání. Někdy však čtenář nabývá dojmu, že čím jsou rozbor situací a povah (ze strany psychoterapeuta Michala Zahradníka) důkladnější, tím postavy upadají do větších zmatků, tím víc se komplikuje jejich život. Nakonec se ukáže jako nejvitálnější architekt Tomáš Řezáč, který je těmto způsobům a mystickým vlivům nejvíce (nikoli však úplně) vzdálen. To mu však nezaručí trvalé uspokojení, neboť jistá živočišnost, mužská ješitnost či oscilace zájmů mu přisoudí nejméně tři osudové ženy, které velmi miluje, ale z nichž mu nakonec žádná nezůstane.

Taktéž ženy. Největší prostor dostává studentka a asistentka dvou architektů (Nikolaje a Tomáše) fotografka Mara Solná, překrásné stvoření zmítané sebestředným, vztahovačným vnímáním mužů, svévolným, překombinovaným vystupováním, které ohrožuje stabilitu jejího života. Mara i ostatní ženy v této knize mají pro své citové zaujetí různé pohnutky, nejzajímavější je pro ně Rus Nikolaj s tajemnou minulostí, člověk ovládaný emocemi schopnými ohrozit život, který se snaží najít rovnováhu v pravoslavně rituálním soužití (nikoli sexuálním) s Michalem Zahradníkem;

ten, rovněž pro ženy mimořádně přitažlivý, dovede se ve vypjatých okamžicích představit jako přímý následovník archanděla Michaela. (Od tud Sféra – koule, kterou archanděl drží v ruce, již má také Michal.) Jeho poznání dosahuje až k tansfinitnímu bodu, simultánnímu vnímání všeho, jak to umějí andělé. Michal Zahradník jinak působí na vysoké škole, ostatně všechny postavy se nějak vysokého učení dotýkají. Lidé bez vzdělání jsou zde také, ti jsou od přírody nadáni laskavou moudrostí (lidový muzikant Rumun Dimitri, mnich otec Serafim), jíž dovedou pozvedat rozjitřené duše mladých přátel.

Protipohybem ke snaze autorky zapůsobit na čtenáře mimořádně pozitivně (ve smyslu upozornit na mělkost našeho rozměru světa) je hlavní emocí postav strach. Strach ze zklamání, z nenaaplnění, ze společenského znemožnění, ze selhání, z vlastní psychiky, ze snů... Zde na sebe narážejí dvě zásadní tendence: křesťanská (pravoslavná) víra – jistou malou roli zde hraje i židovství, které učí lidi prostému vnímání Boha, a tudíž radosti, a na druhé straně psychologie (jako věda), která se v lidském duševnu pitvá, aniž tam Boha hledá. Vzniká napětí, pro které člověk knihu čte, zvědavost, co autorka s tímto nevšedním modelem podnikne. Autorka nepíše kýč, nedělá laciné závěry, nechává věci otevřené, ví, že každý závěr je buďto stagnace a smrt, nebo nové vzepětí tvůrčích sil, a tedy další dobrodružná cesta po lidské osudotvorné psychice.

Jana Richterová

V knize zákonitě žijí také zlé síly prezentované jistými symboly, jako je havran Krumm, bílý pes, lovec (v těžkých snech) a třeba rodina Hajduků, ze které Karolína, majitelka pohádkové vily se zahradou (také všechny interiéry v knize popsané jsou pohádkově krásné),

pořádá velkolepá setkání přátel (i nepřátel), je schopna vnitřními negacemi zničit člověka. Toho je schopen i její nevlastní syn Johan, ovládaný a přesto i někdy ovládající zlosyn, bohužel svým jednáním přitažlivý pro ženu nejlepších povahových vlastností, majitelku bistra, studentku (neortodoxní Židovku) Annu. Jejich vztah je duchovně vášnivý, avšak jako každý v této knize zůstává ve stavu hledání, pohybu.

Johan Hajduk je v poslední čtvrtině knihy v centru záhadného jednání své nevlastní matky Karolíny, příběh se dostává do roviny detektivního horroru. Text je najednou čtivější, má spád, nezůstává jen v okruhu citových pohnutek aktérů. Dějové oživení přichází v pravý čas. Jsou chvíle, kdy se čtenáři může omrzet věčné kolotání mezi pravostí a kalkulací, mezi otevřeností a skrytým výsměchem. (K mimořádně silným momentům patří pobyt Tomáše a Mary na Valašsku.)

Kořením jsou v knize staroslovanské výrazy a ruská slova v souvislosti s pravoslavím. Nicméně bývá text ožívován také názvy méně obvyklých jevů, ty děj časově determinují: foodstyling, loftový byt, čoch – nejsme na pochybách, že je román umístěn do prudké současnosti. Po stránce společenských hnutí je však v něm bezčasí, doba se svými problémy se v něm téměř neodráží. A my věříme s Pauwelsem, že civilizace jako pokrok techniky má v protipólu pokrok duchovnosti, kdežto historie politická je „z valné části historií parazitickou.“

Jana Richterová není plagiátní autorka, až svůj osobitý styl důsledně použije ve prospěch podstatného, odstraní dlouhé vnitřní monology, kde se snaží do detailů objasnit psychiku a z ní plynoucí jednání svých postav (např. s. 165), až si ušetří některé zbytečné mnohoslovné výklady (např. s. 92, 3. odst.), až upustí od teoretizování (např. v místě, s. 222, kde Michal velmi mnohomyšlně jako mimozemšťan vysvětluje snahu nezemských bytostí napravit tento svět), budou její prózy přehlednější a čtivější. Autorka připravuje druhý díl Zahrady, necháme se překvapit.

Lydie Romanská

VIDÍM ČAS ŠEPOTAJÍCÍCH BŘÍZ

V roce 1982 vydali **GABRIEL PALOWSKI** a **PIOTR HORZYK** ve vzájemném souručenství v Třinci sbírku *Obecność*. Nevím, kdo z nich vymyslel název svazku, ale daleko více mi přiléhá k Horzykovi, zejména když polský titul nepřeložíme jako Přítomnost, ale jako Současnost. V Současnosti je totiž obsažen pojem čas, což právě ukazuje na druhého z autorů. Další Horzykovou sbírkou se totiž stal Čas břízy (Czas brzozy), v jejímž názvu je temporální kategorie znovu zakotvena. Čas je ovšem u Horzyka nejen v titulech, ale je to konstanta, jež jako stálice prochází jeho poezií. V básni Čas břízy, která dala jeho druhotině název, se v druhé strofě praví:

*otvíráám okno
za záclonkou z pavučiny
vidím čas šepotajících bříz*

...
*otworzyłem okno
za firanką pajęczyny
ujrzałem czas szeleszczącej brzozy*

Nedejme se však mýlit, jde spíše o výjimku, neboť čas je u Horzyka obvykle něco problematického. V básni Čas (Czas), stejně jako v jiných, to jednoznačně konstatuje:

*je ozvukem
hlasem svědomí
vzpomínkou rozřezanou
skalpelem nervu
...
jest echem
głosem sumienia
wspomnieniem pokrajanym
skalpelem nerwu*

To je ovšem pouze jedna poloha básníka Horzyka, neboť má i druhou, právě opačnou, která má dětský náter a dětské vidění. Piotr Horzyk je totiž rovněž tvůrcem poezie pro děti, jak ukazují jeho Petříkovy bajky (Bajki Piotrusia). Petřík je autor, v knížce Józefem Drongem notně zkarikovaný,

jenž tyto verše napsal pro svou dcerku, jak prozrazuje závěrečná Báje o bílé růži (Baśń o białej róży). Jako poslední má tato báseň charakter ukolébavky:

<i>A když budeš tam pod horou a znavená ulehneš v trávě, aby sis odpočala v zeleném, bílá růže, pěkná růže šeptne ti – spi, maličká, spi a sni.</i>	<i>A gdy będziesz tuż pod górą i zmęczona legniesz w trawie, by odpocząć na murawie, biała róża, piękna róża szepnie ci – śpij malutka, śpij i śnij.</i>
---	--

Horzyk dovede komponovat – ukolébavka musí být nakonec, poněvadž pak už následuje pouze spánek.

Bylo již řečeno, že Současnost vydali společně dnes už nežijící Palowski spolu s Horzykem. Je to svým způsobem trochu paradox, neboť Gabriel Palowski byl o celé čtvrtstoletí starší než Horzyk (Palowski se narodil roku 1921, Horzyk 1946). Jejich spolupráce tímto svazkem neskončila, neboť spolu vystoupili ještě v antologii *Z té země* (*Z tej ziemi*), navíc s Jankem Pyszkem. Po přátelově skonu pak Horzyk vydal česko-polský výbor z Palowského poezie pod názvem *Neklid – Niepokój*. Bylo to pěkné gesto, jakých je v dnešní době poskrovnu. Výběr z Palowského je obdobou dříve publikovaného česko-polského výboru z básnické tvorby Horzykovy, který vyšel pod názvem *Návraty na rozcestí – Powroty na rozdroża* (v obou případech se na překladech do češtiny podílela Eva Sobková). Spojenectví těchto dvou věkově odlišných tvůrců má bliženecký charakter a vzdáleně připomíná Bermudský trojúhelník Władysława Sikory, Bronisława Liberdy a Kazimierze Jaworského.

V Horzykově uměleckém okruhu je ještě jeden kumštýř, který mu byl blízký – Stanisław Kraus. Horzyk mu věnoval výstižnou báseň *Malíř hutníků* (*Hutniczy malarz*):

*A tvořil v zběsilém tempu
aby zachytil obrazy sekund
odpich taveniny dým a žár
zpocené tváře a naději*

...

*I tworzył w tempie szaleńczym
by obraz sekund uchwycić
spust stali dymy i żary
twarze spotniałe i wiarę*

Již nežijící Stanisław Kraus „tvořil v zběsilém tempu“, což Piotr Horzyk právem obdivoval, poněvadž sám představuje opačný typ umělce. Básníka sporadicky a uvážlivě tvořícího.

Zmíněný dvojevecký vztah mezi Palowskim a Horzykem se odráží i v existenci autora Času břízy – pracuje v Českém Těšíně a žije na polské straně v krásné Ustroni.

František Všeticka

KAM ODLÉTAJÍ BÁSNÍCI...

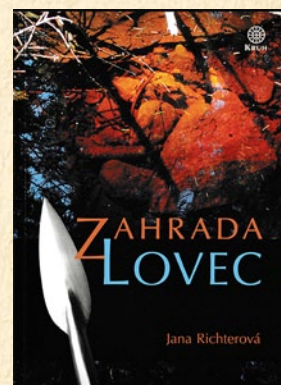

... to jsme se dověděli 19. 3. 2014 večer ve vinárně *Sádrový ježek* poblíž Stodolní ulice. Večer zorganizovalo naše spisovatelské středisko poctěné návštěvou středočeského básníka (a Mobela) Aloise Marhoulu. Četl ze svých knih veršů, povídal si s námi, bylo to milé setkání. Večerem s dobrým vínem protékala také hudba. Na kytaru hrál a zpíval Claudio Allavena s temperamentem, který nezůstal nic dlužen jeho italskému původu.

JAK SE STARÁME O ROZŠÍŘENÍ NAŠÍ ČLENSKÉ ZÁKLADNY

Na podzim 2014 vstupuje do Obce spisovatelů **Jana Richterová** (Opava). Má za sebou dvě vydané knížky *Zahrada Sféra* (Kruh Heřmanovice 2013) a *Zahrada Lovec* (Kruh Heřmanovice 2014). Finanční podporu na základě žádosti s příloženým lektorským posudkem Lydie Romanské zvažuje ministerstvo kultury. Kniha má název *Zahrada Návrat* a je to třetí díl zamýšlené pentalogie.

Na vydání druhé knížky před podáním přihlášky do OS čeká talentovaná **Lada Martinková** (Valašské Klobouky). Sbíрка *Upřímná i dnes* (AlisaGroup 2014) vyšla s doslovem Lydie Romanské.

KRIMIPOVÍDKY BOŽENY KLÍMOVÉ

To by nevymyslela ani „Agátka“ je upoutávka na připravovanou eKnihu *Tajemství korpulentní dámy*, humorných krimipovedek spisovatelky **BOŽENY KLÍMOVÉ**. Soubor jich obsahuje pět a je možno si jej zdarma stáhnout z prodejných serverů uvedených na stránkách www.zar.cz. Poutavost příběhů zajišťuje svižnost a spád událostí bez zbytečně dlouhých popisů všeho možného a dokazuje mimo jiné i to, že se humor může objevit i tam, kde se na stránkách vraždí...

Za první měsíc od zveřejnění se „Agátka“ stala jednou z nejstahovanějších eKnih zdarma, což je dobrým předpokladem toho, že se čtenáři těší na *Tajemství korpulentní dámy*, které by mělo v elektronické podobě vyjít do konce roku.

zar

Z NOVÉ EDIČNÍ PRÁCE MILANA BLAHYNKY

Na samém prahu letošního roku jsem dostala do rukou tři svazky z edice Česká knižnice nakladatelství Host: Vítězslav Nezval Básně I, Vítězslav Nezval Básně II, Vítězslav Nezval Básně III. Svazky editoval člen našeho literárního střediska Milan Blahynka. Knihy vycházely v letech 2011–2013, dohromady obsahují na 1500 stran Nezvalovy tvorby a něco víc než 200 stran Blahynkova komentáře. Pro představu o rozsahu a obsahu knihy cituji z editorova úvodního slova k prvnímu svazku této edice (s. 427-8):

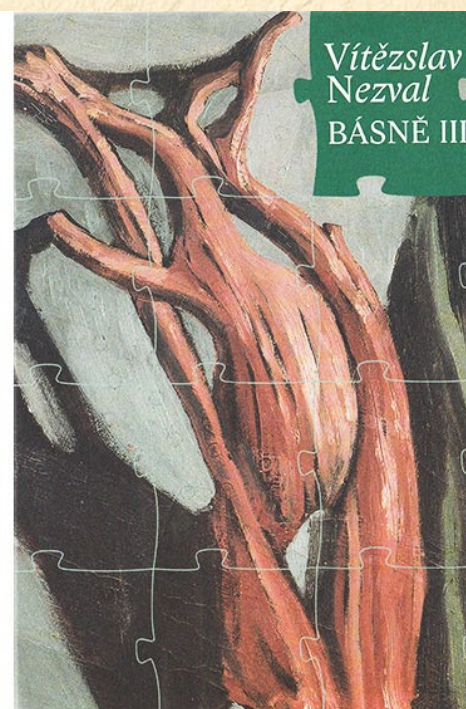
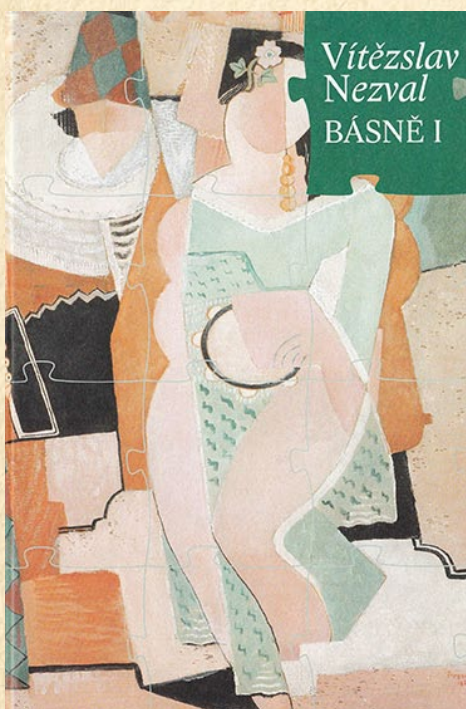
VOLBA TITULU, ROZSAH A ROZVRŽENÍ EDICE

Básnický odkaz Vítězslava Nezvala (1900 až 1958) je mimořádně rozsáhlý a i víc než půl století po smrti svého tvůrce budí zájem, souhlas i nesusouhlas. Proto je velmi obtížné vybrat právě ta díla, která jsou s to básníka představit jako spolutvůrce téměř čtyřiceti let české poezie dvacátého století ve všech jejích a jeho *pohromách*, *metamorfózách*, *transfiguracích*, řečeno s jeho Podivuhodným kouzelníkem. I prózu, hry, libreta, scénáře a esejistiku, vesměs různotvary svého **básnického** chápání světa, psal Nezval jako osobitý příspěvek k úsilí, které v recenzi Teigovy knihy Film (Rozmach, 1925) charakterizoval jako program *uspořádat tento svět lidsky, to je tak, aby byl živou básní*.

Vědecká rada Nadačního fondu České knižnice se z více než třiceti knih a knížek Nezvalových veršů, básní v próze a scénických básní rozhod-

la vydat ve třech svazcích dvanáct celků, které si uspořádal do knižní podoby básník sám, a dva rekonstruuující jeho záměr. Triptych je koncipován tak, aby představil každé jeho tvůrčí období.

První svazek přináší nové vydání knih a skladeb z let 1922–1932 s tvorbou **předpoetistickou**, **poetistickou** a **postpoetistickou**: knihy Most, Pantomima, Rozdělená (v Básně na pohlednice, Nápisy na hroby, Diabolo a Blížence), Židovský hřbitov, Básně noci, Signál času (ten se stal součástí Básní noci až později) a Pět prstů. Ostatní knihy z této doby komentář aspoň registruje. Během této první tvůrčí etapy se básník hlásil zprvu k anarchokomunismu, pak k marxistickému a leninskému programu revoluce a k vizi budoucí společnosti. S koncepcí proletářského (trvaleji ani tzv. nového proletářského) umění se neztotožnil a svou poezií i esejistikou opakovaně energicky oponoval podřizování básnické tvorby ideologii včetně té, kterou sdílel a již prospíval.

Ve druhém svazku najde čtenář Nezvala **surrealistu** v jeho knihách Praha s prsty deště, Žena v množném čísle a Absolutní hrobař. Komentář podává stručnou zprávu i o dílech VN, v nichž se už hlásil básníkův vrůstající – nikoli jen teoretický – zájem o surrealismus dávno předtím, než se hlavně z jeho a Štyrského iniciativy ustavila ve třicátých letech pražská Skupina surrealistů v ČSR, a znamená i stopy tzv. **nepřekonaného** surrealismu v pozdějších dílech VN a spory o ně.

Třetí svazek bude věnován **nesurrealistické pseudonymní tvorbě** VN za jeho surrealistických let (52 hořkých balad...), a **poezii od konce první republiky** (Pět minut za městem) i **posledního tvůrčího období** VN (Křídla, Nedokončená). Komentář upozorní na rozpory příznačné pro dobu i autora, který psal verše politicky exponované, ale i podmanivou lyriku stesku po plném tvořivém životě, a připomene i hru Manon Lescaut; ta v roce své premiéry a sedmi prvních vydání (1940) předčila ve čtenářské anketě Lidových novin v kategorii **poezie** i takové skvosty jako Horova Jana houslistu, Seifertův Vějíř Boženy Němcové a Halasovu Naši paní Boženu Němcovou; a i později zajišťovala svému autorovi status básníka, jemuž je láska

a poezie nade vše, a během šedesáti let dosáhla víc než půl milionu vydaných a zpravidla brzy vyprodaných výtisků. (Konec citátu.)

Bylo by hříchem neuvést, že i po práci na Básnících I-III V. Nezvala, která se setkává s vlídným přijetím i výhradami (oboje dokonce v témže deníku), tak jako bývala protikladně hodnocena i tvorba Nezvalova, Blahynka dále sleduje osudy Nezvalova odkazu. Referoval na brněnské mezinárodní vědecké konferenci *Neviditelný Nezval* (2012), uvítal výstavu Nezvalova díla v rajhradském Památníku písemnictví na Moravě, často připomíná, jakou inspirací zůstává Nezval pro dnešní tvorbu, a nalézá nové doklady o významu Nezvala pro českou kulturu (např. v článku ke 100. výročí narození Jiřího Koláře). A jako dříve sleduje tvorbu dalších svých Mistrů, např. podrobně psal o posledním francouzském románu Milana Kundery a jeho interpretaci ve světě i u nás (Otázkami oplývající Kunderova Oslava čeho vlastně?) a objevuje čtenářům i sobě nová pozoruhodná díla do češtiny zatím nepřeložená (Goytisolův román o Genetovi, román Bensalema Himmicha Kalif Poděs v zemi strachů a smíchu). *lr*

NAPOSLEDY V HLAVNICI

V sobotu 20. září 2014 se naposled sešli organizátoři, porotci i autoři soutěže mladých prozaiků v Hlavnici. Přijel také syn A. C. Nora, ing. Jiří Kavan Nor a další členové rodiny. Pro malý počet zaslaných prací a nedostatek finančních prostředků letos po 20. ročníku soutěž skončila.

Ze setkání Hlavnice A. C. Nora, 20. září 2014

HODINOVÁ SÁGA OPĚT NA SCÉNĚ

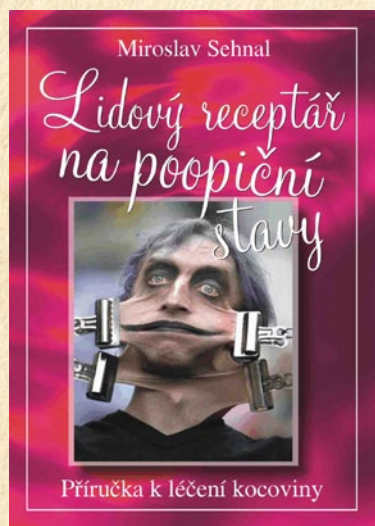
V červenci 2014 znovu ožily všechny díly „*Hodinové ságy*“ ostravských autorů **MIROSLAVA SEHNALA** a **BŘETISLAVA UHLÁŘE**, které v předchozí tištěné podobě slavily velký úspěch, některé z nich i v zahraničí, v současnosti už je většina děl vyprodána.

Čtenáři se tak mohou znovu těšit na komická, absurdní a neuvěřitelná dobrodružství hlavních hrdinů – mladého páru, který Miroslav Sehnal vystavuje nejrůznějším komplikacím partnerského vztahu s nečekanými až paradoxními zápletkami a ještě nečekanějšími rozuzleními, jež jsou líčeny s autorovi vlastním humorem a nadsázkou. To vše doplňuje decentně erotická a klukovsky hravá poezie Břetislava Uhláře.

Sága má zatím těchto šest dílů, všechny vyšly v ostravském elektronickém nakladatelství ŽÁR (www.zar.cz) a nezbývá než se těšit na poslední díl prozaicko-poetického cyklu *Trapná hodina* s podtitulem *(Ne)patrné trhliny v harmonii rodiny*, na kterém autoři právě pracují.

LIDOVÝ RECEPTÁŘ NA POOPIČNÍ STAVY

V elektronické podobě bylo v červenci 2014 znovu vydáno také toto humorné povídání **MIROSLAVA SEHNALA** s podtitulem **PŘÍRUČKA K LÉČENÍ KOCOVINY**.

O svém střetávání se s alkoholem i případné léčbě z následků takovýchto střetnutí vyprávějí Jaromír Nohavica, Lucie Bílá, Oldřich Kaiser, Pavel Bobek, Miroslav Etzler, Miroslav Horníček, Jiří Dienstbier, Eduard Hruběš, Ivan Mládek, Luděk Sobota, Jiří Suchý, Jana Hlaváčová, Jan Vala, Rudolf Křestan, Karel Štědrý, Jaroslav Uhlíř, Karel Šíp, Věra Špinarová, Michal Prokop, Jana Koubková, Tomáš Töpfer, Yvonne Přenosilová, Jiří Stivín, Emil Viklický, Zdeněk Havlíček, Jan Rokyta, Jaroslav Wykrent, Josef Streichl, Vladimír Brázda, Pavel Sedláček – celkem asi padesát známých českých umělců. Vyznávají se ze svého vztahu k pivu, vínu či destilátům a není nouze ani o veselé historky.

Vyprávění umělců se střídá s užitečnými radami, jak správně servírovat, konzumovat i skladovat různé druhy alkoholických nápojů, a také s lidovými návody, jak si „zaručeně“ pomoci při odstraňování následků „kálného rána“. Těmito recepty na léčení kocoviny přispěly do knihy prostřednictvím výzvy ve sdělovacích prostředcích stovky řadových českých konzumentů euforických moků.

Knihy vyšla ve formátech PDF a ePUB a je umístěná na prodejních serverech uvedených na stránkách nakladatelství – www.zar.cz.

Dušan Žárský

SPOLUHLASOM I SPOLUHLASEM NA VLNÁCH LITERATURY

UNIKÁTNÍ ALMANACH SLOVENSKÝCH A ČESKÝCH AUTORŮ JE NA SVĚTĚ

Žilina, Ostrava – Žili jsme před časem v jednom společném československém státě. Ale po více než dvaceti letech samostatnosti mnozí Češi přiznávají, že se ve slovenštině orientují už mnohém hůře, a naopak. A co teprve nejmladší generace... To už si opravdu vzájemně nemáme co říci ani v oblasti literatury?

Krajská knižnica v Žilině ve spolupráci s Knihovnou města Ostravy vydala unikátní almanach deseti slovenských a šesti autorů z Moravskoslezského kraje nazvaný *Spoluhlasom – Spoluhlasem*. Patří do projektů příhraniční spolupráce v rámci Evropské unie.

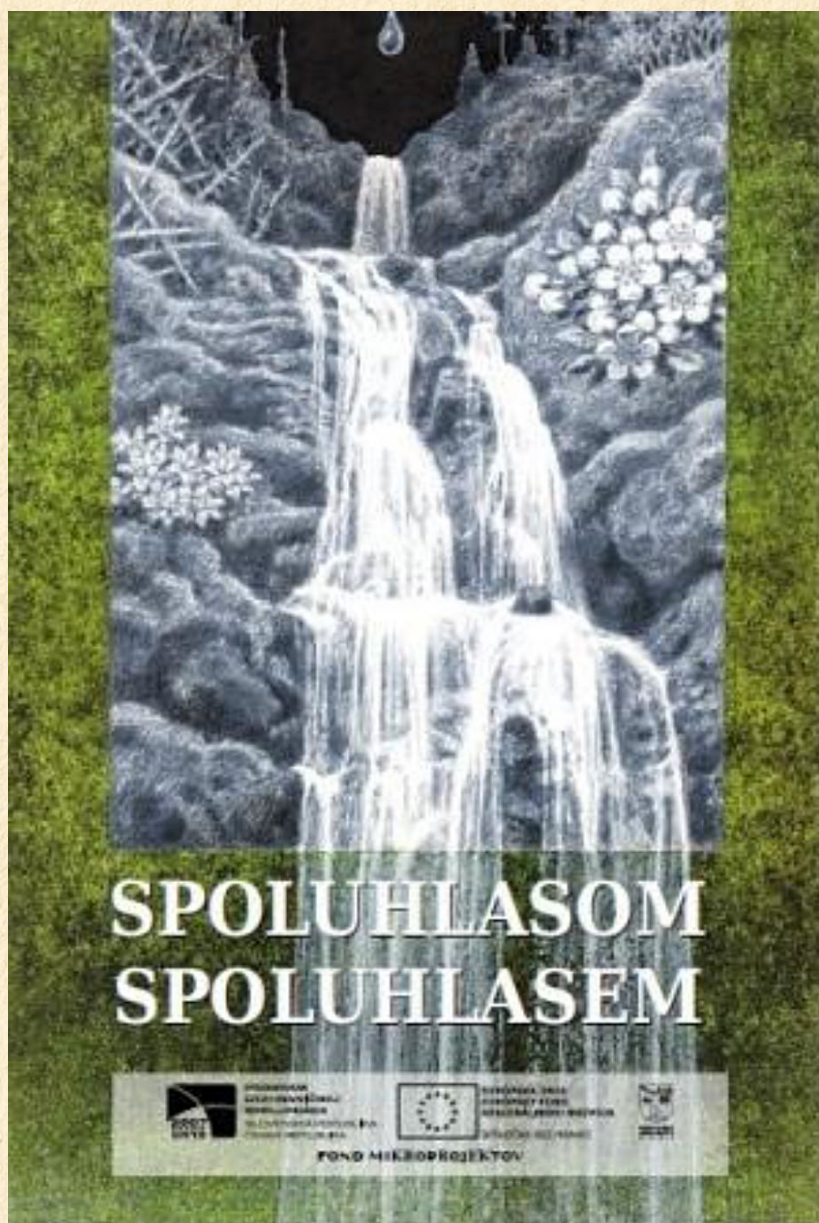
Hlas vzájemnosti

„Almanach je výsledkem úsilí skupiny lidí, kterým učarovalo psaní. Není generační výpověď, ani žádným manifestem. Ale ukázkou toho, že jsme tady a přetrváváme. Každý svým hlasem, vlastním tónem a jazykem a máme mnoho společného. Stačí jen se začíst do básní, povídek či aforismů...“ píše mimo jiné v předmluvě Peter Mišák, místopředseda Spolku slovenských spisovatelů a tajemník žilinské pobočky tohoto spolku.

Editor almanachu Igor Válek (též prozaik, básník) sestavil čtivou publikaci s pozoruhodnými ilustracemi akademického malíře Mariána Čapky. Zařadil do něho ukázky z tvorby Miroslava Bielika, Pavola Holeštiaka, Milana Igora Chovana, Laca Hrubého, Zuzany Kuglerové, Milana Lechana, Kataríny Mikolášové, Petera Mišáka, Ondreja Nagaje a své. Českou stranu zastupují svými básněmi Eva Kotarbová, Irena Šťastná a Břetislav Uhlář, prózou Lydie Romanové, Milan Šťastný a aforismy Otakar Matušek.

Na úspěšné realizaci projektu, k nimž přispěly besedy se studenty v Žilině a Ostravě, podílely se Katarína Šušoliaková, ředitelka žilinské Krajské knihovny a také Miroslava Sabelová, ředitelka Knihovny města Ostravy. Almanach by měl v příštích letech představit další slovenské i naše literáty. Jeho úspěšné vykročení do světa je třeba ocenit.

šle

Přebal almanachu Spoluhlasom – Spoluhlasem. Foto: archiv

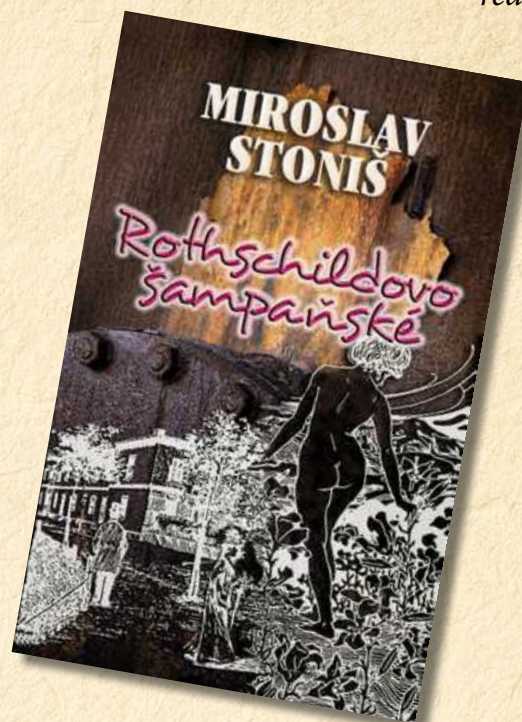
KOLEM STONIŠE

V Literární kavárně Academia na Masarykově náměstí pokřtil 21. května 2014 svou knížku Rothschildovo šampaňské Miroslav Stoniš. Kmotrou knihy, kterou vydal Radim Polášek (vydavatelství En Face), byla Lydie Romanská, která dbajíc přání autora, aby se nezaměřoval křest knížky s funusem, zhodnotila „kratochvilnou“ Stonišovu knížku humorně. Jednu z recenzí na knížku napsal Pavel Janoušek. Vyšla ve Tvaru 25/14 dne 11/9 2014.

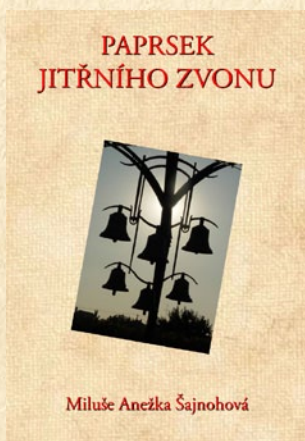
red.

Foto ze křtu knihy Miroslava Stoniše Rothschildovo šampaňské.
Zleva L. Romanská, M. Blahynka, J. Šlosar, M. Stoniš

PAPRSEK JITŘNÍHO ZVONU

MILUŠE ANEŽKA ŠAJNOHOVÁ vydala v červenci 2014 básnickou sbírku *Paprsek jitřního zvonu*. Ta volně navazuje na sbírku *Pradědovy letokruhy*, vydanou knižně v roce 2010.

V nové sbírce se autorka znovu vrací do nádherné přírody milovaných Jeseníků, ale celá řada básní se tentokrát váže ke konkrétním místům, jež autorka navštěvuje spolu se členy Klubu českých turistů v Šumperku.

Impulzem k volnému pokračování se stala skutečnost, že v roce 2010 byla sbírka *Pradědovy letokruhy* pokřtěna či přivítána v rámci turistického srazu v horském hotelu Paprsek z roku 1932, vedle něhož současní majitelé vybudovali dřevěnou kapličku se zvonící. A právě poledním zvoněním byl otevřen první ročník turistické a současně kulturní akce se stejnojmenným názvem. V roce 2014 byla na horách v rámci *Pradědových letokruhů* přivítána už pátá kniha, všechny jsou díly lokálních autorů.

Sbírka **PAPRSEK JITŘNÍHO ZVONU** vyšla pouze v elektronické podobě (PDF, ePUB) a je umístěná na prodejních serverech uvedených na stránkách nakladatelství – www.zar.cz.

Dušan Žárský

ZVONĚNÍ NA PAPRSKU

dech slunných kamenů
zvon kaple rozezní
v poledni paprskovém

žhavením krve
jazzová kapela
ticho hor zvedá
a tepe souzněním

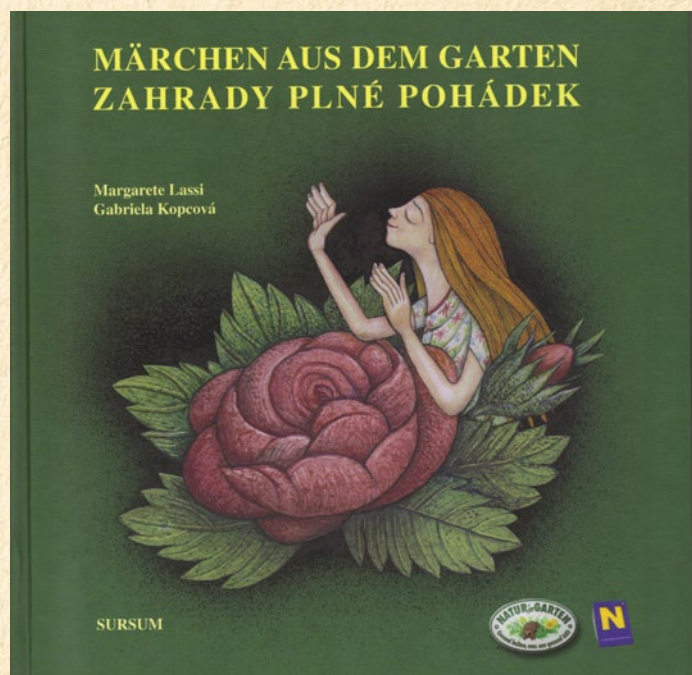
paprsky proudí
do polí v údolí
a srdcím do remízků

poledním zvoněním
k semínkům lásky
nese zvon na Paprsku
ozvěnu do kamínků

NOVÉ KNIHY GABRIELY KOPCOVÉ

Spisovatelka **Gabriela Kopcová** představila počátkem r. 2014 svou knihu **Březinova cesta**. Jde o publikaci, v níž se čtenář prostřednictvím fotografií Milana Pelikána seznámí s jednotlivými místy na trase mezi Počátkami a Jaroměřicemi n. Rokytnou. Kvalitní fotky jsou doplněny texty Gabriely Kopcové a jí vybranými citáty z Březinova díla.

V rámci česko-rakouské spolupráce vyšla kniha Gabriely Kopcové a rakouské spisovatelky Margarete Lassi, která má název **Zahrady plné pohádek**. Nakladatelství Sursum ji vydalo v německo-české verzi s ilustracemi akademického malíře Josefa Kremláčka.

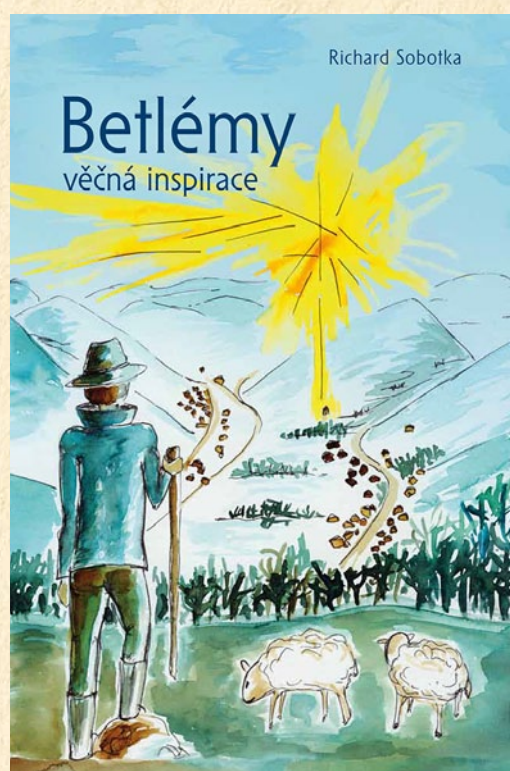

BETLÉMY VĚČNÁ INSPIRACE

Na sklonku loňského roku vydala Městská knihovna v Rožnově pod Radhoštěm **RICHARDU SOBOTKOVI** stostránkovou brožovanou knížečku nejen o historii a výrobě betlémů, ale i tradicích různých oblastí, vztahujících se k betlémům i Vánocům vůbec.

Betlémy uvedené v této publikaci potkával autor během desetiletí v kostelech, domácnostech i na různých výstavách. Pokaždé jej doslova okouzila jejich prostota a půvab. „Bylo to jako návraty do dětství, návraty do času, kdy slova láska a pravda měla ryzí zvuk,“ vzpomíná Richard Sobotka.

Nejsou zde všechny betlémy, které porůznu existují, spíš jejich nahodilý výběr. Dokládají však, že i prosté znázornění té dávné legendy může stále přinášet radost a potěšení, ať už jde o betlémy kreslené, vyřezávané, pletené, keramické či vyrobené z jiných materiálů. Publikace obsahuje ilustrace a mnoho fotografií betlémů a měsíc po tištěné knize byla nakladatelstvím ŽÁR vydána také v elektronické podobě.

ZA MARIÍ VOSIKOVOU

Motto: „Marie Vosiková patří mezi autory, kteří za zdánlivou lehkostí věcí skrývají složitost života a přes efemérní jednotlivosti směřují k hlubším, promyšleným sdělením. Spojování a vrstvení malých částí, segmentů, fragmentů a detailů jí dovolují vytvořit přechody mezi přítomným, minulým, žitým a tušeným, daří se jí vyvolávat odstup a evokovat chvíli, kdy se dostavil pocit ztraceného času“.

Svatava Urbanová

Dne 21. června 2014 zemřela ve svých sedmdesáti dvou letech spisovatelka a matematicka Marie Vosiková, rozená Dostálová (*2. února 1942). Autorka se narodila v Ostravě, v roce 1959 maturovala na jedenáctileté střední škole v Opavě. Matematickou statistiku studovala na Matematicko-fyzikální fakultě Karlovy univerzity, na které promovala v roce 1964. O devět let později získala na stejné fakultě titul RNDr. Manželem M. Vosikové byl RNDr. František Vosika, CSc., významný fyzik. Celý její profesní život byl spjat s Rožnovem pod Radhoštěm. V letech 1964–1981 pracovala jako programátorka-analytička v národním podniku Tesla a vedoucí oddělení automatických systémů řízení na generálním ředitelství do roku 1989. Působila rovněž jako vedoucí skupiny informatiky ve státním podniku INTES, a to do roku 1991, posléze jako vedoucí výpočetního střediska a od roku 1993 jako personální náměstkyně ředitele firmy Loana. V roce 1997 odešla do důchodu. Od 90. let 20. století až do své smrti často pobývala u svých dvou dcer Aleny (*1966) a Ireny (*1974) ve Švýcarsku.

Marie Vosiková vstoupila do literatury v roce 1962. Nejdříve publikovala prózy pod svým dívčím jménem na stránkách Rudého práva a Nové svobody a odborné texty. Její literární tvorba je ovlivněna celoživotním přátelstvím s filmovým režisérem Jaromilem Jirešem i příslušností k ostravské skupině Generace. Ostravský rozhlas vysílal její pohádky a cyklus cestopisných črt o Španělsku, v roce 2007 pak Český rozhlas povídky z knihy *Jen já a ty*.

Knižně autorka debutovala v ostravském Profilu roku 1979 svazkem dvaceti sedmi krátkých próz *Kapkyrosy* (1979). Texty knihy spojují v sobě prvky pohádky, bajky a povídky a vznikaly od konce 60. let

20. století. Vosiková dobře znala světové a české bajkaře (Ezopa, La Fontaina, Puchmajera, Olbrachta i K. Čapka), volně se jimi inspirovala, jejich texty nekopírovala, ale šla svou vlastní originální tvůrčí cestou. Hrdinové knihy jsou zvířata, rostliny a neživé věci, které se chovají jako lidé, Vosiková je antropomorfizuje. Jsou nositeli pozitivních nebo negativních lidských vlastností, na počátku nebo v závěru textu je zařazeno ponaučení. Autorka ve svých příbězích hledá a nalézá skutečné životní hodnoty, jakými jsou přátelství, obětavost, sousedská pomoc – hmotná i duchovní –, přejícnost, vztah k domovu coby trvalé a nadčasové hodnotě, citovost a různé podoby lásky. V textech Marie Vosikové se setkáme také s motivy bohatství, chudoby, stesku, smutku, bolesti, utrpení, smrti, naděje a s touhou zastavit neúprosné plynutí času obecně platnými skutečnostmi, které provází každý lidský život. Za svůj debut získala autorka ocenění Nejkrásnější knížka roku, mj. i díky grafickému doprovodu Evy Haškové.

V roce 1981 vyšel prozaičce v ostravském nakladatelství Profil román *Louka*. V něm opět autorka umělecky ztvárňuje obecné morální kategorie, mravní odpovědnost, katarze člověka, na základě tradičních morálních principů. Základním tématem knihy je proces umírání otce na rakovinu a v protikladu k němu proces rychlého dospívání jeho syna. Děj románu je situován do venkovského prostředí. Vosiková se při psaní díla nechala inspirovat vlastní autopsií, úmrtími lidí ve své rodině – ztrátou tchána a otce. „Motiv smrti se pro mě stal tak silným, že jsem cítila nutnost se s ním vyrovnat, nutnost mající svůj základ ve strachu před zánikem,“ poznamenala spisovatelka. *Louka* je psychologickým románem, románem „o životě a smrti“ (Drahomír Šajtar). Autorka bravurně

zobrazuje nejjemnější záchvěvy lidské psychiky a se stejnou bravurou pracuje s kategorií času – čtenář je svědkem prostupování času objektivního (reálného) s časem subjektivním (spjatým s duševními procesy hrdinů).

Soubor šesti rozsáhlých povídek *Klíče* (1987) vyšel také v Ostravě. V knize Marie Vosikové hledá odpovědi na mnoho otázek: otázky hodnoty lidské práce a jejího ocenění, otázky pravdy, konce života, hledání místa mezi lidmi a vlastní identity, místa ženy v dnešní společnosti a odpovědnosti člověka k rodině a vlastní zemi. Prozaička nevypráví klasické realistické příběhy, i když z reality vychází. Výborně pracuje se symboly a s fantazií a touží ukázat způsob, jakým si člověk může nacházet klíč k sobě samému, k mnoha problémům, jež nás obklopují, i ke smyslu vlastního života. „*Díváme-li se na Klíče z ptáčí perspektivy, jeví se nám svět jako věčný, zamlžený labyrint v oparu, který je naplněn lidskými kataklyzmaty stejně jako katarzemi – svět ovládaný zastřeným, tajemným řádem univerza. O ten řád autorce jde – a ovšem o nalezení klíče k němu,*“ napsal Drahomír Šajtar. Tímto směřováním autorka přesahuje hranice regionální literatury a vstupuje do kontextu celonárodního písemnictví.

V roce 2002 vydalo ostravské nakladatelství Anagram sbírku čtrnácti psychologických poví-

dek M. Vosikové *Dámy bez deštníku*, v roce 2006 pak pražské nakladatelství Isadora knihu dvaceti povídek *Jen já a ty*. V obou prozaických knihách převažuje ženský pohled na život. Hlavními hrdinkami jsou matky, dcery, manželky, milenky, babičky a přítelkyně. Nejde však o oddechovou, relaxační četbu, banální čtení pro ženy, ale „*vypovídá se v nich o časové zkušenosti, o nenaplněných očekáváníích a pokusech, o přizpůsobování se něčemu a někomu, o klopotných návycích a jednotvárnostech, kterým se člověk podrobuje a zřejmě se tak vzdaluje vysněnému proudu života...*“, poznamenala Svatava Urbanová.

I když Marie Vosiková žila téměř celý život v regionu severovýchodní Moravy a Slezska a tento kraj pokládala za svůj, svou literární tvorbou nezůstala regionální autorkou, jak jsme již výše připomněli. Toho si byl vědom nejen D. Šajtar, ale i S. Urbanová, která o spisovatelčiných pracích napsala: „*S tematizací regionu nemají její prózy opravdu nic společného, jsou spíše modelovými metaforicko-gnoseologickými sondami do znejistělých vzorců lidského chování, zachycující stereotypy v mezilidských vztazích v určitém hraničním čase*“.

Lukáš Průša

KNIHY TIŠTĚNÉ A ELEKTRONICKÉ

Mám doma knihovnu s knihami vydanými počátkem minulého století. Protože jsem se vyučil v tiskárně sazečem, mám ke knihám velmi blízký vztah a občas si nostalgicky některou z nich vytáhnou. Prsty přejíždím po reliéfu ručně zhotovené kožené vazby a hladké zlaté ořizce. Pak knihu otevřu a přivoním. Ovane mne závan letitého papíru, mnohdy ručně vyrobeného, a i po těch letech charakteristická vůně tiskařské barvy. Listuji stránkami a obdivuji, jak si v té době mistři toho řemesla vyhráli s každým detailem, ať už to byly barevné iniciály či ilustrace z dřevorytů nebo barevných litografií. A to vše kolikrát kvůli nákladu, jež byl v řádu stovek kusů. Dnes by se řeklo: na takové hlouposti nejsou peníze a čas.

Sazečina byla krásné řemeslo, ale časy za regálem s písmovkami se sázátkem v ruce, do kterého jsem rovnal jednotlivé olovené litery, jsou dávno pryč. Už přes dvacet let píšu na klávesnici počítače, písmenka mi naskakují na obrazovce a pomocí myši zalamují imaginární stránky ve speciálním programu. Pokrok prostě nelze zastavit...

A tak stejně jako magnetofonová kazeta a později CD vytlačily gramofony prosazují se s rozvojem chytrých telefonů, tabletů a čteček stále více na trhu takzvané elektronické knihy místo těch, které tak krásně voní tiskařskou černí. Jak může tento souboj dopadnout? Těžko říct. Čtenáři se - jak už to bývá - názorově rozdělili do dvou hlavních skupin, z nichž každá stojí na jedné straně barikády. Zastánci tištěné knihy tvrdí, že žádná obrazovka nemůže zastoupit ten pocit práva volby, kdy stojíce před knihovnou jako soudci rozhodují, která z těch knih, co vyzývavě nabízí svůj hřbet s názvem a jménem autora, bude mít to potěšení být vybrána a potěšit je tím, že svým obsahem zpestří jejich večer nebo dobu čekání na cokoli. Držet v ruce opravdovou knihu, prolistovat ji, zastavit se u oblíbených kreseb nebo pasáží či ulehnout s ní do postele a zpestřit si chvíli před spaním - to je nenahraditelný pocit.

Druhá strana říká: do jedné čtečky, vážící několik dekagramů, si nahraju třeba celou knihovnu a nemusím tahat těžké knihy. Kdekoli, i na dovolené v zahraničí, se s ní mohu připojit na internet a koupit si jakoukoliv knihu, zaplatit ji platební kartou a za několik minut ji číst. Elektronické knihy jsou levnější a obrazovky čtecích zařízení stále dokonalejší. Oblíbené nebo potřebné pasáže mi okamžitě najde vyhledávač. Zařízení si pamatuje, kde

jsem skončil v každé rozečtené knize. Mohu si dělat poznámky v textu (kdo by psal do tištěné knihy!) a podobně.

Je třeba říct, že příznivci této modernější formy náleží z větší části k mladší generaci. Proč tomu tak je? Mnohdy jde o nedostatek informací, navíc starší generace nemívá jejich počítačové znalosti a význam některých pojmů převzatých převážně z angličtiny jim mnohdy bývá utajen.

To je pohled čtenářů, ale co autoři? Myslím že situace je obdobná. Mnozí autoři vědí, že existuje něco jako „elektronické knihy“, ale konkrétněji nevědí, o co vlastně jde. Přitom právě tato forma publikování pro ně může být přínosem, a to jak propagačním, tak finančním. Pokusím se proto v tomto článku vysvětlit, jak to vlastně funguje.

Základ je stejný jako pro tištěnou knihu - text napsaný v nějakém počítačovém programu, nejčastěji ve Wordu. Po korekturách se tento zalomí do stránek ve specializovaném programu pro sazbu a převede do formátu PDF, jako by šel do tiskárny. Počítačový program, který umí zobrazit výsledný PDF soubor, se jmenuje Adobe Acrobat Reader a většinou bývá automaticky nainstalován v každém počítači. Je to takzvaný freeware - program zdarma -, a pokud v počítači není, je možno jej bez problémů a bezpečně stáhnout z internetu, nejlépe přímo ze stránek výrobce www.adobe.com. Potěšitelné je, že ve volbě mnoha jazyků tohoto programu je i čeština.

První rozdíl v tiskovém PDF a PDF pro el. publikování: Zatímco PDF pro tiskárnu začíná předtitulním listem a musí mít předepsaný počet stran dělitelný osmi, vakáty, ořezové značky a další tiskové náležitosti, PDF pro elektronickou knihu (dále jen eKniha) začíná na první straně náhledem obálky, následuje titulní list, tiráž (může být také na konci) a text knihy. Bílý okraj dává tištěné knize prostor a je součástí grafiky - komu by se líbila kniha natištěná až k okraji? V eKnize je to naopak na závadu - bílý okraj zbytečně zmenšuje na obrazovce text pro čtení. Proto se dávají okraje malé, obvykle půl centimetru. Obsah chybí. Místo obsahu se používají takzvané *záložky*. Po otevření PDF v programu Acrobat Reader se dá na levém okraji toto okno otevřít a objeví se aktivní názvy kapitol jako v obsahu, jenže bez stránkových číslic. Proč by tam byly, názvy kapitol jsou přece „aktivní“, takže stačí

na některý z nich kliknout myší a text na obrazovce přeskočí na začátek zvolené kapitoly.

Dalším rozdílem jsou tzv. *metadata*. To jsou údaje, které zůstávají na první pohled skryty, ale pro počítače a zvláště internetové vyhledávače jsou velmi důležité. Nejde o nic jiného, než že se do příslušného místa ve vlastnostech PDF vepíší údaje jako jméno autora, název knihy, stručný obsah či klíčová slova související s knihou a ve chvíli kdy kdokoli ve vyhledávači prodejce napíše některé z těchto slov, kniha se mu objeví v seznamu vyhledaných položek.

Formát PDF má své výhody, ale i nevýhody. Na jedné straně přesně zachovává podobu tištěné knihy včetně třeba ilustrací, druhu písma použitého k sazbě či názvu kapitol, ornamentů a podobně, na druhé straně se nepřizpůsobí velikosti obrazovky. Takže zatímco na počítači se čte poměrně dobře, na telefonech, čtečkách a tabletech, které mají menší rozměry, je čtení dost nepohodlné a nepraktické. Pro tato zařízení je ideální druhý nejpoužívanější formát eKnih: ePUB. A protože prodej těchto přístrojů stále stoupá, stává se pro tento účel ePUB důležitějším formátem než PDF.

Formát ePUB vznikl z anglického *electronic publishing*, což asi není třeba překládat, a od PDF se podstatně liší. Má svá omezení, ale také své výhody. Tady kniha nemá tvar, pevně dané písmo, má omezené možnosti použití grafiky či ilustrací. Co to tedy je? Jde vlastně o holý text, který zachovává odstavce, mezery mezi nimi či názvy kapitol. Neexistují například žádná čísla stránek či grafická úprava. Co je tedy výhodou? Základní výhody jsou dvě.

Tou první je, že se text přizpůsobí velikosti čtecího zařízení. Ať jej zobrazíte na mobilu velikosti 4 palce, tabletu o úhlopříčce 7 či 10 palců nebo obrazovce počítače s úhlopříčkou 22 palců – text se laicky řečeno „přesype“ a přizpůsobí velikosti daného okna. Žádné rolování zleva-doprava jako u PDF, stačí pouze otáčet imaginární „stránky“. Ty právě z tohoto důvodu nemohou být číslovány, neboť co jiná velikost obrazovky – to jiné stránkování.

Druhou výhodou je, že programy, které uživatel používá pro čtení, mají spoustu možností nastavení, takže si může sám zvolit parametry jako velikost písma(!), druh písma, zarovnání (zleva nebo do bloku) dělení slov – nebo naopak jeho zrušení – a podobně, jak to komu vyhovuje. Samozřejmě že zde stejně jako u programu Acrobat Reader pro PDF fungují funkce jako vyhledávač či záložky, ale další možností je třeba vkládat poznámky nebo že si

program „pamatuje“, na které stránce byla konkrétní eKniha zavřena a na stejném místě ji při dalším otevření zobrazí.

Tvorba formátu ePUB je složitější, rovná se, dalo by se říct, tvorbě jednoduchých webových stránek. A opravdu s nimi má mnoho společného, vždyť webové stránky se také přizpůsobují velikosti obrazovek, které mají uživatelé internetu. Nejjednodušeji se ePUB vytváří opět z programu, ve kterém byl zhotoven základní zlom knihy, nicméně v mnohém se liší a má svá specifika, která je třeba dodržet, neboť pak by se eKniha čtenářům na jejich čtecích zařízeních nezobrazovala správně. Formát ePUB je možné vytvořit i z PDF, ale je to pracnější a časově náročnější než z původního zlomu.

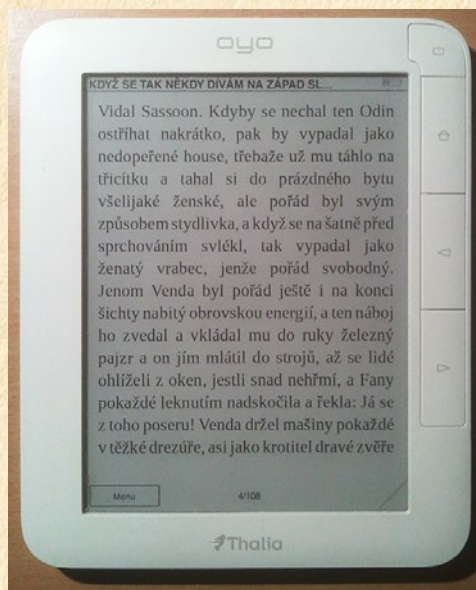
Pro prohlížení formátu ePUB na počítači slouží speciální program, opět od firmy Adobe. Jmenuje se *Adobe Digital Edition* a stejně jako Acrobat Reader je možno si jej zdarma stáhnout ze stránek jeho výrobce www.adobe.com. Tento program je sice jen v angličtině, ale jeho použití je snadné a intuitivní. Po nainstalování, které je velmi jednoduché, stačí kliknout myší na eKnihu ve formátu ePUB, program se sám otevře a v levé části obrazovky se zobrazí nejen malý náhled obálky, ale i název, autor a záložky – názvy kapitol – pro snadnou orientaci. Pak už se jen stačí pustit do čtení...

A jaký je rozdíl mezi chytrými telefony, tablety a čtečkami eKnih? „Chytré“ telefony a tablety mají mnoho společného, naproti tomu čtečky elektronických knih se od nich výrazně liší. Telefony a tablety jsou vlastně malé počítače, které používají operační systém s možností nahrávat si do něj různé programy (tady se jim říká *aplikace*) stejně jako u klasických počítačů. Nejčastěji používané operační systémy jsou Android, iOS (firma Apple) nebo Windows mobile. Telefony a tablety se na první pohled nejvíce liší velikostí, ale aplikace mohou používat stejné. Telefon je především k telefonování a nosí se po kapsách, takže má menší rozměry, nicméně eKnihy se na něm moc dobře nečtou a stejné je to i se sledováním filmů.

Nejčastější velikost tabletů je 7–10 palců, takže z filmů, prohlížení internetu i čtení eKnih má jejich majitel hned větší požitky. Nicméně telefonování s deskou rozměrů téměř A5 by asi nebylo to pravé ořechové, takže spousta tabletů tuto funkci buď vůbec nemá, nebo jen při připojení sluchátek s mikrofonom. Ale vraťme se k eKnihám. Všechny tři společnosti, jež vyrábějí výše uvedené operační systémy, nabízejí uživatelům ve svých internetových

obchodech spoustu aplikací ke čtení eKnih v ePUB. Je těžké říct, který je nejlepší, každý má svá pro a proti. Některé jsou zdarma, jiné za poplatek, který může být od 50 Kč po několik stokorun. Ty zdarma však mají určitá omezení. Já osobně jsem jich vyzkoušel několik a nejlepší zkušenost mám s placenými aplikacemi pro Android Cool Reader a Moon Reader. Pro nenáročného čtenáře ale stačí i verze těchto programů, které jsou k dispozici zdarma.

Čtečky eKnih jsou samostatnou kapitolou, neboť se od tabletů velmi liší. Mají sice podobné rozměry, ale pevně nahaný systém, do kterého nelze nahrát žádné další programy. A zatímco tablety mají krásný barevný svítivý displej, čtečky používají nejčastěji černobílý s 16 odstíny šedi na bázi tzv. *elektronického inkoustu*. Zase se dostáváme k dělení výhoda–nevýhoda. Komu by se nelíbil krásný barevný displej. Jenže na slunci toho mnoho vidět není. A po několika hodinách čtení eKnihy se na tom krásném displeji objeví nápis: slabá baterie. On je totiž dost velký žrout energie.

Čtečka elektronických knih

Na černobílé obrazovce čtečky určitě nevyniknou obrázky tak krásné jako na barevné. Ale elektronický inkoust je velmi zvláštní vynález, který vše plně nahradí při čtení. Výrazně černá písmena na světlém podkladu jsou totiž dobře viditelná i na slunci a z různých úhlů. A protože pozadí „nesvítí“, ale prostě je jen světlé, baterie ubývá velmi pomalu. Tak pomalu, že nabitá baterie čtečky klidně vydrží týdenní dovolenou až do jejího posledního dne při čtyřiašedesátihodinovém používání, ať už ke čtení, nebo k brouzdání po internetu. Upřesnění pro toho, kdo se zarazil: Ano, většina čteček eKnih má svůj internetový prohlížeč, a kde je bezdrátové wi-fi

připojení (dnes už téměř v každé kavárně, hotelu či restauraci), lze se k němu připojit. Je to logické, neboť pomocí čtečky se dají kdekoli na světě stahovat eKnihy od oblíbeného prodejce, a to během několika minut. Platí se za ně platební kartou nebo předem „nabitým“ kreditem, ze kterého se platba odečte. Je třeba se však smířit s tím, že čtečka je na prohlížení internetu poměrně pomalá, no a černobílá.

Čteček eKnih je velké množství, existují různé typy od různých výrobců a liší se ve spoustě parametřů. Jedno však mají všechny společné, a to i s tablety: i v nich si můžete měnit druh a hlavně velikost písma, dělat poznámky v eKnize, listovat v obsahu a jako bonus umějí přehrávat hudbu do sluchátek ve formátu MP3, prohlížet obrázky a některé i přehrávat filmy. Tohle vše si do čtečky můžete nahrát, stačí ji jednoduše kabelem připojit k počítači a každá má v sobě pro vaše soubory několik gigabajtů volného prostoru. Je samozřejmě možné číst si eKnihu a zároveň si k tomu do sluchátek pustit svou oblíbenou hudbu.

Ještě jsem se nepřiznal, ke které skupině příznivců patřím já. Mám rád obojí. Jako typograf jsem nadšený nejen ze starých tisků, grafik, ex libris a podobných lahůdek, ale i z nových krásně udělaných knih. A jako fandu moderních technologií mne fascinují novinky, které se stále rychleji objevují. A věřím, že v budoucnu budou klasicky tištěné knihy žít v symbióze s těmi elektronickými, i když těch prvních asi bude mnohem méně. A myslím si, že stejně by se na to měli dívat i sami autoři.

Spousta nakladatelství dnes nabízí, že zároveň s tištěnou knihou může vyjít i její elektronická podoba. Na druhé straně, vzhledem k finančním nákladům souvisejícím s tiskem a distribucí, bývá pro autory stále těžší najít nakladatele právě pro tištěné knihy. Není se co divit, každý chce vydělat. A co teprve knihy, které již jednou tiskem vyšly, jejich náklad je rozebrán, a přestože by o ně mezi čtenáři zájem byl, nikdo je nechce znovu vydat? Řekl bych, že právě tady vzniká prostor pro jejich znovuoživení v elektronické podobě. To byl také jeden z důvodů, proč jsem až na malé výjimky upustil od vydávání tištěných knih, naučil se vytvářet eKnihy, navázal spolupráci s prodejními servery a začal na ně kopírovat první soubory pod hlavičkou ŽÁR. Seznam těchto knih i linky na smluvní prodejce jsou na stránkách www.zar.cz. Prodeje sice zatím nejsou nijak závratné, ale věřím, že to chce čas a čtenáři si cestu k těmto knihám najdou.

Dušan Žárský, info@zar.cz

Z NOVÉ TVORBY – PRÓZA

HAVÍŘ PLEVA

OLDŘICH ŠULEŘ

z rukopisné novely

Ačkoliv prolézal s Plevou kdekterou opuštěnou sloj, přece ho neuhlídál. Bůhví kam sáhl, do jaké škvíry či za kterou stojku, najednou držel v ruce šulku dynamitu, jednou tak dokonce vykouztlil celou bedničku třaskavin. Dynamit byl rozdělen do malých balíčků, ovázaných odpalovacím drátem. Privázal sobě i Jurkovi drát kolem krku, takže měli balíčky zavěšeny pod košilí na prsou. Rozmlouval přitom o něčem jiném, a když se jednou Jurka zeptal, kam dynamit dopravují, jindy mluvňý Pleva po něm jenom loupl očima a do vyfárání nepromluvil. Až na povrchu řekl s výčitkou: „Tak vidíš, Ferdo, a jde to i bez vyptávání, je to tak?“ S Plevou bylo všecko jednoduché a přirozené.

„Jestli víš, co je dneska za den,“ uvítal Jurku na směně. „Ale Ferdo, neříkej, že opravdu nevíš. Přece Svátek práce! První máj je největší svátek, to si dobře pamatuj, Ferdo, ať nepřijdeš do ostudy. Svátek dělníků celého světa, tak je to, tak!“

Když Svátek práce, tak by se nemělo pracovat. A robí se jako jiný den.“

„My, Ferdo, oslavíme Svátek práce po svém. Budeme vyvážet hovna. No je to tak,“ dotvrđil, když na něho Jurka hleděl nedůvěřivě.

Na okraji rubání stálo několik beček, tam chodili havíři za svou potřebou. Ale jak se rubání prodlužovalo, chlapům se nechtělo trmácet se až k bečkám, také že byly věčně plné, a tak se stávalo, že se havíř vydělal na lopatu a hromádku nahodil na pás; hromádka putovala kolem celého osazenstva a páchla strašně, důlní větry smrad roznášely a chlapi svorně nadávali, jen ti ve stěně se smáli. Ten zlovyk se velice rozšířil, až štajgr nařídil, že se musí chodit na kýbl, a aby se chlapi nemohli vymlouvat, dbal, aby se plné bečky včas vyvezly.

Bečky už přetékaly, páchnoucí vzduch nad nimi zatuchl ve svébytnou smradlavou hmotu.

„Že té sračky je!“ pochvaloval si Pleva. „Co se dá dělat, člověk se nemá štítit žádné práce, je to tak!“

Na všechno byl připraven. Z povrchu přinesl dva páry rukavic z pytloviny, teď přišly vhod, za bečkami našel lopatu a odněkud ze tmy dotlačil nohou rám vozíku bez korby, který tu byl zřejmě pro ten účel přichystán.

„Vývezeme to nadělení věterkou, Ferdo. Chyť se toho pořádně, neboj se! A dýchej zhluboka, čpavek je zdravý na pajšl, to si pamatuj! Tak pozor – á ruk! Dobré je to, Ferdo, už je tam.“

Nepřestajně mluvil a přitom naložili dvě bečky na vozík. Jurka se zalykal puchem a přijal jako úlevu, když mu Pleva přikázal: „Poohlédni se po felu, takové dva kousky bych potřeboval.“ A ukazoval, jak mají být dlouhé.

Jurka se vrátil s odřezky a vidí, že Pleva zatím ubral z jedné bečky a povrch lopatou uhlazuje. Až se mu zvedl žaludek nad tou smradlavou procedurou. Ale Pleva se díval na své dílo se zalíbením, vzal jeden odřezek, připasoval jej, kousek ulomil a pak jej už bez nesnází uložil nahoru do bečky. Kde se vzala, tu se vzala, najednou tu byla bedýnka s dynamitem, Pleva se pro ni prostě jen sehnul; zvedl ji a uložil na prkno do bečky. „Nebudeme pořád troškařit, je to tak, Ferdo?“ bručel přitom. Zbývalo zakrýt bedýnku druhým felem a nahoru naházet něco výkalů, i to provedl s gustem.

Vozík s podivným nákladem dotlačil k větrací jámě, Jurka musel bečku přidržovat. Už ani neuhýbal smradlavým sprškám, skrz naskrz pročpělý strašlivým puchem, smířil se s tím, že smrdí jako potkan. U náraziště Pleva klepal skobou na zavěšený kus železa, ale na povrchu nikdo jeho signálů nedbal. Výdušní jáma zajišťuje dolu větrání, v té se netěží, sjíždí v ní leda kontrola a vyjíždějí vlakoví.

„Podívej se na to, Ferdo, jenom se na to podívej,“ rozumoval Pleva, zatímco čekali. „Vidíš to? Vyrabovali pilíř u jámy. To se nedělá, Ferdo, pilíř u jámy se nesmí rabovat, mohlo by jim to taky celé spadnout pyskem na tvář, tak je to! Ale za německého panstva je všechno možné, aspoň nemusí za uhlím hluboko. Víš, co to je, Ferdo? Lumpárna je to!“

Opět zatloukl na železo. „jaké signály mám vlastně odklepat?“ zamyslel se. „Na vytažení uhlí ne. Na lidi taky ne. A na hovna žádné signály nejsou, no je to tak!“

Konečně jim přece spustili klec. Narazili vozík na točnu a s třeskem jej zacouvali do klece. Sami se museli v kleci přitisknout, jak se dalo, ještě si měli toho smradu užít.

Na povrchu od nich narážeči prchali. „Do přeruna, to kdybychom věděli, tak vás tam necháme, smradoši!“ láterili.

„Náhodou vezeme drahocenný náklad,“ žertoval Pleva a významně poťupkával na tu z beček, ve které byla ukryta bedýnka.

Až se jeden z narážečů dovtípil. „Vzácný náklad?“ rozchechtal se, ale zároveň bečku spěšně shodil z vozíku a odstavil ji stranou.

„Pojď se proluftovat, Ferdo,“ řekl Pleva, plácl rukavicemi o sebe a vyšel na plošinku malé těžní věže.

Od věže běžela rovina utopená v předpoledním slunci. U cesty stály dva domky, nedaleko nich se rozléval močál a v dálce se bělala dědinská stavení, ke kterým cesta směřovala.

„Tak je to, tak,“ povídal si Pleva s tichým uspokojením. „Ta voda je tu pokaždé, když se vyleje řeka, Ferdo,“ propověděl a Jurka si teprve nyní povšiml říčky skryté za stěnou košatých vrb. „A ty domky jsou strážní domky. Tady jsi, Ferdo, tady jsi v Olsagebietu, abys věděl, kde jsi.“

„Takže jsme vlastně na Prvního máje pašovali přes hranici hovna.“

„A víš, že máš pravdu, Ferdo? Je to tak, je,“ rozesmál se Pleva, tak spokojeného ho dlouho neviděl.

Podrobnosti o akci s dynamitem jsem se dověděl až řádku let po válce, když mne redakce vyslala na šachtu Adam (to už se jmenovala jinak), abych pořídil reportáž z udělování vyznamenání nejlepšími pracovníkům. Hned zkraje mne čekalo překvapení: slavnostní schůze se konala v Závodním klubu, ve který se proměnila budova někdejších dělnických kasáren. Nová fasáda ji změnila k nepoznání a uvnitř pa-rá-da, jak by řekl Botur.

Dorazil jsem po zahájení, na pódiu už promlouval důstojný funkcionář a za ním stála řádka vyznamenaných. Potom předávali diplomy, pódium zavířilo, vtrhl na ně život a rázem bylo po oficialitách. Vyznamenání chlapi se poždūchovali, všelijak se z rozpaků šklebili, hlasitě padl jadrný vtip a také v hledišti nastalo oživení, lidé oslavence zvesela a dobromyslně pomlouvali a bavili se na jejich účet. Srdečná atmosféra se přelila z hlediště na pódium a naopak, najednou to byla jedna parta.

Rozhlížel jsem se, ale nedokázal jsem si nikoho připamatovat, i když mi leckterá tvář připadala povědomá. Osazenstvo závodu se vyměnilo, veteráni odešli do důchodu a přišli noví lidé, také tam sedělo hodně vojenských brigádníků. Plevu bych mezi odměněnými nenašel, kdybych nezaslechl jeho jméno. Ten seschlý stařeček že je Pleva? Pravda, vždycky byl neduživý, avšak což skutečně uplynulo tolik času? Jakmile se lidé rozesadili u stolů (to už spustila hornická dechovka), vyhledal jsem ho. Poznal mne okamžitě.

„Vítej, Ferdo!“ spustil srdečně, ale hned se naoko zarazil. „Nebo už nejsi Ferda? Víš, jak to dneska je! Kdo má důrku do zadku, si o sobě myslí, že je pán, znáš to ne? A čím větší pán, tím dále od něho, je to tak!“

„Já jsem pořád Ferda,“ ujistil jsem ho.

„Tak to má být! Přišel ses podívat? Dobře jsi udělal,“ drmolil, huba mu jela jako dříve.

Obličej měl přepadlý, strávený jakýsi, oči vyhaslé a matný úsměv. Zpozoroval, že si ho prohlížím zaražen, a řekl se smutným porozuměním: „Tak vidíš, Ferdo, vždycky jsem si myslel, že se penze nedožiju, a přece jsem se jí dočkal, jenomže invalidní, tak je to, tak!“

Volné místo jsme našli zrovna pod pódiem. Dechovka nad námi břinkala až uši zaléhaly, slyšel jsem každé třetí Plevovo slovo. Trochu jsme pozpomínali a pak jsem se ho rovnou zeptal na ty trhaviny a k čemu to bylo dobré, protože člověk rád slyší, že nedělal něco nadarmo.

Avšak Pleva mne rozčaroval. „K čemu to bylo dobré? To je právě to! Abych řekl pravdu, taky jsem se ptal, už tenkrát. Člověk má vědět, co dělá a proč to dělá, aby to udělal pořádně, no je to tak?“

„S robotou si musí člověk povídat,“ usmál jsem se.

„Tak je to, tak,“ přisvědčil Pleva neudiven. „Jednou mě vzali s sebou, když šli na ten stožár, abych jim pomohl s náloží, co smontovali v naší dílně. Mělo to takové chacharské odpalování, na koleně zrobené, musela se do toho až na místě dolet rtuť. Když jsi nedolel, mohl jsi čekat několik hodin, než to vybuchlo, jedna bomba explodovala až za týden. A kdybys přešel, a to bylo potmě hned, tak ti to potvorstvo vybuchlo v rukách, je to tak! Řeknu ti, Ferdo, že jsem se klepal rozčilením, ruce se mi třáslý...“

„Ale tu rtuť jste dolel.“

„Dolel, pravdaže dolel, a myslím málem i přešel, nebyli jsme ještě ani sto kroků od toho místa a stožár poskočil do luftu. Gruchlo to pořádně, šupa to byla, je to tak!“

Usmál se stydlivě, vstal a vzal číšníkovi z tácu dvě sklenice piva. Napil se a dořekl: „A potom jsem se rozbřečel. No je to tak, rozbřečel!“

„Není divu, to nebezpečí...“

„Co nebezpečí! Toho stožáru mi bylo líto, a co to dá roboty zase všechno po válce postavit. A tak jsem si pobřečel jak malý synek. Představ si, jaký

já jsem balamut, Ferdo, je to tak! Já vím, muselo to být. Ale stejně je to divně zařízeno na tom světě, no řekni, Ferdo, napřed musíš ničit, abys mohl stavět, tak je to, tak!“

Zíral jsem na něho s podivem. V jediném okamžiku jsem pochopil, kolik odhodlání ho muselo stát, než zničil něco, co vykonal jiný člověk.

„Půjč mi tužku, Ferdo, ukážu ti, jak vypadaly ty nálože.“ Ožil, rozprostřel na stole papírový ubrousek a se zaujetím kreslil. „Tak podívej se, abys tomu rozuměl! Dělal se to z Mannesmannových trubek, pamatuj si, to, Ferdo, Mannesmann! Teď si představ, že když to zámečníci v dílnách montovali, tak na ně dohlížel německý majstr, aby to udělali pořádně, myslel si, že to bude závaží pro samozavírání důlních dveří, to je, co? Ta první vypadala asi tak! Co je to, Ferdo? Přece nechceš, abych uvěřil, že ty, študovaný člověk, nevíš, co to je! Ale Ferdo! Přece spo-, spojitě nádoby, Ferdo, pamatuj si to!“

Nic jsem nepochopil, ale stejně mi bylo náramně, zase jsem si připadal jako umouněný vozač Ferda na čtvrtém horizontu, který přidržuje cimerhajerovi stropníci a musí při té primitivní činnosti vyposlechnout předlouhá kázání a poučování, jako by spolupracoval na díle světového významu. Bylo mi dobře, poručil jsem dva rumy a Pleva pochopil, že zrovna v této chvíli není tak důležité, zda je spolehlivější zapalovací zařízení na principu spojitých nádob nebo chemického působení rtuti, vpůli věty zmlkl, s úsměvem zmačkal pokreslený ubrousek a zkušeným pohybem vyžahl skleničku. A hornická dechovka břinkala a bylo nám fajn.

ČERNÁ PÁSKA PŘES OČI

OLDŘICH ŠULEŘ

z rukopisného románu

Vracel se z redakce s aktovkou v ruce, nesl si domů scénáře, které nestačil přečíst v redakci. Na dohled domova zastavilo u něho auto, z každé strany vyskočil chlap vazba, oba s klobouky

na hlavách, bez okolků ho uchopili pod rameny a táhli ho k automobilu s nevypnutým motorem.

– Co to děláte? bránil se překvapen. – Kam mne vezete? To nemůžete!

– To poznáš, odbyl ho jeden z nich.

Usadili ho mezi sebe na zadním sedadle a jen co se auto rozjelo, vytáhli širokou černou lepicí pásku a společně mu ji zručně přelepili přes oči. Vzpouzel se ještě, ale brzy poznal, že každý odpor je marný. Ti dva byli dobře vycvičení, konali bez emocí jako roboti.

Konečně auto zastavilo. Opět ho uchopili z každé strany pod paží a nutili ho vystoupit. Vlekli ho nevidomého po schodišti, zaslechl zabzučení zvonku u dveří a jak se dveře otevřely. Netušil, kam ho zavedli, patrně do nějaké místnosti, a očekával, že teď už mu pásku z očí sundají. Ale nesundali.

– Jak se jmenuješ? Otázal se ho třetí hlas stroze.

– Tomáš Šimon.

– Takže Tomáš Šimon? opakoval ten hlas posměvačně a ti dva, co ho přivezli, se zasmáli. – Doklady!

– Mám je v náprsní tašce. Ale musím protestovat...

– Hubu drž! Poradil mu s milou obhroublostí jeden z doprovodu.

Zašmátrali mu v náprsní kapse a vylovili tašku s osobními doklady. Slyšel. Jak dopadla na stůl a jak v ní někdo listuje. Posléze promluvil ten třetí strohý hlas: – To není on. Vyhodte ho!

Jestliže očekával, že teď mu konečně odlepi pásku přes oči, omluví se mu – chybička se vloudila! – a on, co on, omluvu přijme, co mu taky zbývá. Nic takového se nestalo, zase se ho zmocnili ti dva vazouni, klopýtavě ho svedli ze schodiště a vhodili ho do auta. Ihned se rozjelo.

Napínal sluch, aby rozpoznal, kudy ho vezou. Slyšel zacinkat tramvaj, klaksony automobilů, ale po chvíli i zvuky města ustaly. Auto zastavilo.

– Vylez! Slyšels? Nebo ti máme pomoci?

Hrubě ho vytáhli z auta, motor ani nevypnuli a auto odjelo.

Pozvedl se z kolen a šmátral kolem sebe. Nahmatal kmen stromu, vydešen se o něj opřel nevěda, jak si počínat. Ze všeho nejdříve, když se uklidnil, se pokusil odlepit si pásku z očí, ale ačkoliv se snažil sebevíc, nedokázal to, páska držela pevně. Slyšel, jak se kolem něho přehnal

automobil. Usoudil, že stojí na okraji silnice. Jakmile zaslechl sílící zvuk motoru, začal zuřivě mávat pažemi. Zdálo se mu, že auto zpomaluje, ale potom zaslechl smích jakési mladé party a auto opět přidalo. Přejelo jich kolem něho několik, až nakonec přece jeden automobil zastavil. Zaslechl přes vrčení motoru hlasy.

– Vidiš to? řekla žena.

– To víš, že vidím, odpověděl neochotně mužský hlas. – Možná je nadrogovaný.

– Ale co ta páska přes oči?

– Třeba mu ji nalepila z hecu nějaká užralá parta... Je to nějaký divný, radši odjedme.

Nastartoval motor.

– Počkejte, pomozte mi přece! vykřikl zoufale.

– Jo, komu se pomáhá, ten obyčejně za moc nestojí, procedil muž mezi zuby banální moudro.

– Já vůbec nevím, kde jsem. Pomozte mi!

– Tak si sundejte tu pásku z očí, člověče, poradila žena.

I v takové situaci se musel pousmát. – To kdyby šlo! Nejde to.

– Pásku nejde odlepit? neříkejte, podivili se oba.

– Nejde, zkoušel jsem to.

– To by tak hrálo! prořekl muž, vystoupil z auta a snažil se pásku z jeho očí odlepit, ale záhy to vzdal. – Fakticky nejde, potvora!

– Nasedněte, rozhodla žena.

– Počkej, pomalu! Chceš vzít cizího chlapa do auta? Co když je to nějaký úchylák... nebo zločinec?

– Ale prosím tě, nefantazíruj! Co by tady dělal úchylák?

Také žena vysedla z auta a podala Tomášovi ruku. – Pojdte, já vás povedu. Pozor na hlavu, ať se neuhodíte.

Usadili ho na zadní sedadlo a vůz se rozjel.

– Jak se vám to stalo? Přepadli vás? optal se muž od volantu.

– Vlastně ani nevím... Jednoduše mě na ulici drapli a odvezli mě...

– Takže vás vyslýchali, řekl podezřivý mužský hlas.

– Vlastně ani ne. Jenom zjistili moji totožnost a zase mne odvezli. A tady na silnici mě vyhodili.

– Je to moc divný, hned jsem to říkal..., bručel muž nespokojeně.

– Zavezeme vás domů, takhle byste poslepačky netrefil. Kde bydlíte?

Řekl adresu.

– Kruci, to je na druhém konci města, bručel nesouhlasně řidič, – copak jsem nějaký taxikář?

– Ale vždyť to nemáme tak moc od cesty, uklidňovala ho žena.

Po krátké jízdě auto zastavilo. Pomohli mu vystoupit a po schodech do poschodí. Zazvonili, slyšel otevírat dveře a manželčin hlas.

– Proboha, ty vypadáš! Co vyvádíš? A kde jsi přišel k té černé pásce na očích?

– No jo... no jo... je to nějaký divný, pořád to říkám, bručel řidič.

– Že jsi s tou vaší redakční partou v hospodě zahorel, přízněj se! Zpovídala ho Hrdlička.

– Ale ne, ani kapku jsem nevypil, na mou duši, odmítal unaveně, už ho zase někdo vyslýchá jako nějakého provinilce.

– Na opilého nevypadá, mínil zkušeně muž už smířlivěji. – On vám to už vysvětlí. My jedeme.

Obrátili se k odchodu, Hrdlička jim stěží stála poděkovat. Potom ho zavedla do obývacího pokoje.

– Nejprve ti sundám tu pásku, počkej, hned prohlédneš.

– Už jsem to taky zkoušel. Nejde odlepit, zapochyboval.

– Ale prosím tě, co by nešla!

Ale pásku neodlepila ani ona.

– Což navlhčit to nějakým ředidlem?

– Abys přišel o zrak? Ani nápad.

Dumali nad tím, dumali, ale nic nevydumali. A on byl pořád slepý.

– Víš co, pravil už zoufalý, – máš přece v kosmetickém neceséru takové ty nůžtičky, jednoduše mi v pásce vystřižneš otvory.

Zděsila se, je to nebezpečné, taky by mu mohla vypíchnout oči. Ale že na nic jiného nepřišli, nůžky z kazety vylovila a v koupelně těmi titěrnými nůžtičkami pod lampou nejdříve pásku na jed-

nom místě opatrně propíchla a začala pomalinku stříhat. Má šikovné ruce a vskutku se jí podařilo vystřihnout jakýs takýs otvor.

– Sláva, vidím, já vidím, vykřikl radostně a jak stála nad ním, hned ji poplácal vděčně po zadečku.

– Počkej, ještě to vylepšíme, vrkala polichoveně a přeoopatrně otvor rozšířila, po něm druhý u levého oka.

– Holka, cítím se jako znovuzrozený. Jsi klasa!

Objal ji v pasu a roztočil se s ní po pokoji.

– Neblázni, smála se, ale hned taky prakticky dodala: – Co s těmi zbytky pásky, jak ti zůstaly kolem očí?

Pohlédl do zrcadla a musel jí dát za pravdu: oči měl zarámované černou páskou, vypadal jako čert nebo jako agresor. – Snad se to časem poddá, časem to sleze.

– Určitě. A pomůžeme tomu, řekla a namydlenou houbičkou mu smývala černě kolem očí. – Po-dívej, trochu to slezlo, už je to lepší.

Prohlížel si v zrcadle obličej a ona si jeho tvář všelijak nakrucovala, spokojená se svým dílem.

Až se potěšila, řekla: – A to necháš jenom tak? Že si tě přepadnou nějakí tajní na ulici? Musíš to nahlásit, stěžovat si!

– Komu? Zahořkle se pousmál. – Jim?

Zarazila se. Připomněla si, že také u nich v úřadě mají někteří černé fleky kolem očí a zarudlou kůži, jakoby z ní něco strhávali, ale dělají jako nic, jako že je to normální, jeden na druhého vrhají pokradmu srozumělé pohledy, ty taky? A osazenstvo se od nich raději distancuje, neboť co kdyby to postihlo také je?

Nedořekla, co měla na jazyku. – No a co! Odmítla rezolutně rukou. – Tak holt budeš chodit nějaký čas se šmouhami kolem očí, žít se s tím dá. Pořád lepší než...

Nedoslovila, objala ho kolem krku a vlepila mu pusku.

Vzbudil ho budíček. Ztěžka se vynořoval z tupého spánku. Sáhl na vedlejší postel, Hrdlička ležela stočená na boku s tváří odvrácenou na druhou stranu a chrupala. Pohládl ji vděčně po zádech, jenom zabublala a hned zase usnula.

Vstal a zašel do koupelny. Pohlédl na sebe do zrcadla – marně pátral po zbytku po černé náplasti ve svém obličejí, ani kůži kolem očí neměl

zarudlou, jak pásku strhával. S úlevou se namydil a začal se holit. Takže to nebyla skutečnost, jenom zlý sen. Alespoň prozatím.

KDYŽ SE PŘED RÁDIEM SNÍ

LYDIE ROMANSKÁ

Všechno je lepší než ten děsný sen. Stojím za katedrou posluchárny, takového toho malého univerzitního kolosea, chci přednášet, ale nemohu ze sebe dostat slovo, snažím se artikulovat, nejde to, nemám ústa, proměnila se v zobák, vyřáží ze sebe kokrhání, oči mi lezou z důlků, studentky se začínají uculovat, za chvíli tu propukne nepopsatelná vřava, vím to, ale nemůžu tomu zabránit, potím se úsilím, ale je pořád ticho, jen odněkud zaznívá nějaký známý zvuk, pořád, je čím dál delší, snažím se rozpomenout, co to je, odkud ho znám, jinak je kupodivu stále ticho, studenti vyklízejí sál, jsem sám, nikoho nezajímám, ten zvuk je čím dál hlasitější, zacpávám si uši, ale tu se studenti vracejí, smějí se, ukazují si na mne prsty, kokrhají, ten zvuk už neslyším, už je zase plná posluchárna a já se snažím začít svou přednášku, když se ten zvuk vrací, je to zvonek, říkám ... už nezvoňte... a teď stojím před svými dveřmi, sen je pryč, všechno je lepší než on, je odemčeno, odsouvám řetízek s háčkem, to aby ke mně, když jsem sám a odemknu, nikdo nemohl, odsouvám ho, protože slyším ji, Ditu, jak mě mazlivě volá, Dorku, Dorinku, je ti dobře, odsouvám, dveře se rozletí, za nimi stojí děvčátko odnaproti, v ruce třímá kladívko, vedle jeho krásná mladá maminka se zahradnickými nůžkami a Dita se mi vrhá kolem krku a mně je nádherně, cítím, jak se mi rty rozjíždějí v blaženém úsměvu.

Všechno mi došlo až později. Myslely si všechny ty tři krásné ženské bytosti, že jsem umřel. No aby ne, věk už na to mám. A zvoňte tři, pět minut a klepejte a volejte, co byste si tak mohli myslet? Dita měla mokrou tvář, osušila si ji mými vousy, bodlo mě u srdce, plakala pro mne, a já jsem si jednou provždy, už když jsem ji poprvé potkal,

předsevzal, že tahle žena vedle mě nikdy plakat nesmí.

Byla u mne před necelými dvěma hodinami, jsem si ve chvíli uvědomil, a také mi došlo, jaký mělo význam to, co jsem zaslechl, co řekla mladá paní Janáčová, než jsem k těm odemčeným, ale na háček zavřeným dveřím došel.

„Ještěže jste tam byla před dvěma hodinami, a ne třeba před dvěma dny.“ Ano, takhle to řekla a mně došlo, že bych tu podle jejích představ měl ležet už k nepoznání změněn, nechci užít to pravé slovo, deprimuje mě to, přestože to ještě není pravda, prostě byla by to pěkná šlamastika, zeťové mi před měsícem k narozeninám položili v síni nový koberec, mám totiž čtyři krásné dcery, no, kde bych... třeba bych umřel právě tam, určitě by nikoho z mých dětí koberec nemrzela, měli by v té chvíli mysl pro něco naprosto jiného, jsem si jist, ale mne by mrzel, protože já bych si na té síni na ně počkal, přece bych nemohl jen tak zmizet, aniž bych je ještě jednou viděl...

Ano, je to morbidní, co si tady pod vousy mokřými od Ditiných slz sprádám, je to tak, ale já jsem k takovému přemýšlení zavalil příčinu. Docela legitimně si mohly ty dobyvatelky myslet, že jsem umřel, když zvonily tak dlouho a Dita do škvíry otevřených dveří volala. Určitě nejdříve Theodore, to ona umí krásně říkat, a vím, že to prvně řekla jen tak potichu, aby mě najednou nevzbudila, ale potom volala určitě hlasitě, divím se, že se neseběhl celý dům, a hlavně zvonila, to jsem v té posluchárně slyšel. Zvonila mnoho minut a pokaždé držela tlačítko hodně dlouho, byl jsem u toho, ale bohužel jsem z té potupné místnosti nemohl odejít, nešlo to, pořád jsem chtěl dostat své profesorské povinnosti, ale jen jsem kokrhal, ne, v tako-

vém snu už bych nikdy nechtěl účinkovat. Vážený a věhlasný endokrinolog kokrhá...

Ano, Dita tu byla před necelými dvěma hodinami, běžela do rádia a předtím se u mne zastavila, jen tak pro obejmutí, pro poptání, jak se mi dnes spalo, a také proto, aby mi připomněla dnešní přímý přenos v rozhlasu u příležitosti její zítřejší vernisáže, ona je totiž excelentní výtvarnice, studovala v Hořicích a odtamtud přicházejí pozoruhodní sochaři i restaurátoři, a vůbec, jejich skupina v poslední době dostává zajímavé šance.

Byla u mne a já jsem jí zopakoval naživo slova, která jsem jí večer předtím říkal do telefonu. Lásku jsem poznal skutečně až s ní. To předtím byl vzájemný respekt, důstojné soužití, kdybych ji nepotkal, umřel bych, aniž bych se dozvěděl, co to láska je. Tak jsem jí to opakoval, ona se mi dívala zblízka do očí a byla dojata, řekla, že jsou to moc vážná slova, že jí dělají štěstí, že o nich dlouho do noci přemýšlela.

Ona o všem dlouho přemýšlí a v tom to také asi je. Já jsem pragmatik, mám-li si dát nějakou nálepku; v životě jsem nepřemýšlel o nedůležitých věcech, většinou jen o tom, jak se chovají žlázy s vnitřní sekrecí, takže jsem se přes tu endokrinologii stal nakonec odborníkem, nad kterého, jak se tady říká, není. Ano, v tom to asi je. Nikdy jsem se v myšlenkách nedostal jinam než tam, kde to bylo potřebné, nutné, správné, kde to neslo užitek a možná i pokrok. Byl jsem vždycky připravený odborník, doma spolehlivý otec i manžel, nikdy jsme se nehádali, byli jsme k sobě tolerantní, žádné hlubokosti v citech či emocích, žádné zdržování, všechno šlo vždycky nejkratší cestou k cíli.

Ano, také jsem někdy vykojil, pár žen jsem doma zatajil, ale nemělo to vliv na mé chování, a většinou to nemělo delšího trvání, bylo to takové to tělo chtělo, samozřejmě na úrovni, v nemocnici se to někdy stává, jsou příležitosti, ale především na služebních cestách, a bylo jich dost, všichni jsme se dlouhá léta znali, a byly tam lékařky i hodně pěkné a často také opuštěné. Žádná to bohudík nemyslela vážně, neměly na to čas, byly v podstatě jako já, copak může doktorka, vědecká výzkumnice ztratit hlavu?

Už to, že Dita u mne byla před dvěma hodinami a po těch dvou hodinách se cestou domů zase u mě zastavila, už to je pro mne zvláštní, copak by to někdo, kdo počítá čas, aby dopsal přednášku či dokončil v laboratoři pokus, udělal? Dita dělá všechno s ohromným prožitkem, vidí věci z jiné strany než já, ale už jsem se od ní leccos naučil, začínám ji chápat, a tím ji také čím dál víc mám rád. Přišla mi po té rozhlasové relaci říct, jak to bylo fajn a co jsem na to říkal, jak se mi to líbilo. Předtím mi naštelovala rádio, sotva uslyšela Maděrku, to je ta známá rozhlasová redaktorka Erika Maděrová, poznala ji podle hlasu, sotva ji uslyšela, řekla, máš správnou stanici. Tak jsem si ji zesílil a posadil jsem se proti rádiu do křesla. No a dál už nevím nic, to jsem byl asi celou dobu v té posluchárně, vůbec nic z Ditina pořadu jsem neslyšel.

Ale jak mě potom, co se jim, těm milým dámám, nepodařilo přestříhnout ten řetízek na dveřích zahradnickými nůžkami, jak mě potom v slzách objímala, protože jsem byl najednou živý a ona mě předtím musela nutně mít za mrtvého, cítil jsem od ní takovou lásku a cítil jsem to i ze sebe, objímal jsem ji, už to umím, naučila mě, že to musí být oběma rukama, úplně napevno, objímal jsem ji a říkal, jak je chytrá, jak krásně mluvila, jak to bylo působivé, jak pěknou hudbu Maděrka vybrala, chválil jsem ji a chválil, lhal jsem a šlo mi to dobře, byl jsem svobodný ve své lži, dělal jsem jí radost a věděl jsem, že to je právě ta láska, to krásné zdržování, ta slova jakoby k něčemu, to všechno, co nemělo relativně žádný užitek. A těšil jsem se, že zase někdy u mne zůstane, že se jí budu věnovat, jak jsme se spolu naučili, protože jsem v těchto věcech naprostý začátečník, přestože mám čtyři dospělé dcery, tři vnuky, přestože u rádia spím a nikdo se na mne nemůže dozvonit.

VZHŮRU PO OKAPOVÉ ROUŘE!

MIROSLAV STONIŠ

úryvek z románu

Flétnistka Naděžda v záři tryskající tříště vody

Každou chvíli zazní z věže Staré radnice zvonkohra dvaceti dvou zvonů, nejčastěji se nad náměstí vznesou melodie Leoše Janáčka, ale též Rudolfa Kubína. Přivítal bych, kdyby zvony a zvonky právě teď zahrály melodii z Kubínovy operety Děvčátko z kolonie; nevím, proč mám pro ni slabost.

Zatímco já lelkuji na Masarykově náměstí, kočička Kocovinka si již užívá svobody a divočiny na zahradě u Ostravice. Doma ve sklepním bytě se neobjeví dříve než navečer a bude se až zalykat vyprávěním o všech dobrodružstvích, která prožila.

Já samozřejmě žádná dobrodružství na zahradě či u Ostravice prožívat nebudu, a nepřepadne mne ani touha po vylomeninách, k nimž jsem měl vždy blízko. Doba mých bláznivín již minula, v někdejším Rozinině domku mne čeká čas pokojného stáří a tichých vzpomínek.

Procházím kolem vodotrysků, jež po zimním odpočinku opět chrlí vodu a roznášejí nad náměstí drobné duhy. Náhle skrze zář tryskající tříště vody vidím tvář flétnistky Naděždy. Jde volným krokem, jakým se dámy kdysi procházely po promenádách, a míří k Zámecké ulici. Už jsme spolu dlouho nerozprávěli, ježto naše cesty se míjejí po zákonu náhody.

„Naděždo!“

Kdo vymyslel, aby vodotrysky vyrazily rovnou z dlaždic, a to nečekaně a na přeskáčku? Jistě to byl povedený žertér! Spěchám za Naďou a mám oči jen pro ni, avšak náhle stojím uprostřed tryskající vody, jež si mne bere celého a oblévá mne jako sochu stojící uprostřed kašny.

Je mi do smíchu a mám radost, že mé setkání s Naďou je tak neobvyklé. Škoda, že nemám v ruce kytici! Mohl bych říci, že jsem vstoupil do vodotrysku, abych květiny osvěžil, neboť již počaly uvadat.

„Věnceslave!“ žasne Naděžda. „Vám již zaživa postavili realistickou sochu! Anebo v té vodě nestojí socha, nýbrž vy sám? To se musím přesvědčit!“

Nic nedbá, že bude mokrá jako za průtrže mračen, a vcházejíc do vířivého sloupu vody, ohmatává mne.

„Žádná socha! Jste to vy, živý a ve vlastní své velikosti! Mohu chvilku postát vedle vás? Je to vskutku podivuhodný zážitek! Myslím, že něco takového bych nikdy neprožila ani s Wolfgangem Amadeem Mozartem, a že to byl někdy, slyšela jsem vyprávět pamětníky, pořádný poděs!“

Držíme se za ruce, jak už to tak mají sochy ve zvyku, a smějeme se, což však sochy ve zvyku nemají. Lidé se zastavují, prohlízejí si nás a dohadují se, co se to zase děje, avšak někteří si rovnou poklepávají na čelo, čemuž se v nejmenším nedivím.

Proud vody zvolna klesá, přenášeje svou sílu k vedlejšímu vodotrysku, a my s Naďou náhle stojíme na suchu. Protože již nejsme sochy, nic nás nemá k tomu, abychom se drželi za ruce. Ukláníme se zvědavcům a světe div se, mnozí nám tleskají.

„Nesedneme si na lavičku, Naďo? Ale napřed bychom měli dvakrát obejít náměstí, abychom trochu oschli.“

Brzy se ukázalo, že bychom museli náměstí obejít nejméně desetkrát, a tak jsme toho nechali a usedli na lavičku mokří, neboť naše mokrost se nám zalíbila, a pozorovali jsme loužičky, jež se pod námi tvořily a roztékaly, jako bychom se... proč bych to neměl říct, jako bychom se počurali.

JAK VČELÍ LUPIČKY VRTĚLY SVÝMI ZADEČKY

BŘETISLAV OLŠER

Začínající podzim byl uznalý a Paříž stále ještě poskytovala nocím milostnou vlahost. Horké léto ji rozpálilo do zásoby, až byla jak akumulátor saharských nomádů, kteří si v denním žáru pouště rozpálili kameny, ty pak zahrabali do písku a na něm si v mrazivé noci ustýlali.

Kamarád Ahmed, kameraman televize Al Arábia, vzal Hanze a letušku Lauru, s níž se seznámili v letadle, do arabské čtvrti mezi tamní islámskou mládež. Prostranství bylo gogolovsky ozářeno nazlátlým světlem pouličních lamp, které tak vytvořily několik oslňujících ostrůvků. Na nich se srocovaly přelétavé hloučky omladiny. Přeskupovaly se, odbíhaly a zase se sbíhaly, podle toho, kde se co řešilo; kde se spílalo vládě, kde se ctil korán a kde zase kvalitní „tráva“.

Hanzi Cheval si vybavil pouť u nich ve vsi a dubový stůl přespolečného řezníka, na němž se o svátku Cyrila a Metoděje neodehrávaly zabijačkové orgie, ale ve slunci se topila hora tureckého medu. Krámek byl zpola zakrytý khaki celovinou a otevřený k východu z kostela jako beduínský stan k Mekce a český Honza v něm s fezem na hlavě tříštil sekáčkem lepkavou a zubní plomby tahající masu na lahodné ždibky. Plnil jimi kornouty z hnědavého dřevného papíru a konejšil sliny polykající děti, jež přispěchaly z nedělního požehnání a do sladce medového aróma přimísily posvátnou vůni kadidla.

A všude rejdivy včely a vosy. Od jedné medové střepinky k druhé, ke kornoutům a zpět. V některé chvíli se jich slétlo tolik, že přes ně nebylo svůdnou sladkost skoro vidět. Sosáčky se jim kmitaly a chlupaté nožky těžce odlepovaly. Nedalo se postřehnout, jestli to byly pořád jedny a tytéž lupičky, nebo jestli se střídaly. Patrně se střídaly, jinak by je po půlhodině takového hodování musel postihnout diabetes. Vytrvale však vrtěly zadečky a touto řečí blanokřídlého hmyzu signalizovaly své nadšení z mlsných objevů. Ultrazvukově vířily

křídélky a zlostnými nálety dávaly najevo, že mají svá žihadla neustále ve střehu...

Včelí rej měl svůj systém; stejně jako mezi ostrůvky pod lampami neklidně kroužící snědí mladíci, dorážející na své soky a svými polibky sající nektar ze rtů dívek v šátcích, jimž ani přísný hlas muezzina, vyzývající k páté denní modlitbě, nezabránil v předvádění vrtivé mluvy jejich džínových zadečků. Bylo to tím, že ti mladí měli horkou krev; rozpálila ji infúze rodového vzdoru, ovívaná nasládlou vůní marihuany a čerstvé zapálené touhy.

Ahmed ho představil štíhlé studentce historie. Alespoň to o ní tvrdil. Byla to muslimka z Kyrýzie. Jmenovala se Lejla, měla asi dvacet, tmavé hluboké a v jemném náznaku asijské oči. Asi mu připadaly tak bezedné proto, že zářily z tváře, kterou zčásti zakrýval šátek z brčálového hedvábí, pečlivě s pomocí zpevňující stříbrné spony halící celou hlavu i vlasy, uši, krk a vše mimo souměrného obličej.

Viděl ji jasně; útlá ramena, dlouhé paže, mezi nimiž se rýsovala hrotitá ňadra, ne malá, ani zbytečně velká, ale taková, že se jejich zaoblení nedotýkalo hrudi. Viděl však též kolem jejího pasu, beder a jemně oblého pupíku připevněný pás, v němž měla nastrkaný dynamit a mezi svůdnými prsy detonátor s červeným tlačítkem. Představil si šílenou explozi a spatřil, jak se trhá její sametová kůže a jak se její krásná hlava kutálí po lesklém asfaltu... „Cos jí o mně řekl?“ vyzvídal a v hlavě si srovnával, jak dalece jsou jeho představy psychopatické a paranoidní a jestli se to dá léčit.

„Žes měl v noci sen, v němž ses brodil ve fialkách!“ vyprskl Ahmed. „Fialky ve snu viděti, sličnou otrokyni potkati, a když nikde poblíž ani jedno prase nespátriti, žádný jiný sok v lásce šanci nemíti...“

„A co když mě nebude chtít?...?“

„Tak řekni, žes ve snu viděl mišmiš!“

„Já řeknu mišmiš a ona mi dá pár facek...“

„Mišmiš jsou zralé meruňky! A pokud jsou v košíku, věští prachy. Ale pozor! Ať ty meruňky nejsou zelené a poházené v trávě. To je choroba!“ zvedl Ahmed palec a zmizel s letuškou Laurou ve tmě.

„Ona býti spíš na mišmiš, nebo na fialky?“ šeptl Hanzi, ale odpovědi se už nedočkal.

Lejla ho odzbrojila. V symetrické dokonalosti její tváře s hebkou kakaovou kůží a zkoumavým pohledem vynikaly její plné rty. Ta souladná vyváženost byla fascinující. Když se mačetou prosekal brazilským pralesem, jeho mestický průvodce se ho snažil posílit na chabnoucím duchu tím, že mu bez jakékoli sexuální vypočítavosti vyhledával v amazonských bažinách čarokrásné orchideje.

„Jejich květy mají nejdokonalejší symetrii. Úžasná shoda obou polovin. To nemůže o své tváři říct ani Miss World po sedmi plastických operacích...“ líčil mu kouzlo jejich zygomorfie. Hanzimu se zdálo, že mladička vyznavačka koránu má přesně takovou andělskou tvář orchideje. Asi o tom zatím sama nevěděla. S každým okamžikem přestával Ahmedovi závidět letušku Lauru.

„Seš nějak nejistej, monsieur journaliste!“ řekla pouliční francouzštinou a usmála se.

„Nevoněj ti muslimové?“

„Ty voníš krásně! Jako orchidej...“

„Roztěkanej a zdvořilej,“ řekla a se zájmem si ho prohlédla, ale dalo se hravě poznat, že za hravým sebevědomím jen skrývala své rozpaky. „Odkud to vlastně seš?“

„Česko...“

„Pivo a Brněnská mešita...“

„Jsi dobrá,“ řekl natěšeně a vzal její hebké horké dlaně do svých.

„Fakt seš nějakej roztěkanej!“ trhla sebou, jako by se dotkla plotny, rozpálené pro těsto pity, a zamítla předčasné intimnosti. Vnucovala mu ochablost jeho úmyslů, ale byl to jen její obranný manévr, aby ze své nesmělosti udělala ženskou jistotu. „A chtivej!“

„Máš ráda Montmartr?“ zeptal se rychle, aby o ni nepřišel.

„Pro muslimy je každý martyrium symbolem!“ řekla přehnaně vážně, ale naštěstí se oba

hned tomu patosu zasmáli a špička jejího drobného nosu se přitom něžně zaoblila. Když ji znovu uchopil za ruku, už neucukla.

„Pokud si neprojdou ten mučednický kopec nad Moulin Rouge, jsem v Paříži vždycky roztěkaný...“ dělал ramena českého světáka a myslel jen na to, jak rychle tu úžasnou krásu dostat do bezpečnější milostné zóny. Napadlo ji to samé; se dvěma prsty v ústech hvízdla, jakoby měla plíce řeckého pasáka, ženoucího pod Olympem stádo ovcí. Udivila ho, kde se v její křehkosti bralo tolik dechu. Jako džin z upatlané láhve se vedle ní objevil mladík v plandavých riflích a tričku s Che Guevarou. Něco mu pošeptala a za minutu už na ně bez řidičáku houkal nasydlým klaksonem z oprýskaného peugeotu.

„Taxi; allons!“ pobídla Hanzioho. „Na účet muslimský menšiny...“

„A potom prý jste tady nechali shořet všechna auta!“ řekl štiplavě.

„Necháváme si rezervu, abychom měli v čem vozit roztěkaný... Co seš to zač? Jo, Čechy...“

A než se stačili na zadním sedadle auta alespoň jednou významně dotknout, a oba se o to decentně v zatačkách pokoušeli, byli na konci bulváru de Clichy a před sebou měli Horu Martyrii. A když přišli na náměstí neřestí La Pigalle, drželi se už za ruce a kolem pasu a před Moulin Rouge se poprvé políbili. A líbali se francouzsky a rozšumělou hlavou se mu mihlo, jestli se tak líbal už také některý z Ludvíků, Marat nebo Napoleonova Josefína, a když to líbání s neposedným jazykem vlastně začalo a proč zrovna ve Francii. Nasávali pospolitě své endorfiny a ztráceli pojem nejen o čase. Nikdo si jich nevšímal, jelikož se tam líbal kdekdo s kdekým.

Říkal tomu genetická sublimace do čtvrtého rozměru. Rty měla hebcí teplé a měkké jako nová kůže právě svléknuté užovky. Alespoň mu to tak připadlo, i když se užovky sice dotýkal, nikdy ji nelíbal, aby se proměnila v princeznu. Vyšlapali po dýchavičných schodech až k Sacré-Coeur, dalších pár stovek metrů šli z kopce a nevěděli ani jak a byli u Skotačivého zajíce.

„Tady namaloval hladový Pablo Picasso tuctový pařížský motiv,“ vyprávěl Hanzi zaníceně

příběh, který slyšela už asi stokrát. „Všichni ohrovali nos, až ho koupil švédský turista za láhev višňovky a bagetu.“

„A nedávno ten ‚katastrofální, strašný a úděsný‘ paskvil prodali na newyorské aukci za třicet miliónů dolarů,“ dopověděla a brnkla si jako malé dítě prstem přes našpulené rty. Byla hodně mladinká a měl z toho mindrák jen zpočátku. Než si řekl, že takové věci se stávají jednou za život, a že pokud tím někomu ublíží, tak jediné sám sobě.

„Et Dieu créa la femme...“ vzdychl, jak Alain Delon a pomyslel si, že je trapný a že francouzština je báječně vymyšlené afrodisiakum. „A Bůh stvořil ženu.“ Byl vždy v pravý čas nenapravitelný romantik. Všechna cizí města mu voněla, i když po ránu zapáchala stejně sirnatě jako hrušovská Ostrava nebo shnilé jako celá Neapol. Paříž zaváněla jinak; všeslibujícněji, nespoutaněji, živočišněji a prostopášněji. Slovo prostopášněji se mu líbilo.

Byl ale puntičkář a musel si umět představit, jak voní prostopášnost. Určitě po absintovém odvaru z anýzu, pelyňku a řezavého líhu. Rád občas propadal jeho pijáckému masochismu, kdy mu už po prvním doušku zdřevěněl jazyk i hrdlo a ucítil hořkost a žár až v plících a žaludku. Když k tomu ale hned s požitkem rozkousal a polknul pár čerstvě upečených kaštanů a zapudil ven se deroucí žaludeční šťávy, rozpálil se mu i mozek a s nevšední troufalostí oslovoval vilné děvy v uličkách Pigalle a peskoval jejich úlisné pasáky. Jen patřičně gerojská gramáž sibiřské vodky snesla srovnání s absintem; svojí žlučovou hořkostí i všeobjímající rozkoší.

Ke střídme konzumaci alkoholu zaujal kladný vztah už ve svých pěti letech. Nešlo o jeho první intoxikaci, ale pouze o novou životní zkušenost. Za hrdinské odehnání lasičky, jež chtěla posvětit jejich angoráky, mohl s otcem do obecní palírny. Jejich karlátkový kvas měl přijít na řadu až v pozdní noci, a tak otec vysadil syna na galérku, odkud sledoval vleže na režných pytlech s dřevem na zátop tu tajemnou alchymistickou scenerii. Byly to zlaté časy, bez šárky a viru H5N1. Zatímco babky draly peří a vzájemně sobě i dětem za pecí naháněly hrůzu bajkami o hejkalech, slibkách a morách,

chlapi měli slivovicové rauty. V palírně byl zákaz politických pří, mohlo se jen vzpomínat, třeba jak překošovaný kostelník Tlustý, co mezi pobožnostmi pomáhal při pálení, omylem vypustil do potoka čerstvý kvas starého Trlice z Hořanska. Otrávil tím pstruhy i Trlicu, který se stal až do příští sklizně bezvěrcem.

Bývalo mu moc příjemně v tom ospale mírumilovném teple. Nasával nakysle dráždivou vůni švestek, hrušek s jablky i kouř trnkových polen a nepoznával své brunátné zneprátené sousedy, jak se teď růžolíci k sobě měli, poplácávali se po zádech, nalívali si čirou tekutinu, čichali k ní, vynášeli do nebe její řetízky a dívali se skrz ní proti světlu, aby ji posléze polykali a přitom slastně mlaskali a s uznaným pokyvováním škytali: Tož herdek, ta píše, ogare...!

Od té doby věřil, že jediné slivovice je tím nejlepším receptem na všechny války a nesváry. Ale spoň tak to u nich ve vsi fungovalo; jen na farské zahradě po svatém přijímání a v palírně se i vyhlášení rváči z pouťových merend přátelsky, jak můj s mojou objímali a halekali, že enem Valaši sú chlapi jako fík a jedna velká rodina...

„Už nejseš roztěkaněj?“ zachvěla se Lejla pozvolným nočním chladem. Divoce zamáchal na taxíka a za chvíli byli v jejím levandulově provoněném podkrovním bytě v Latinské čtvrti.

„Taljánko šarlatánko, jak sladce verbuješ...“

„To je Okudžava! Abcház po otci, Armén po matce,“ zazářila jako objevitelka alchymie zvané absint.

„Ty znáš Okudžavu?“

„Všichni jsme z velké Rusi,“ zasmála se a dech měla horký a dychtivý. „Ty nikoho nemáš?“ zeptala se.

„Mám nemám!“ řekl nemužně zkroušeně, že neumí lhát.

„Promiň!“ šeptla provinile i zklamaně najednou. „Líbí se mi tvoje jméno, je takové ušlechtilé, chevaliér nebo cheval...?“

„Spíš jen kavalírský tažný kůň... Máš ráda koně?“

„Mají věrné oči!“

„A přitom skoro nevidí...“

„Ani na dostizích?“

„Jen od překážky k překážce...“
 „Jsou jako my dva...“
 „Vidíš vůbec, Ševale...? Vsadím si na tebe!“
 „V jakém kurzu?“ zasmál se a varovně zvedl obočí.
 „Jako na favorita!“
 „Prohraješ!“
 „Ještě jsem nepotkala nikoho, kdo by se jmenoval Kůň... Je nějaká paní Kůňová...?“
 „Když už, tak Koňová...“ řekl Hanzi a snažil se, aby to znělo rozmařile.
 „A je nějaká?“
 „Každý někoho má, ty taky, ne?“
 „Když to říkáš...“ zajíkově se nadechla.
 „Ženy by se měly stydět za svou krásu, protože je to nejmocnější nástroj ďábla!“ zacitoval korán, aby zamluvil své trapasy. „Tak lehce jsi zničila podobu Boha jménem muž!“
 „Bismi lláhi r-rahmání r-rahím... Ve jménu Boha milosrdného, slitovného!“ zašeptala.
 Zažil mnoho způsobů namlouvání, ale aby naspřtanými citáty z koránu sváděl muslimku v Paříži, to se mu stalo poprvé a zřejmě i naposled.
 „Proč na mučedníky čekají v ráji panny, ale na mučednice ani jeden panic? Stanou se snad nebeskými lesbičkami?“ pokoušel ji.
 „Ráj je vo duši, a ne vo tělesnejch požitcích...“ řekla káravě.
 „V koránu se píše: V ráji tečou řeky s vodou, která nezahnívá, řeky mléka, jehož chuť je neměnná, a řeky vína, jež rozkoší je pijícím, i řeky medu očištěného...“ recitoval. „I ti nejbohatší si prý budou v Edenu připadat tváři v tvář rajskému bohatství jako chudí příbuzní...“
 „Metafory...“ políbila ho na ucho.
 „Ty asi nemáš obřízku?“
 „Tos nepoznal?“ kousla ho do krku. „Ve Francii je to pro ženy zakázaný!“
 „Také je zakázáno chodit do státních škol s křesťanským křížem a židovskou kipou a vy chcete šátky...“
 „Chápej; hidžáb je náš symbol, tradice, žádný náboženství...“
 „Mohla by ses zříct islámu?“
 „Nikdy!“ sebejistě se usmála.

„Že by tě za to mohl tvůj otec podle koránu zabít...?“

„Nemůžeš měnit Boha jako kabát,“ zamluvila jeho netaktnost. Natáhla se k policičce s knihami, vypnula hrud, předvedla svá drobná ňadra a vytáhla korán ve francouzštině, vložený mezi Gilbertovy Dějiny Izraele a životopis Edith Piaf. Usmál se a natáhl ruku. Ochotně mu korán podala. Zalistroval v něm.

„Hele, ten váš prorok Muhammad je fakt uznalý; ještě jste nic nevyvedly, a už vám odpouští!“ řekl ironicky a četl nahlas: „Proroku, přijdou-li k tobě ženy, přísahající ti věrnost, že nebudou krást, cizoložit a nebudou zabíjet svoje děti, že se nedopustí hanebnosti vymyšlené mezi svými rukama a nohama, přijmi jejich přísahu a popros Boha o jejich odpuštění. Vždyť Bůh odpouštějící je a slitovný...“

„Ašhadu anna lá iláha illá Alláh,“ zašeptala arabsky, jako by chtěla odprosit za jeho rouhání. „Vyznávám, že není boha kromě Boha a není boha kromě Alláha,“ nesměle pokrčila útlými rameny a Hanzi si všiml, jak až před svým Bohem ztrácí drzé sebevědomí. Včas zbrzdil, není přece žádný misionář, a že v té chvíli vlastně nic chápat nechce, ani nemíní, a rozezvil se na svoji urputnost. Nechtěl zrovna teď řešit světový mír a přimět tu sličnou muslimku ke konvertování na evropský konformismus, ale jen ji krásně pomilovat.

Byla s ním ráda. Byl jiný než její soukmenovci. Byl jejím prvním bělochem. Tušila, proč po něm toužila. Nikdy nezažila tolik něhy a citu. Voněl, jako dárkové balení výběrového mýdla z pařížských pětihvězdičkových hotelů, v nichž si přivydělávala jako pokojská. A měl čistou nefeudální duši. Určitě nechtěl nikdy zabíjet, mstít se a být mučedníkem, řešit věci TNT. Sice jí to neřekl, ale cítila to. Byl z jiného světa. Ze světa, který srdcem nesnášela, ale rozumem prahla do něho patřit.

Pomaloučku se posadila, posvátně si rozepnula spodu a šátek se jí svezl na ramena. Prostřela ho na křeslo u okna s výhledem na Eiffelovku, která už začala zářit do noci kýčem tisíců žárovek. Pohlédla hlavou, aby se jí vlasy srovnaly na zádech. Lesklý havraní splav se jí jako v reklamě vlasových přípravků rozplynul až k útlému pasu. Byla krásná

růže Nezvalovy Manon, vhozená do nepřístupné mešity...

„Ten tvůj Alláh musí být chorobně žárlivý sobec, že přikázal, abyste svou krásu před muži skrývaly!“ řekl unešeně a objal ji.

„Stal by ses kvůli mně muslimem...?“ provedla test jeho oddanosti.

„Nepatřím žádnému z bohů, ale rád poznávám jejich služebnice!“ řekl nafoukaně.

„Ani kdybys mě šíleně miloval?“ schoulila se k němu.

„Co kdybych tě šíleně miloval...?“

„Jestli by ses ani potom nestal muslimem...?“

„A proč by ses nemohla ty stát křesťankou, pokud bys mě šíleně milovala...?“

Mlčela; věděla, že svět, o kterém mluvili, byl jen jejich vysněnou iluzí. Ten reálný byl postavený na hlavu, rozkolísaný a nelogický. Pohládl jí vlasy prostřené na její hrudi. Ucítit drobná ňadra, podobná poprsí černošek ze zuluuzského muzea v Johannesburgu. Morzeovka jejího srdce odpovídala na jeho signalizaci. SOS... „Zachraňte naše duše!“

Vzal její útlou dlaň a cítil, jak ví, kam s ní směřuje. Nebránila se, když její dlaň položil do svého klínu. Byl na svůj život pyšný, přestože věděl, že

pýcha někdy předchází pád. Chtivě do sebe něžně naráželi svými rty, jako gogolovské včely, co útočily přes sklo na vidinu mlsného tureckého medu...

Brali se, srkali a vstřebávali, jako vodu do dna vyprahlí beduíni. Nehltali, jen se vychutnávali, šetřili si každý hlt a ctili jeden druhého, vděčně si vraceli slasti doteků a měli jediné přání; ať se Paříž těmi slastnými erupcemi otrásá donekonečna. Miloval ji, jak lidé saint-exupérovsky milovali poušť, protože skrývala vodu...

„Miluji tě! Muhammadánko Alláhanko,“ řekl a připadal si jako otec, který ukládá ke spánku svoji dceru.

„Proč Muhammadánko Alláhanko...?“

„Valašsky Danko Hanko!“

„Co je to valašsky...?“

„Asi jako bretaňsky...“

„Miluji tě!“ řekla.

„Já tebe víc...“

„Al-hubb fí kalbí ámana, malakti kalbí bi ridájek... Věř navždy lásce v srdci mém, můj osud je v rukou tvých...“, zašeptala a znělo to jako nezvratné něžně zazpívané zaklínadlo.

Nebo též jako kašířka ze svatební scény argentinské telenovely...

KOLIK MÁTE DOBRÝCH PŘÁTEL?

JANA HOCHMANNOVÁ

Taky máte pocit, jako by se řada vašich přátel stáhla do ulit? Jako by si žili ve svých bytech vlastní životy a neměli na vás ani špetku času? Jako by zatelefonovali občas jen z povinnosti (nebo ze zvědavosti), co je u vás nového?

Možná to není jejich vina. Možná je pohltily jejich vlastní vztahy, zaměstnání, partneři, nebo rodina. Možná mají existenční starosti, nebo jsou nemocní. Někteří jsou zapojeni do práce, která začíná v 7.00 a končí někdy před půlnocí, možná za prací dojíždějí daleko, jiní podlehli otrocky svým koníčkům a pěstují svá těla v posilovnách. A někteří se uzavřeli na každý večer před světem a konzumují už jen své oblíbené televizní seriály...

Tak zcela vážně, a nepodvádějte! Řekněte mi teď hezky rychle, kolik máte dobrých přátel. Takových, u kterých můžete zazvonit i minutu před půlnocí, říct, že máte problém, ztratili jste klíče a oni vás pozvou k sobě do bytu, nechají vás u sebe přespat a ještě vám uvaří čaj.

Pokud napočítáte alespoň dva, jste na tom hodně dobře. Mí nejlepší přátelé se bohužel odstěhovali za prací do ciziny, ale pár mi jich naštěstí ještě zbylo, a mám je moc ráda. Je jen problém, že

některé kamarádky nebo kamarádi pracují od rána do večera a na společná setkání v poslední době už nezbývá tolik času.

Hospody už teď moc nefrčí, někteří známí si s vámi dají schůzku spíše v knihovně nebo v nákupním centru, aby zabili dvě mouchy jednou ranou... Ale kam jsme to proboha dospěli?

„Víš, mám doma totální binec,“ řekne vám kamarádka a ta druhá zase na vás vyklopí větu: „Manžel si teď poslední dobou žádné návštěvy nepřeje, je šíleně nervózní a unavený z práce a chce mít večer totální klid, tak zajdeme raději do kavárny, ale dneska už mi to nevyjde, snad příští týden.“

Další kamarádka vám do telefonu řekne, že poslední dobou trpí syndromem únavy a byt má momentálně v přestavbě. Co se to se všemi stalo? Vždyť člověk nečeká na návštěvě byt jako ze škatulky. Vždycky jsme si povídaly s kámoškami v bytech s rozházenými hračkami našich neposedných dětí nebo v obýváku plném roztahaných časopisů a knih. Najednou všichni chtějí člověka nějak oslnit. Novou kuchyní, novou koupelnou, obývacím pokojem s překrásnou sedačkou za X tisíc.

Někdy mám pocit, jako by i staří známí odpovídali větami vybranými z některých televizních seriálů, jako například:

„Mám se fakt báječně, jako v ráji. A s novým partnerem i jeho rodinou jsem velmi spokojená. Ráda bych tě někdy viděla, ale nemám skoro vůbec čas. O víkendech býváme na chalupě, přes týden je to vážně zabité, jezdím pracovat pro jednu zahraniční firmu, když se vrátím na víkend, tak v pátek ještě většinou pracuji doma u počítače, povídáme si s dcerou, ale to víš, že si někdy spolu

zajdeme povyprávět u káfička. Vážně, slibuji. Jen až zbude trocha času. Tak snad někdy příští měsíc. Určitě ti zavolám! Pa. Měj se krásně.“

Minulý pátek ke mně přiběhla jedna kamarádka v jedenáct v noci. Zvonila jako o život. Pustila jsem ji dál, uvařily jsme si čaj a ona brečela, že si zapomněla doma klíče a ten její ještě domů nedorazil. Určitě prý někoho má...

Seděly jsme na balkóně, pily čaj, rozebíraly život, jak rychle nám utekl mezi prsty a co se všechno v poslední době událo, postěžovaly si na to, jak málo máme volného času na nějaké to „holčičí setkání“, na kterém bychom probíraly jen módu, chlapy a ptákoviny, a ona mě objala: „Ty jsi fakt skvělá. Víš, já vlastně nevím, kolik mi dneska zůstalo kamarádek. Ale těch fakt opravdických. Asi už žádná, asi už jenom ty. Proboha, co se to se všemi stalo?“

Byla u nás na snídani v sobotu a zůstala i na oběd. Zavzpomínaly jsme na staré časy a společně s celou mou rodinou jsme ji vzali k nám na víkend na chatu.

Začátkem dalšího týdne mi zavolala, že koupila dva lístky do tělocvičny na ZUMBU. „Zatančíš si se mnou?“ Vím, že ona cvičení moc nemiluje, ale že ty lístky koupila kvůli mně.

Byl to pro mne nádherný dárek. Vážně krásný. Dobrý kamarád vám totiž vždycky dovede darovat ne to, co se líbí jemu, ale to, co by mohlo udělat radost vám.

To víte, že jsem jela, přestože jsem musela spoustu věcí zrušit.

Schůzka s nejlepší kamarádkou je přece to nejdůležitější.

POSTŘEHY IRENY KOPECKÉ

Maminčina pudřenka

Přiznám se, že se nerada loučím s věcmi, na které mám hezké vzpomínky. Patří mezi ně i malá mosazná pudřenka. Je prázdná, dávno se z ní po jejím otevření nesype růžový prášek pudru, který si moje maminka nanášela na obličej.

Na víku pudřenky je dáma z barokní doby. Její široká sukně, sahající až ke kotníkům, je plná volánů a granátových kamínků. Vlasy má vysoko vyčesané, usmívá se. A já jsem teprve teď pochopila, proč maminka zavírajíc pudřenku si ji vždy

na okamžik podržela v dlani o něco déle, než bylo třeba. To ona sama se na okamžik změnila v tu tajemnou čarokrásnou paní s vlasy vysoko vyčesanými a krinolínou posázenou drahokamy. Pak pudřenku odložila a opět se stala mou matkou.

Malá motýčka

„Paní, co je vám, co to děláte, vy pláčete?“ vychrtila jsem na stařenku, kterou jsem už chvíli pozorovala, jak na břehu potůčku malou motýčkou kope, pak se zastaví, utře si oči, sehne se k zelené hromádce, něco si z ní vezme a zase dál kope.

Drobná stařenka se zastavila a upřela na mě své usazené oči. Byla droboučká, takový věchýtek. Na krku měla pepitový šátek, který se jí svezl z jejích bílých vlasů, sepjatých sponkami do malého drdůlku. Chtěla něco říct, ale nešlo jí to. Rozplakala se. Dívala jsem se bezradně, jak se její slabé tělíčko otrásá vzlyky.

„Co se vám stalo, mohu vám nějak pomoci?“ zeptala jsem se jí stísněným hlasem. Utřela si oči, podívala se na mě a zeptala se: „Pomožte mi zasadit ty kytičky?“

Horlivě jsem přikývla a teprve teď jsem si všimla, že má na hromádce plno vykopaných rostlin. Dala mi motýčku a shýbla se pro další sazenici. Hloubila jsem jamky, do kterých ona sázela rostlinky. Každou pečlivě přihrnula hlínou a pohládila. Pracovaly jsme mlčky, jen stařenka si sem tam utřela slzy.

Tu pudřenku opatruji, maminko, neboj se. Kdyby ses někdy vrátila, máš ji na mém nočním stolku, hned vedle fajfky a stříbrné tabatěrky mého tatínka.

Když už byla celá hromádka nasazená, řekla: „Včil ich zalejem.“ Vytáhla z tašky dvě prázdné láhve. Sešly jsme dolů, nabraly vodu a mlčky zalévaly každou jamku s květinou. Když jsme byly hotovy, láskyplně se rozhlédla po květinách na břehu potůčku, pokývla hlavou a usedla na břeh. Posadila jsem se vedle ní. Podívala se na mě plaše: „Máte céru?“ Přikývla jsem. „Mám dvě dcery a syna.“

„No, já mám enem jednu céru, dala jsem jí chalupu a ona mě vyhodila. Ať idu do domova důchodců a kytky ať si seberu sebú, jinak že ich vyhodí. Tož sem ich vykopala a sadím ich k potoku, mají právo na život, kytky mi vyhazovat nebude!“

Najednou sáhla do své tašky a vytáhla motýčku. „Vemte si ju, já už ju nebudu potřebovat, děkuju vám.“ Pak vstala a pomalým krokem odcházela po cestičce vinoucí se do polí. Její postavička se neustále zmenšovala, až se mi úplně ztratila v dálce. Jen já jsem tu malou motýčku pořád pevně svírala v dlani.

Jak voní láska?

„Babičko, jak voní láska? Může vonět po česneku?“ zeptala se mě malá vnučka Fabianka, která mi pomáhala sklízet česnek.

Už jsem si zvykla, že je má nejmladší vnučka velmi zvědavý človíček, na jehož otázky hledám někdy dost obtížně odpověď. Jestli láska voní i po česneku?

Najednou jsem si vzpomněla na jednu příhodu a začala jsem ji vyprávět: „Přijely jsme s přítelkyní Lidkou domů ve večerních hodinách, neboť mne vezla na dvě lékařská vyšetření a kromě toho jsme měly sjednány tři pracovní schůzky. Byl to velmi náročný den, obě jsme byly unavené. Když jsem

otevírala garážová vrata, najednou mi něco krásně zavonělo přímo pod nosem. Byla to česneková vůně čerstvých bramborových placek. Otočím hlavu po té vůni a u mne stojí přítelkyně Eliška. Celá rozesmátá nám podává dva čerstvě usmažené bramboráky, každý zvlášť v ubrousku. V tom okamžiku jsem si uvědomila její lásku. Daly jsme jí pusu a bramboráky byly naše. Chutnaly výborně a krásně voněly česnekem. Nebo láskou?“

Vnučka, která mi pozorně naslouchala, naklonila hlavičku doleva, což dělá vždy, když přemýšlí, a pak s pokývnutím přisvědčila: „Obojím, babičko, obojím.“

NEUCHOPITELNÉ

MARIE VOSIKOVÁ

Když zazní poslední zvuky varhan a ozve se cosi jako výdech, když opadne napětí provázející odchod akademického sboru, když šoupání nohou a šum hovoru stoupá až ke klenbě auly, když v jakémsi starém oku ulpí slzička za vnuka, který třímá rouru s diplomem, pak všichni zúčastnění zůstávají viset mezi štěstím a smutkem, ve stavu, v němž je nejprůhodnější zazpívat Gaudeamus s důrazem na „nos habebit humus“.

Když děti ve školce zazpívají poslední písničku na posledním rozloučení, když se odlepí zvířátka nahrazující jmenovky, když se naposled sbalí do pytlíku papuče a když dobrovolnice vyhodí poslední koš plný barevných papírků, v tom okamžiku popraská ochranný val a do klikaté průrvy se propadne nevědomí dětství se svými sladkými sny i děsy. A všichni mají pocit, že opouštějí něco, co bude žít dál, bez nich, zatímco oni si ponesou s sebou, přilepené na podpatcích, cosi neuchopitelného, čeho se už nikdy nezbaví.

A tentýž pocit máte, když po skončení zápasu posedáváte na lavičce na fotbalovém hřišti, klábošíte se sousedem, vychvalujete i haníte, zatímco váš potomek unaveně, ale důležitě kráčí do sprchy.

A jaký pocit máte, když odcházíte z demonstrace? Nemyslíte si, že váš protest zůstane viset nad náměstím, dokud se z něho nespustí déšť?

A co se vám zdá, když stojíte ve frontě před píchačkami s dalšími, co třímají, stejně jako vy, v rukou výpověď, zatímco za vámi pravidelně klapou stroje a plivou do zásobníku výrobky, které pak projdou lidskýma rukama, ovšem vašima už nikdy?

A co když právě kdosi vysoko postavený přestříhl pásku na úseku nové dálnice a vy pomalu procházíte řídnoucím koridorem, drahou, po níž za krátký čas proustí statisíce pneumatik kolem polí, které tu po rachotu strojů čekaly na svůj dávný klid? Něco opustíte a něco vítáte a nevíte, čím jste.

Ano, je to tak, jak píše vědec David Eagleman v kapitole Neuchopitelné ve svém dosud nejlepším díle Suma: „Neumírá jen člověk, nýbrž vše, co existovalo. A dokonce to vypadá, že cokoli, co kdy žilo životem pozemským, žije i životem posmrtným... Jelikož ty celky byly už jednou stvořeny a po nějakou dobu existovaly, mají podle vesmírného řádu nárok žít dál v jiném království. Přestože si člověk jen stěží dovede představit, jak mezi sebou ty entity vůbec komunikují, ony si svůj posmrtný život užívají pěkně pospolu...“

A tady se pan Eagleman mýlí! Ne, neužívají si svůj život pěkně pospolu, užívají si ho jako my lidé. Teď právě se přou, který z celků, jež nosíme na patách, je s námi spojen pevněji, který je více součástí čehosi velkého v životě, významného, významnějšího než lidé sami. Jsou tu ty entity: vysoké školy se svými promocemi a v noci nadpisů tulícími se ve stínu neonů na vedlejších budovách, jsou tu školky, školičky, fotbalová hřiště s ubráněnými i dobytými brankami, nevyslyšené demonstrace, bušící fabriky i otevřené dálnice se svými neštěstími. To všechno tu je a pře se. Kdo je víc? Kdo bude stát v čele? Někdo z nich? Anebo někdo docela jiný?

Když skončí pohřeb, když už další pozůstalí přešlapují v předsálí, smuteční hosté právě skončivšího pohřbu postávají ve skupinkách a někteří i zapomínají, že by měli myslet na mrtvého, a smějí se, když černý závoj ležící nad krematoriem odvlaje a upadne na těch pár, co stojí nejbliž, zatímco svah s bílými hroby se rozzáří na slunku – pak, řekněte, není pohřeb ten neuchopitelný, který by měl stát v čele a všechny ostatní zastínit? --- Nebo ne? Co když je to něco jiného? Co když je to vynášení Morany na sklonku zimy, ten okamžik, kdy se Morana zhroutí a z davů spadne těžký kabát zimy, ten okamžik, kdy děti tancují kolem tajícího sněhuláka a pohazují po něm mrkvovým nosem a smějí se a smějí na celé kolo, jaru vstříc?

„Své ryze české vesnice na Volyni si Češi pojmenovali sami, třeba právě tu naši jako Záhora, protože měla své místo za horou Bišovka. Ukrajinci sice české vesnice neuznávali, ale co jim zbývalo, museli se s nimi smířit.

V té naší vesnici chalupa střídala chalupu, vždycky po levé a pak po pravé straně vedle sebe. Za chalupou měl každý svoje pozemky.

Někteří sedláci měli lány a lány!

My jsme dva nebo tři hektary pozemků přikoupili až na Curkově, jak byli usazeni Linhartovi. Když se jelo pracovat na Curkov, nějaké velké stravování nebylo, bral se většinou špek, zelí, chleba, mléko. Hlavně se brala samohonka, alespoň litr s sebou, když se jelo na pole. A pivo. Hodně piva se vařilo, především v Hlinsku. Češi byli největší konzumenti piva na Volyni, takže pivovar v Hlinsku sloužil především Čechům.

Jednou se tata šel na Curkov podívat, jak to vypadá s úrodou. Ukrajinec tam právě bral, či spíše kradl naše obilí. Postavil se a – Tobě se něco nelíbí? – Tata: Ne ne, nic nic.

My jsme se kolikrát báli na své pole vyjít. A když jsme vyšli a viděli jsme tam Ukrajince, že Čechům bere z polí, cokoliv mu napadlo, nemohli jsme říct nic, protože oni byli s Čechy raz dva hotovi. Zlikvidovali je. Tak jako Poláky. Ovšem Poláci – ti dopadli hůř, těm ještě polámali nohy, ruky a tak, a naházeli je do studny.

S Ukrajinci bylo těžké soužití. Češi vlastně museli žít i je. Přišli, řekli, co se jim musí dát, a hotovo. Tomu se nedalo odporovat.

V pozdějším čase, už za války, se u Linhartů scházeli banderovci – příslušníci Ukrajinské povstalecké armády, měla zkratku UPA. Vznikla za druhé světové války pod velením Stepana Bandery. Ukrajinci považovali UPA jako příležitost k boji za samostatnou Ukrajinu. Sedláka Linharta bez velkých rozpaků zabili, jeho manželku pak využívali k souloži. Oni si nedělali žádné velké problémy.

To se ví, že jsme měli na statku psa, a ne jednoho, dva ostré vlčáky. Velcí sedláci, co měli polnosti kolem padesáti nebo dvou set hektarů, ti měli velké dogy. Nám stačili dva menší psi. Dvůr jsme měli oplocený tyčkami kolem dokola. Zahrady za cestou oploceny nebyly, na to už nebyly peníze.

Na Volyni byla úrodná černozem. Úplně černá. Třeba i do metru hluboko. Však Němci ji plánovali těžit, nakládat na vagony a nákladními vlaky vozit do Německa.

Ale že to byla černozem, to neznamenal, že ji stačí jen obrátit nebo rozhodit zrnem. Hnojilo se, především úhory, pak také i pastviny, když se rozoraly. Potom branovat bránama, někdy harkou tak zvanou – kultivátorem projet, to aby šly drny navrch, pak je bránama postahovat. A znovu přeorat. Tak udělat dobrou půdu. To musela být sypká zem. Tam by se nenašel kamínek! Do toho se potom dobře silo. A půda vydala dobrou úrodu.

Místní zemědělci se zpočátku Čechům smáli pro nezvyklý způsob obdělávání půdy. Sami byli zvyklí hospodařit trojpolním systémem. K obdělávání půdy používali dřevěnou rozsochu, což byl osekaný kmen stromu, u jehož konce byl ponechán půlmetrový pahýl větve. Tímto pahýlem za značného úsilí a námahy rozrývali zem. Neznali hnojení chlévskou mrvou, o tom neměli potuchy ani správcové velkostatků místní ruské a polské šlechty. Hnůj dávali do příkopů. Hospodářské budovy měli většinou spleteny z lískového proutí, po obou stranách omazaného žlutou sprašovou hlínou. Střechy byly kryty slaměnými došky, místy také rákosím.

V prvních letech hospodaření ukrajinští rolníci Čechům pomáhali, než se novým osídlencům podařilo vykácet les, vyklučit pařezy, rozorat panenskou půdu, které říkali novina, přeměnit ji na zemědělskou půdu. „Nic nesklidíte,“ smáli se mužici. „Nic zde nikdy nerostlo!“

V těžkých začátcích dávali českým dětem potraviny, přinesli českým sousedům chléb. Mnohdy

museli Češi pracovat u Ukrajinců za stravu a kousek černého chleba pro děti.

Později, když se Čechům začalo dařit, dívali se Ukrajinci na české sousedy závistivým okem. Jejich dobytek spásal kolonistům nejen trávu na lukách, často i úrodu. Ukrajinci měli pocit jakési křivdy, že se přistěhovalci mají lépe.

Marně si Češi na nevraživost Ukrajinců stěžovali, že je neradi vidí mezi sebou, dokonce jim zapalují stavení. Situace se vyhrotila v červnu 1873, kdy v Kvasilově došlo k takzvané novodvorské bitvě Čechů s Ukrajinci. Když tam ukrajinští koně spásali české obilí, začali je Češi chytat. Odvetou Ukrajinci dva Čechy zadrželi. Nato se vydala výprava dvaceti Čechů zajaté osvobodit. To nakonec vedlo k bitce s padesáti Ukrajinci. Následný soud vyměřil pětadvaceti Čechům trest vězení od čtrnácti dnů do tří měsíců.

K nedorozumění a k neshodám docházelo mnohdy z obou stran, někdy i pro malichernost. Ukrajincům bylo trnem v oku umění Čechů racionálně hospodařit. Navíc si Ukrajinci uchovávali nešťastné zvyky k polnímu pychu, ke krádeži a k bitkám. Což dále prohlubovalo vzájemné nepřátelství.

Lesy k hospodářství nezbytně patřily. Každý chtěl mít les. Většinou to byly lesy dubové, bukové, březové. Jehličnany musely být zvlášť, to byla na Volyni taková tradice. Pokud byl smrkový nálet, co vítr navál semena, musel se vykácet a spálit. Na to dohlížely i místní úřady. Když někdo nedbal, poslaly úřady Ukrajince a ti jehličnany vykáceli pod dohledem sovětů. My jsme jim nemohli říct: Ukrajinci, běžte z našeho lesa pryč.

Špatné to bylo na Volyni za dešťů. Hlavní trasy do Zdolbunova a na Rovno byly vyasfaltovány. Ve městech se namísto dlažby většinou všecko betonovalo. To celkem ušlo. Ale vedlejší silnice byly bahnité.

Češi, protože jezdili s velkými povozy, tak si cesty ke svým polnostem zpevňovali kamenem a šterkem. Zhutnili je pomocí válců. Tak dělali až tři vrstvy. To bylo dobré.

Akorát ty vedlejší ukrajinské vesnice, tam bylo boží dopuštění. Však ve válečném období, kdy

Němci nasadili těžkou vojenskou techniku a jeli lavinovitě cestami i volným terénem, utopili v tom bahně tanky i povozy.

Pršelo pokaždé tak čtrnáct dnů. To se nedalo vůbec vyjet. Obvykle první den nebo dva přišly pořádné lijáky, pak už jenom pršelo. Všude byly potoky, všude samá voda, všecko se plavilo. Prostě samá voda všude.

Šel jsem jednou za takového deštivého počasí s Jarů Dolejšovým do Hlinsku do školy. Došli jsme akorát za horu Bišovku. Dál tekla přes pole na dvacet metrů široko rozvodněný potok. Všude samá voda. Nejhorší bylo, že pod vodou pořád zůstával led. A my jsme to měli přecházet. Kolikrát nás lovili Venigrovi z podhůří hráběma z té vody, hráběma nás vytahovali, abychom se z toho vůbec dostali.

Lepší to nebylo ani v zimě.

Eh, zima! Minus dvacet jako nic. V některých zimách i třicet nebo čtyřicet stupňů mrazu! Na těch rovinách fičely severní větry, velice mrazivé byly.

Pokaždé před zimou, už na podzim, celý chlív až po střechu jsme obházeli hnojem. I chalupy se obházely hnojem, aby se zateplily. Topilo se většinou dřevem a tou jejich rašelinou – torfem po rusky, kterou tam Rusi vozili. Takže nějak jsme museli chlívky a obytné stavení zateplit.

Sněhu bývalo kolikrát tolik, že jsme se někdy nemohli dostat z chalupy ven! Jen okny na druhé straně stavení. Tata tam proházel tunel ke vstupním dveřím. Jedině tak.

Každou zimu spadlo obrovské množství sněhu. Dva metry byly normální. A pak ty závěje.

Když jsme chtěli ven, tak první co bylo, nazout si na nohy bufajky. Ty byly dobré. Rusi měli ty své obrovské boty válenky obšívané kůží, ale to nebylo ono. Bufajky byly lisované ze sukna, pevné, navíc napuštěné tukem, že vůbec nepropouštěly vodu. Teplo se v nich drželo.

Minus třicet stupňů bývalo normálně. Do školy jsme chodili ve velkých ušankách. Nebyly s kožešinou, jako se nosí tady, ušanky na Volyni byly také lisované z těch suken. Vzadu přesahovaly až na krk, takže dovnitř pod oblečení nenafoukalo.

FRANTIŠEK JURAŇ

IRENA KOPECKÁ

Úryvek z knihy, která získala 24. září 2014 Cenu Petra Jilemnického

V AMERICE

Právě před sto lety se v New Yorku objevil drobnější nenápadný muž krátce střižených vlasů, František Juraň. Přijel tam i se svou ženou Em-mou. Za nějakou dobu se přestěhovali do Philadelphie v USA. Spolu navštěvovali Jefferson Evening Elementary School, kde se učili anglickému jazyku. Františkovou láskou byl kámen, uměl mu vdechnout život. Sochy, které vytvářel, věrně zachycovaly každý zážitek bolesti, radosti, štěstí, touhy. Pro své mistrovství se záhy stal vedoucím umělcem a správcem Whitman – studia na Oxford Street 900, což byl umělecký závod s 80 řemeslníky. Vytvářeli oltáře, sochy, reliéfy a jiná

kamenosochařská díla v chrámech ve Philadelphii i jiných amerických městech. Ve své funkci setrval několik let, ale ve svém vývoji neustrnul, naopak, pokračoval ve svém výtvarném vzdělávání, navštěvoval High School a School of Fine Art. Z této doby pochází mnoho Juraňových prací, z nichž mnohé došly uveřejnění a ocenění v amerických uměleckých časopisech a na výstavách.

Při pobytu v USA si František Juraň vedl poznámky, ze kterých vyplývá, že americkou dělnickou třídu považuje za vzdělanou, ale neorganizovanou, a proto neschopnou změnit své postavení. Na druhou stranu však vyslovuje také předpoklad, že trustové zřízení může usnadnit přechod k socialismu. Myšlenka rovnoprávnosti lidí však podle něj brání prostředí, které se snaží zabránit nepokojům. Jako příklad uvádí továrnu Satson vybavenou kostelem, školou a novým systémem přidělování finančních bonusů podle zásluh. Tímto způsobem jsou dělníci připoutáni k zájmům závodu.

Robotizací a intenzivním využitím pracovní síly se má dosáhnout maximální efektivity práce, která v konečném důsledku neslouží potřebám zaměstnanců. Situaci, ve které se dělníci ocitli, hodnotí jako závažnou, neboť politické aktivity USA způsobily, že již tři generace obyvatel jsou tímto způsobem nuceny k placení indemnity a reparací, tj. odškodnění a náprav, jimiž si Spojené státy dovedly zajistit příjmy léta dopředu.

Do kontrastu staví neexistenci pojistného zařízení na jedné straně a činnost velkých privátních pojišťoven na straně druhé. Všimá si i využívání přistěhovalců jako laciné výrobní síly při výstavbě infrastruktury a bydlení. Jeho pozornosti nešla ani programově řízená výchova mládeže. Sport vnímá jako uvolnění tohoto sociálního napětí. Rockefellerovo financování výstavby kulečnicků, kuželen a knihoven má za úkol upoutat mysl mládeže v nejchoulostivějším věku, a tím odvést

pozornost od podstatných problémů. Všímá si i funkce církve a jejího vlivu na výchovu, která udržuje vztahy pohromadě prostřednictvím kostelní zábavy.

Ve svých poznámkách si zapsal: „*Chci podati objektivní názor poměrů životních a dělnických, zvláště v Americe. Marně klademe si otázky, jak jest možno, aby národ na tak vysokém stupni vzdělání se tak málo zajímal o řešení otázky sociální. Zkoumejme příčiny tohoto zjevu a shledáme, jak kapitalistický řád, tj. jeho zástupcové, rafinovaným způsobem dovedou od útlého mládí strhnouti a upoutati na sebe a své zájmy lid.*“

Příčiny spatřuje v šovinisticky vedeném školství a ve sportu, který je pěstován především jako činnost k podchycení mládeže.

Juraň se často a rád stýkal s krajany. Dobře si rozuměl s frenštátským rodákem, sochařem Albínem Poláškem (1879–1965), který na Pensylvánské akademii krásných umění ve Philadelphii vystudoval a s výjimkou tříletého studijního pobytu v Římě v letech 1904 a 1916 tu žil.

Ze Spojených států amerických podporoval F. Juraň rodinu peněžními šeky přes bankovní společnost Reinhalda Frosta a Bank of Europe.

Dne 28. září 1915 byl Juraň zaregistrován v organizaci Operative Plasterers' and Cement Finishers' International Association of the United States and Canada. Centrála této organizace sídlila v Castell Building, Middle Down – Ohio.

Ve Philadelphii pracoval od roku 1917 i jako tajemník odbočky Českého národního sdružení BOHEMIAN NATIONAL ALLIANCE.

Pořádal přednášky, získával tak peníze, sám šel příkladem v dobročinnosti.

Byl velkým vlastencem, vždy podporoval českou menšinu. Angažoval se i jako člen Červeného kříže.

Kromě této činnosti hluboce horoval pro vytvoření české státnosti. Pracoval jako předseda Českého výpomocného výboru při přípravě a organizaci oslav vyhlášení nezávislosti československé státnosti. Setkal se s T. G. Masarykem, byl přítomen podpisu jeho Prohlášení nezávislosti

československého národa 26. října 1918 ve stejné budově a na stejném stole, kde byla podepsána i Deklarace nezávislosti Spojených států amerických. Slavnost probíhala uvnitř Independence Hall.

Před budovou se sešli krajané a krojované děti. Při vyhlášení československé samostatnosti ve Philadelphii se Františku Juraňovi dostalo neobvyklé cti od krajanů rozeznít velký zvon nad jejich hlavami. Ve zvonění potom pokračovaly děti v národních krojích zemí, kterých se vyhlášení svobody týkalo. Zvon svobody byl kopií původního zvonu, který v roce 1776 odbíjel americkou nezávislost. Původní nápis na něm byl: *Zvěstuj svobodu po celé zemi a všem jejím obyvatelům*. Nápis na novém zvonu jeho tvůrce mírně pozměnili: *Zvěstuj svobodu po celém světě všem jeho obyvatelům*.

Jak asi Františkovi bilo jeho vlastní srdce, jak toužil být v tento okamžik mezi svými, vždyť už mu bylo 48 let! Jako vzácnou relikvii si uschoval i podpis T. G. Masaryka, prvního českého prezidenta.

Ten rok byl pro Františka Juraně zvláštním. Stal se nejen svědkem zrodu Československé republiky, ale i sám tomu podle svých možností pomáhal. Dochoval se i účet, který nám ukazuje výši nákladů spojenou se slavnostním vyhlášením samostatnosti. Tato částka pak byla rozdělena mezi několik spolků, které byly požádány, aby zajistily splacení příslušného finančního dílu.

František Juraň před rozhoupáním Zvonu svobody dne 26. 10. 1918

Ukázka je z knihy Nejen o psech, která vychází na podzim 2014 v nakladatelství Columbus

Touha vlastnit anglického kokršpaněla mne potkala někdy kolem mých třiceti let, kdy už jsem podle všech pravidel měl mít dost rozumu.

Naopak, kdyby mi tenkrát někdo řekl, že nejbližší štěně je v Anglii a musím pro něj na kole, tak bych jel. Nikdo mi nic neřekl, protože to bylo v době, kdy naše země byla ohrazena elektrickým ohradníkem a nikoho nepustili ven, natož zpět.

Každopádně jsem byl kokrem posedlý.

Začalo to tím, že jsem v nějakém časopise uviděl barevnou fotografii zlatého kokršpaněla. Seděl a v mordě držel bažanta. Odevzdával jej pánovi na pozadí podzimního dubového lesa.

V mnoha odstínech hnědé barvy vystupovalo jeho zlatě červené tělo s černými knoflíky očí. Bažant měl zase cihlově zbarvené peří na hrudi protkáno černými linkami. Na jedné straně psí hlavy visela kovově modrá ptačí hlava a na druhé černě pruhovaný běžový ocas, kterému se libozvučně říká klín.

Vypadalo to jako dlouho a pečlivě připravovaná podzimní kompozice a přitom jenom jednoho slunného říjnového dne obyčejný kokršpaněl donesl obyčejného kohouta bažanta kolchidského a posadil se s ním před svého pána, aby mu vrátil, co ho on naučil.

V takové chvíli se mi bažant líbil víc než jelen v říji. Bylo to asi tím, že jeleni mi troubili za zahradou, ale bažanti a kokršpanělé, kteří je nosili, žili v nížinách hluboko pod námi.

Až budu mít svého kokra, tak si za nimi rád zajedu.

Posedlost se měnila v nemoc. Chodil jsem jak omámený a všimly si toho i naše dvě feny, jagdteriérka a jezevčice, a přestaly se mnou mluvit. Dřevorubci, které jsem měl na starosti, začali mít o mne starost.

Úleva přišla ve chvíli, kdy jsem zjistil, že štěňata jsou v Olomouci a získal jsem telefonní spojení na chovatele.

Bylo to v osmdesátých letech minulého století a z polesí se do světa volalo stále ještě přes ústřednu na poště. Pošta i s ústřednou pocházela ze Sudet, potom byla součástí Velkoněmecké říše, aby se neporušená vrátila do vlasti.

Banánky a dráty obsluhovala Líba Tichá, žena našeho hajného Lojzy.

„Co chceš,“ zavrčela, když uslyšela můj hlas. Pořád mi ještě nemohla odpustit, jak jsem přikryl Lojzu, když jednou ráno vyděšeně telefonovala, že se Lojza nevrátil ze včerejší porady domů. Porada stále trvá, odpověděl jsem pohotově, ale stejně to prasklo.

Nadiktoval jsem olomoucké číslo a počkal, až provedla náročnou operaci s ciferníkem a dráty. Potom mne spojila a sebe připojila.

„Tak ty budeš kupovat kokra?“ zeptal se příští den Lojza. Když věděl i termín a cenu, pochopil jsem, že už se doma usmířili. Líba měla zase komu vykládat, co je ve vesnici nového.

Prý na svatého Jiří.

Bylo to tak.

V Olomouci na zahradách kvetly stromy, u nás roztával sníh. Jezevčice Aida štitivě překračovala zurčící stružky tekoucí dvorem, tříměsíční kokříce se v nich cákala jako mladá vydra. Byla u nás pár hodin a chovala se, jako by jí to tady patřilo. Zavrčela a obě feny vyhnala od misky. Ustoupily dobrovolně, protože měly dobré vychování a já stál poblíž. Na očích jim ovšem bylo vidět, že to tomu drzému spratkovi jednou vrátí.

Jaro se překulilo v rychlé a horké horské léto. Betyňka se už zcela podobala svému předobrazu z plakátu, chyběla jí jen barevná tapeta podzimu za zády.

Sušili jsme právě seno na stráni za zahradou, dvě starší feny se mlčky dívaly, jestli dobře držím hrábě, ale dorostenka Bety se rozhodla naučit sousedovy slepice poznávat hranice pozemku. Když nechtěly poslouchat, tak si občas z některé

vyšklubla hrst peří na památku. Slepice vrískaly na lesy a já jsem si zrovna myslel, jak je to dobrý trénink lovu na ptáky, když se od plotu s bojovým pokřikem přiřítíl černý kohout, velký jako tetřev. Bety se schoulila do chumáče rezavých chlupů a naříkala víc než slepice. Kohout ji přikryl roztaženými křídly a trestal zobákem i ostrými ostruhami. Obě feny, které uměly chytit lišku pod krkem, raději vyklidily bojiště.

Vůbec jsem se jim nedivil, protože jsem je za chvíli následoval.

Napoprvé jsem pravačkou nakopl černou kouli, ale ta se ještě v letu rozbalila a po dopadu znovu proměnila v kohouta, a ten zaútočil na mou nohu. Objal ji stojáky a i přes kalhoty se mi do holeně zaryly meče jeho ostruh. Napotřetí se mi ho podařilo odhodit co nejdál a prchat za Betynou. Na souboj s černokněžníkem mezi kohouty jsem zapomněl záhy, ale Bety už nikdy.

Poznal jsem to jednoho srpnového večera na kamenici pod tmavočervenými jeřabinami.

Seděli jsme tam tenkrát všichni čtyři, tři feny a já.

Večer byl malovaný zapadajícím sluncem a dozrávajícími jablky v opuštěných zahradách. K malému jezírku na jinak téměř vyschlém potůčku uprostřed bývalé návsi přilétali holubi hřivnáči. Přicházeli se ve spěchu napít, ale museli se u toho stihnout dívat jedním okem po obloze a druhým po zemi. Ze vzduchu jim hrozil jestřáb a sokol, na souši kuna a liška. Kdyby měli třetí oko, možná by viděli, jak na ně číhám mezi modrošedými kmínky jeřabin.

První skupinku jsem pustil a potom jsem jednou ranou střílel hned dva vypasené ptáky.

Nedělám to z chamtivosti, činím tak pro psa.

Bety je už skoro dospělá a můžeme začít s výcvikem, dokud je to škola hrou.

„Přines, aport,“ řekl jsem úvodní povel.

Staré feny vyrazily k napajedlu, kde ležely dvě holubí mrtvolky. Bety s nimi. Představoval jsem si, jak je předběhne a ukáže těm trhačům, jak se nosí ptáci, elegantně uchopí holoubka do pysků... ale byla to jen muka obraznosti.

Norníci byli rychlejší, a když se do holubů zakousli, vylétlo z nich peří jako z protržené peřiny.

Bety zakňučela a vyrazila na útěk. Stihla se schovat za mé paty. Uvázal jsem ji a šel odebrat

ptáky trhačům. Táhl jsem ji za sebou jako vzpírající se divokou kočku.

„Aport holoubka...“

Odvrátila hlavu a kdyby to uměla, tak by si zakryla oči tlapkama.

Tak a máme po ptákách, uzavřel jsem první den výcviku.

Podruhé a potřetí to bylo stejné, i když jsem měnil opeřence. Bála se sojky i vrabce, dokonce, přiznám se, jsem připravil o život mírumilovnou hrdličku.

Kohoutí trauma bylo nesmazatelné.

Čím se pokazíš, tím se naprav, napadlo mne jednou použít lidskou zkušenost. Bylo to ve chvíli, kdy jedna sousedova slepice pronikla hluboko na naše území a jezevčice ji srovnala jedním chvatem.

U psů to neplatí, přesvědčil jsem se. Před slepicí se Bety chtěla v hrůze schovat pod hranici dřeva a když se tam nevešla, strčila tam alespoň hlavu.

„Musíš ji nechat zapomenout, vyléčí se sama, ale chce to čas,“ poradil mi starší kolega, ale klidně ji mám brát na hony, ať se otrká ve společnosti.

Tak jako myslivci z města se nemohou dočkat ticha horské lovecké chaty, těšil jsem se já na ruch a šum společného honu.

Lovy v horách jsou krásné, ale osamělé.

Na bažantí hon jsem jezdil do krajiny svého dětství na pozvání svého táty.

První byl čtvrtého listopadu na jmeniny Karla. Jediným Karlem mezi myslivci byl táta, taky na tu událost celý rok šetřil.

Bylo krásně a barevně jako na fotografii s kokrem.

Okrové listí, zlatá srst Betyanky a do toho žluté slunce.

Bažanti vzlétali s poplašným kodrcáním, padaly výstřely a po nich z oblohy vypadávali barevní ptáci. Ohaři je horlivě přinášeli a anglická kokršpanělka Bety, upoutaná na vodítku, se odpudivě odvracela, když proběhli kolem nás. Bylo to v době, kdy se malá plemena považovala spíše za módní výstřelek, tak si toho nikdo ani nevšímal.

„Děláš dobře, že toho psa nepouštíš, zlatý pes se na podzim špatně hledá...“ řekl mi jeden ze tří bratranců. Další dva se přidali až za chvíli, každý po svém.

„Neboj, za rok jim ukážeš...“ utěšil mne otec, který invektivy slyšel.

Ukázal jsem jim ještě ten večer.

Z odpoledne po lovu si Betyňka nepamatuje nic, protože jej stejně jako všichni psi prospala na kabátě v koutě. To odpoledne se ze života radovali jen lidé a říkali tomu poslední leč. Bylo to krásné a dlouhé. Když jsem večer budil psa, že je čas k cestě domů, svítil měsíc a lehce mrzlo. Osení křupalo pod nohama jako karlovarské oplatky. Roztáhli jsme se na něm do veselé rojnice. K třem bratrancům a otci se připojili ještě dva myslivci spříznění kamarádstvím.

Upravili jsme rozestupy, ať se vzájemně neohrožujeme, a vydali se domů. V dálce svítilo město a ještě před ním se v polích černala skupina stromů.

Nebyl to lesík, ale stromy porostlý hřbitov, kde se postupně scházela i naše rodina. Tenkrát jsme k němu kráčeli vesele a bezstarostně. Bratřenci vypustili do tmy své ohaře, tak jsem poprvé odvažal i Bety. Zmizela za nimi ve tmě.

„Karle, dáme klobouky?“ zeptal se bratranec Emil po otcově pravé ruce.

„Mohli bychom,“ odpověděl otec a zastavil pochodující četu.

Myslivci zůstali stát a sundávali z ramen ručnice, jenom já jsem se tvářil bezradně, protože jsem tu kratochvíli ještě neznal.

„Nabij si synu,“ řekl mi otec věčně.

Pravidla jsou jednoduchá. Jednou rukou se odhazují klobouky jako rotující talíře a na povel se střílí. Povel vydávám já, podotkl. Nesmíš ovšem trefit svůj klobouk, jinak ti strhneme body.

Jak se to pozná, to nevysvětlil. Pochopil jsem ovšem, proč vděčným a pravidelným dárkem otci bývá klobouk.

Klobouky letí do tmy a za nimi vyšlehnou plameny výstřelů. Střelci spokojeně zlomí zbraně a s chladným výrazem profouknou hlavně. Ohaři divoce křičí oziminu ve snaze najít úlovek. Potom se ze tmy vynoří Betyňka, motá se kolem mne, aby se vzápětí vzorně posadila s kloboukem v tlamě. Je můj, kdo by nepoznal svůj klobouk. A není v něm ani dírka, a přitom jsem viděl, jak tím směrem střílel táta, a ten se málokdy mine.

„Přece ti nezničím klobouk, když máš před sebou dalekou cestu,“ řekl mi s tajemným úsmě-

vem,“ pojdte se podívat, jak má pracovat pes,“ zavolal na ostatní.

Přišli až za chvíli, protože na osení hledali své klobouky.

Emil už pro ten účel nosil s sebou baterku, když mu jeden loňský vymlátili o žních kombajnem.

Přišli a měli na hlavách své dřevěné ozdoby.

„Na co máte psy?“ posmíval se táta, jakoby poslední leč stále pokračovala. Potom se k nim natáhl a všechny klobouky včetně našich naházel na jednu hromadu.

„Ukaž jim to, synu!“

Nevěděl jsem, co mám říct, ale Betyňka věděla, co má udělat. Doběhla k hromadě, chvíli ji hlavou převrtávala a za okamžik už podruhé přede mnou seděla s mým kloboukem.

„A teď vy,“ přikázal.

Ohaři, kteří za den nanosili kilogramy ptáků, neměli ani tušení, co se po nich chce. Čím více jejich páni až do ochraptění vyřvávali aport, tím horlivěji na poli hledali zapomenutého bažanta. Hrabat se v hromadě pokrývek hlavy je nikdo neučil, a taky by to nikoho nenapadlo, nebýt spontánního nápadu anglického kokra Bety, který se bál peří.

Táta stál, pokuřoval cigaretu Clea; i v bledém měsíčním světle bylo vidět jeho úsměv.

Za čelem se mu rodil plán. Dokonce se zdálo, že mu tím nápadem začínají světélkovat oči jako dvě světlušky.

„Příští týden je velký hon, tak musíš přijet, synu. Se psem samozřejmě,“ pozval mě ještě tu noc na poli.

Příbuzní si nasadili dřevěné klobouky a šlo se domů.

Velký hon byl velký tím, že na jeho konci zasedal myslivecký soud, kterému otec předsedal.

Kdyby si většina myslivců mohla vybrat, vynechala by honbu a šla do hospody k soudu rovnou. To ale nešlo, protože museli nejdřív dopoledne spáchat prohřešky, za které budou souzeni a potrestáni.

Emil si kupříkladu zapomněl doma náboje, což by jindy patřilo k dost podstatným kauzám otce samosoudce, ale dnes ne, táta ve spěchu probíral přečin za přečinem, protože spěchal za svým závěrečným číslem.

Konečně se dočkal a vážným hlasem obžaloval všechny psovody a žádal je, aby se řádně ustrojili a se svými zvířaty dostavili před soudní stolicí.

Díval jsem se, jak se pomalu a nechápavě trousí před soudcův stůl a tahají za sebou rozespálé ohaře. Žalovat organizovanou skupinu nebylo u tohoto soudu běžné, ale málokdo by si dovolil odporovat, protože táta byl teď v roli mysliveckého soudce, a v civilu policejním náčelníkem.

Sám jsem dosud seděl na místě, protože jsem svou účast s Betynou považoval pouze za studijní.

„Ty taky, synu,“ zapíchl do mne otec ukazovák.

V kabátech se nastupovat nemusí, poslal otec zpátky jednoho horlivce, který předstoupil v hubertusu, ale klobouk k řádné ústroji myslivce patří.

Emilovi, který stál vedle mne a v klobouku mu svítily dírky z minulé soboty, docházelo oč tu běží. Zvláště, když soudce vysedl ze svého místa, obešel předstoupené a postupně jim sundával z hlav klobouky, jako by je degradoval za zradu. Klobouky házel na jednu hromadu pod stůl soudní stolice.

Předvedení se nechápavě dívali jeden na druhého. Mnozí už byli recidivisty a u tohoto soudu trestaní i za to, že smrkají pravou rukou, ale tento způsob soudního líčení se zdál být přinejmenším zvláštním.

Zdálo se, že jediný, kdo hře na klobouky rozumí, byla Betyňka. Dívala se na hromadu zelených pokrývek hlav, natahovala vodítko a dychtivě poknikávala.

Táta se na mě lišácky po-
usmál a ostatním vysvětlil úkol.

Psi musí doručit pánův klobouk do vlastních rukou. To jsem ještě nevěděl, že můj už předtím na vnitřní straně lemu podepsal, aby předešel námitkám.

„Začínáme zprava,“ vydal pokyn.

Mohl klidně začít uprostřed a výsledek by byl stejný. Rozpačení vůdci a bezradní psi čekali, až přijde řada na zlatého kokršpaněla.

„Teď vám to Betyňka před-

vede,“ řekl otec vítězoslavně, protože se mohl chlubit psem svého syna. Kde ovšem vzal jistotu, že fena bude opakovat to, co náhodně předvedla minulé sobotní noci, to nevím.

Bety nezklamala, dokonce ani neměla trému před početným obecenstvem lidí a psů. Našla klobouk a předala mi ho vsedě bez zbytečných tanečků.

„Styďte se,“ pronesl táta pateticky svoji závěrečnou větu,“ na co máte ty svoje psy...“

Vůdci se styděli, protože jim to nařídil předseda mysliveckého senátu a žalobce v jedné osobě. A jelikož se proti tomuto soudu nejde odvolat, dostali kromě trestu morálního ještě i peněžitý.

Večer pokračoval, seděl jsem s příbuznými, když táta přivedl k našemu stolu neznámého chlapíka.

„Tak to je můj syn,“ představil mě hrdě a tvářil se jako impresário.

„Ptáček,“ představil se ten muž,“ víte, já jsem ze sousedního mysliveckého sdružení a příští týden taky chystáme hon s mysliveckým soudem..., takže jste zván. Pochopitelně se psem,“ zdůraznil a pohládl Betyňku po hlavě.

Poděkoval jsem za pozvání a sotva jsem se posadil, řekl Emil s úsměvem.

„Měl by sis nakoupit hodně nábojů...“

Díval se mi přes rameno. Když jsem se otočil, tak jsem viděl, jak otec přivádí dalšího zájemce.

„Nosit bažanty umí každý blbec, ale když dneska frčí klobouky...“ poznamenal Emil.

*Kvarteto lesních rohů pod vedením Libora Richtera znělo Knižním centrem Ostrava (býv. Librex), když na dvojvečeru byla řeč o nové knize Aleše Dostála *Lovy s Dianou*. Na snímku Aleš Dostál s Lydií Romanskou.*

NA TADEJTHENU

FRANTIŠEK VŠETIČKA

(Kapitola z připravovaného románu)

Je tomu už dávno, strašně dávno. Sloužil jsem tehdy v Benátkách, měl jsem velmi dobrou práci v šlechtických kruzích, stalo se však, že jsem o ni svou nerozvážností posléze přišel. Bloumal jsem městem a na náměstí svatého Marka jsem narazil na skupinu místních kupců, kteří se rozhodli k cestě do Moskovie. Chtěli tam nakoupit vzácné sobolí kožešiny. Vyčkávali, poněvadž hledali dobrého průvodce a především znalce ruského jazyka. Přihlásil jsem se jim, zpočátku mi nedůvěřovali, ale když jsem jim sdělil, za jakou mzdu jsem ochoten se s nimi vydat na cestu, a musím dodat, že mé finanční požadavky nebyly nijak velké, právě naopak, tak jsme se nakonec dohodli.

Z Benátek jsme vyjeli dosti pozdě, byl sice hřejivý časný podzim, ale otázka byla, jak bude v Moskovii, až tam dorazíme. Naše vozy, jichž bylo celkem čtrnáct, se pohybovaly značně pomalu, neboť v každém větším městě se kupci zastavovali a nabízeli tam své zboží. V některých místech jsme se zdrželi tři nebo čtyři, někdy i pět dní, podle toho, jaký úspěch kupci měli. Nejdéle jsme se zdrželi v Moravii, tam to vypadalo tak, jako bychom byli vůbec první obchodníci, kteří do této země zavítali. Zejména drahé látky, brokát, satén a kašmír byly místními nadmíru obdivovány. Obdivovány, méně už kupovány, neboť i ti nejmovitější ve městech si jen zřídkakdy mohli něco takového dovolit. Byla to zcela jiná země než Benátsko.

Tímto zdržením došlo k tomu, že jsme se k hranicím Moskovie dostali až v zimě, pro cestu a obchod v nejnevhodnější čas. Celá záležitost se zkomplikovala ještě tím, že krátce před naším příjezdem vypukla mezi polským králem a moskovitským velkovévodou další válka. Naše kolona dorazila na břeh řeky Tadejthenu, která tehdy tvořila hranici mezi Polskem a Moskovií. Účastníci kolony z obav o své zboží a o své životy se rozhodli, že dále nepojedou. Obdobně tomu bylo

i na druhé straně, mezi Moskovity, kteří se zase obávali, že po překročení řeky by mohli padnout do polského zajetí. A navíc vrcholila krutá zima. Možný prodej a koupě probíhaly prozatím tak, že Moskoviti vyvolávali z jejich břehu ceny kožišin a Benátští na to měli patřičně reagovat. Zasáhl však moskovitský mráz a slova, která Moskoviti vyvolávali, dorazila do poloviny řeky a tam zamrzla. Při nejlepších vůli vyvolávajících nedorazila k našim kupcům. Poláci, kteří takové zimy dobře znali a věděli jak na to, rozdělali v polovině Tadejthenu řadu ohňů, aby slova rozmrzla, avšak ani to nepomohlo. Netrpěliví Moskoviti, když seznali, že z obchodu nic nebude, nakonec s pohrůzkami odtáhli. Rozloučili se s námi po jejich způsobu, jedni hrozili pěstmi a někteří na nás vystrkovali nahé zadky. Činily tak dokonce i jejich náramně tlusté ženy.

Když to Benátští všechno zjistili, tak se i oni rozhodli k návratu. Já jako zprostředkovatel jsem se v tom mraze dosti naběhal, výsledek toho byl, že jsem dostal zápal plic a v horečkách jsem musel ulehnout v jedné selské chalupě. Došlo k tomu ve vsi Hola, kde jsem bez prostředků zbytek zimy proležel. Zdály se mi podivné sny, jejichž smysl jsem nemohl v žádném případě pochopit. Pamatuji si pouze, že se nade mnou nakláněla mladá žena, která mne čas od času krmila. Jedné noci na počátku jara jsem uslyšel zvláštní hlasy: „Jeden sobol za dva moždíře. A české sklo, máte české sklo? A přivezli jste prášek proti štěnicím?“

Zpočátku jsem nevěděl, kdo to pronáší, ale pak mi došlo, že teprve jarní slunce uvolnilo zamrzlá slova Moskovitů, jež teprve teď dorazila na určený břeh řeky. Bylo to zvláštní a dojemné kouzlo, které narušil tichý, téměř neslyšitelný dodatek: „Pozvěme je na náš břeh a tady jim zakroutíme krkem.“

V tom okamžiku jsem vyzdravěl a ještě téže noci se vydal na zpáteční cestu.

Z NOVÉ TVORBY – POEZIE

M. A. ŠAJNOHOVÁ

ECCE HOMO
ECCE CANIS

1.

Opuštěné
psí zoufalství

Řezačka zrady
řeže
do kůry stromu

Šustění kol
od lesa němého
k prázdnému domu

Zčeřený soucit
rozlije světlo
v koruně stínů

Z hlasu a dlaní
vydechne teplo

2.

Zhmožděná duše psí
zavelí k útoku

Cvaknutí čelistí
a ozvěna výkřiku
zadrhne hluše

Bolesten dítěte
usíná v ohrožení
zvířecí soumrak
potemní v ztracení

Kéž duše člověčí
dospěje k odprošení

Dvojímu odprošení

3.

Dva metry řetězu
žízeň a hlad

V kamení samoty
pálící chlad

Skomírá plamínek
vězněných očí

Jenom sen laskavý
mazlivě laská

Zamrzlá otázka
Zakřiklá praláska

4.

Život pro pána
nasazen kdykoliv
Horce a bez váhání
když ostře se ozve
velký třesk ticha

Výron bolesti
na hrotu bezmoci
I ticho samotné
tišeji dýchá

V umklém tónu
umírá srdce
prasklého zvonu

5.

Po ránu raničku
z očí si vyskočí
dva smíšci smajlíci
a něžně olíznou tvář

Čas smutku zplihne
Sto sluncí vyzáří zář

Po ránu raničku
hopká a skotačí
střapaté štísko

Teplo se rozbuší
Srdce jsou blízko

Miluše Anežka Šajnohová

LYDIE ROMANSKÁ

Když kvetou orseje

Kvetou orseje, tónem se připomíná Paříž
i zde ve zbojnickém předhůří,
kde zakopáni sejeme a chytračíme;
tvé je t'aime;
slíbila jsem se v Avignonu, už brzy,
na střelnici sejmeš vůni, levandule zblednou,
nahore u Saint Michell se zatetelí hortenzie,
připíchneš mě špendlíčkem k pohledu z postele,
dopřeji ti pohanský obraz Panny, slíbila jsem se,
co dělá slunce s věčnými sliby panen?
sotva se ohřeje...
Když kvetou orseje, čekám klubání sýkorek,
předstírám jednoduché tvary svých úloh.

Svinovské mosty

Má víc než kilometr myšlenka,
spojila by břehy Hudsonu,
a jen útlá branka je můstek z obratlů mé vnučky,
od stébla k sedmikrásce;
jen se dívám (k hnízdu s vychladlými vejci meteorů,
pták či list?), neumím mostní pilíř,
kapou měsíčky družiček, pot z návalu družic,
sníh spojuje mraky se zemí,
blýská se ocel, světlo a sklo v pružném ohybu,
vlna zamrzá až v temném parku;
vjíždím do mostní zkušebny paměti,
vynutím si odřený můstek se starým andělem,
děvčátko jde ze široka, rozbité, zhojené, dojde živé.

Implantát

Taková lhostejná krajina, lineární stent dálnice,
stent mezi novotvary... že by?
Odněkud bezohledný hřmot sýkory, piluje,
je to v továrním komplexu s utajeným programem,
přijímáš implantát, sněženku do čelního laloku,
taková lhostejná krajina, taková konspirace v ní...

RADANA ŠATÁNKOVÁ

kulturní publicistka

FRÝDEK V PŘEDJAŘÍ

/rodnému Lašsku/

Mám slunce smotané
do teplého čaje,
když vtom přišlo
první tání:
konec bělošedé krajky,
hlava plná sněženek.

Zelenkavé obzory
přilákaly přespolní běh...

Už zajíci
stříhají ušima
a Panna Marie Frýdecká,
ošlehaná
toulavým větrem,
to slyší.

Ještě je bláto.
Dole pod zámkem
čůrají chlapci –
slezské nebe – peklo – ráj
– vedle po trati
veze vlak další směnu
na šichtu.
By bylo, kurča faja,
na chleba.

LAŠIN POD BESKYDAMI

/rodnému Lašsku/

Tam, co teče mírně
řeka Ostravice,
dělí se mé město,
fajne řeči
na dvě země.
Ty dva břehy jsou jak
jizvy srostlé.
Patříš ke mně...
... patřím k tobě!

Tam, co teče Ostravice,
tam je ještě slyšet
p o n a š i m u.

Jizvu v srdci
po vás nosím,
goroli, haviři, staříčci aji děcka,
a tesknou píseň
zpívám kdesi sama.

PŘÁNÍ NA DEN, KTERÝ CHYBÍ V KALENDÁŘI

Chtěla bych chodit
S básníkem dada
On na vše by mi říkal
Ano, ano

Jak já bych měla ráda
Vyznavače dada

Snad nezkusil by jiných ismů
Jen aby nešel
... do nudismu!

Radana Šatánková

MODLITBA

(Janu Kukuczkovi staršímu in memoriam)

Bodavá žíla žírné bolesti
v trnové koruně mozku...
v myšlence pobývám s tebou,
smrt... ticho, modlitba v srdci,
ne, na tebe nedá se zapomenout!!

Rozlitá žíla pálivé bolesti
v trnovém okvěti mozku...
v myšlence pobývám s tebou
v těch krásných frýdeckých dnech,
Honzo, pozdravuj tam Bezruč! Ahoj...

David Bátor, 10. 6. 2014 v Brance u Opavy

BOŽENA KLÍMOVÁ

z rukopisu sbírky Vzdalování

Vzdalování

Můj optimismus opadáva po vzoru
listnatého stromu s pozdním podzimem
V zimě usíná medvědí spánkem S jarem
povyskočí a předstírá
tam těch vzrušujících 16 let ...

Jenom tělo je opožděno za pocity
Klopýtá kilometr za mou duší
Chce omdlévat
Uložit se vedle chodníku

Jako zatoulaný psík
Bez obojku a bez pána
Hlubokýma očima vyhlížet úžas

jistě skrytý za několika rohy domů
městských ulic

Ranní káva

Důvěrně se znám se svým buclatým hrníčkem
na kávu Po ránu si bohémsky nasadí
pěnový baret a provoní se bytem až
před vstupní dveře na chodbu
panelového domu
Zastavuje se na rohožce...

Černě hořký doušek vzbudí paměť Popořene srdce
Přivolá línou zbytkovou energii Namluví mozkou
že jsem fit A mohu skákat přes švihadlo
Nebo lézt po stromech!

Kdyby v předsíni nečekaly na mne mé věrné
francouzské hole snad bych té naději
i nadšeně podlehla...

Sny o lásce

Přivedou nám do cesty omládlé milované
bytosti Cítíme jejich blízkost Smyslná energie
bloudí našimi těly a vyvolá v každé živoucí
buňce bláznivý veletoč

Po probuzení váháme
Kdo jsme
Kde to jsme
Proč tu jsme

A otravná skutečnost je
jako deštivé pondělky jež v kalendáři
ze zvrácených choutek nekonečna
zabraly sedm dnů

v týdnu...

Jízda

Hledám mladého majitele svižných
kolečkových bruslí Aby mne povozil v mém
příštím příští po cestách pro cyklisty
na invalidním vozíku který ještě
nevlastním...

Jízda musí být radostně dravá Možno
i s vlnovkami
A piruetou

Umíte si to představit?
Ta hříšná závrať!!!

RENATA BLICHARZ

Renata Blicharz – polská básnířka žijící v Opolí. Uvedené básně jsou z její druhé sbírky Sběratelka (Kolekcjonerka, 2006). Knižně debutovala roku 1997 básnickou knihou Pohlednice z pohádky (Pocztówka z bajki). Titul její druhotiny je pro autorku příznačný – je sběratelkou dojmů.

Čarodějka

Podej mi pírkó
proměním je v křídlo
usměj se na mne
stvořím ptáka
Polib mne
otevřu nebe
A když mi dobudeš
celý svět
změním tě v sebe

Stará láska

Kde se to všechno podělo
kde našlo své místo
nějaký koutek, myší díрку
jakou by zaplnilo prostor

třeba v té staré komodě
leží na spodku zásuvky
leží si celkem tiše
a usiluje se nedýchat

bojí se, že se znovu budou
dotýkat

Dveře – hranice

Postačí pouze
že zavřeš dveře
již na mne zapomínáš

Postačí pouze
že zavřeš dveře
již po tobě toužím

Tvůj portrét

Slunce
měďák vržený mezi mraky
tvůj úsměv
tak zlatý jako slunce

Měsíc

tolar v harému hvězd
tvůj pohled
tak chladný jak měsíc

Nemiluj mne

Nemiluj mne
tak příliš
neuváděj mne do přepychu
být milována
bez rozmyslu

Nemiluj mne

tak příliš
v nadbytku tvé lásky
se necítím bezpečná

když je na druhé misce vah
ten celý cizí
celý cizí svět

(Překlad František Všetíčka)

BŘETISLAV UHLÁŘ

LEHKOST BYTÍ

(Milanu Kunderovi)

Zamotala se mi hlava Z nesnesitelné lehkosti bytí	Jednou se sami Zesměšníme v nepůvabu svých těl a přece to nikdy nepřipustíme
Možná to zavinil Falešný autostop	
Život na chvíli visel Na šíleně dlouhé niti	budeme předstírat okouzující sexualitu
Žádný pocit se nekoná Sláva je pomíjivá netoužit po ní	Den který nebyl se stane realitou
Klišé diplomových prací marnost dnešního světa viděná z nebe hlasy reklamních sloganů	Přesto zkusme ještě chvilku naplno žít

Báseň byla publikována v almanachu *Spoluhasom Spoluhlasem* – Krajská knižnica v Žilině 2014.

*Přejeme Břetislavu Uhláři, aby se mu podařilo, oč žádá v poslední sloce uvedené básně.
On na to má.*

NAŠI JUBILANTI V ROCE 2014

V LETOŠNÍM ROCE SLAVÍ:

90. narozeniny **Oldřich Šuleř** (1. 6.), **Miroslav Kracík** (17. 10.)

85. narozeniny **Libor Knězek** (13. 7.)

65. narozeniny **Miluše Anežka Šajnohová** (2. 2.), **Jarmila Skálná-Kovaříková** (25. 11.)

60. narozeniny **Jan Padych** (8. 3.), **Břetislav Uhlář** (10. 7.)

50. narozeniny **Lucyna Przeczek-Waszková** (12. 11.)

Říká se, že člověk má přát jiným to, co by přál sám sobě. A protože k letošním jubilantům patřím i já, přeji nám všem zdraví udržované a věkem nezhoršované, spoustu drobných radostí (když přijde radost velká, bude to bonus), nevysychající pramen či pramínek tvůrčí inspirace, moudrost a lásku k rozdávání.

Tak žijme, pišme, milujme a rozdávajme!

Za sebe i celou redakční radu *M. A. Šajnohová*.

POZVÁNKY NA AKCE / OBÁLKY NOVÝCH KNIH

Lydie Romanská

kytara Claudio Allavena

HLAVNÍ OKNO EVROPY

Pozvánka na čtení veršů české básnířky žijící v Ostravě, členky rady Obce spisovatelů České republiky, Českého centra Mezinárodního PEN klubu.

Dvůr Vodičkova 17, Praha 1
1. 10. 2014
19 hodin

Bár a Vin
Bouvard & Pécuchet

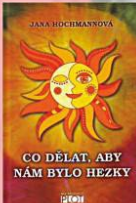
více informací na www.lydieromanska.cz

HOCHMANOVÁ

BESEDA

Beseda se spisovatelkou, novinářkou a ve volném čase také propagátorkou jógy, meditací a zdravého životního stylu.

25
září

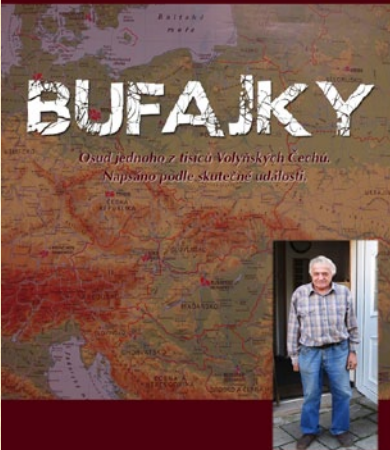
v 17 hodin
INTERNETOVÉ
CENTRUM
(suterén knihovny)

125 1889-2014 **let**
KNIHOVNA MĚSTA OLOMOUCE
nám. Republiky 1, 771 66 Olomouc

RICHARD SOBOTKA

BUFAJKY

*Osud jednoho z tisíců Volynských Čechů.
Napsáno podle skutečné události.*

František Juraň

Oživil kámen, kovu dal řeč

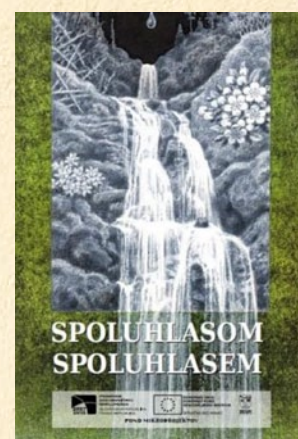
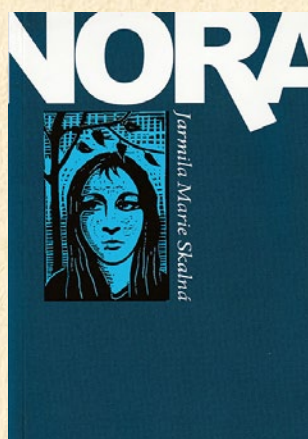
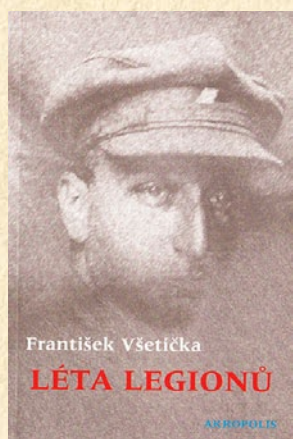
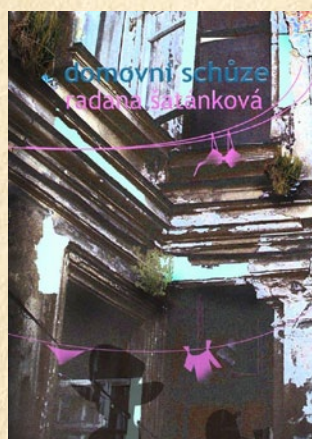
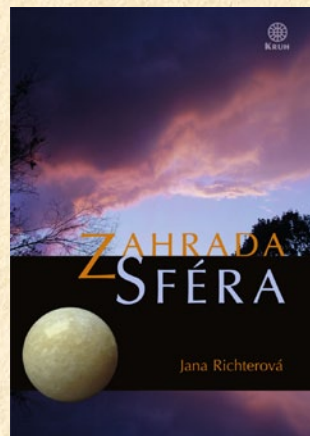
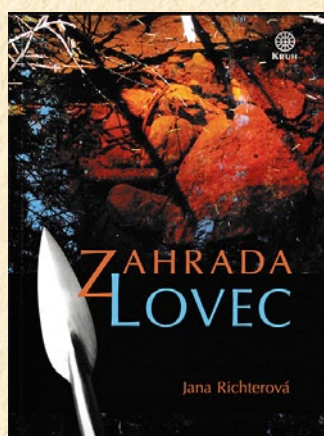
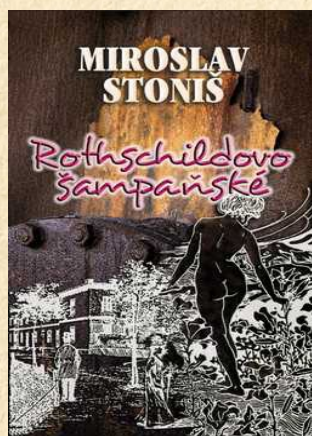
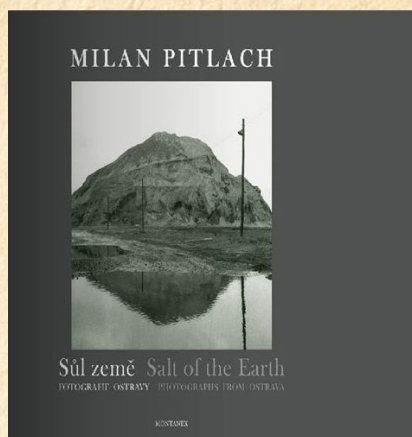

Irena Kopecká Rudolf Jarnot

**PAPRSEK
JITŘNÍHO ZVONU**

Miluše Anežka Šajnohová

Vydavatel: Obec spisovatelů ČR, středisko Ostrava, Polanecká 144, 721 00 Ostrava, tel: 723 569 876 • Redakční rada: Břetislav Uhlář, Miroslav Sehnal, Lydie Romanská, Soňa Záchová, Milan Blahynka, M. A. Šajnohová, Jana Hochmannová • Odpovědná redaktorka: Lydie Romanská • Sazba, grafická úprava a foto na obálce: Dušan Žárský • Fotografie: Autoři, archiv OS • Rukopisy jsou přijímány na adresách: romanska.lidmila@tiscali.cz, janaspot@seznam.cz • Vyšlo v elektronické podobě v listopadu 2014

